

בעזהשי"ת

דא"ח מכ"ק מרו אדמו"ר שליט"א

על עניני
ירח האיתנים
שנאמרו בשנים
תשפ"א - תשפ"ה

תשרי תשפ"ז

בעריכת מכון "ספרי בית זוועהיל"
שע"י קהילת זוועהיל בארה"ק
רח' שמואל הנביא 73
ת.ד. 5380 ירושלים 91053
טל. 02-5811190
פקס. 02-5811198
דוא"ל: zwil@neto.net.i

זיאוור פאנצער

0527 67 6339

תוכן העניינים

ראש השנה

שמועס בכינוס הכנה לקראת הימים הנוראים לכלל קהל אנ"ש - יו"ד קדישא רבינו המגיד מזלאטשוב זיע"א, כ"ה אלול תש"פ

גלה כבוד מלכותך עלינו.....ז

כל באי עולם - כל יחיד ויחיד עוברים לפניו כבני מרון / ראוי להקדים להתכונן לדין מקודם שייצא ח"ו חרון אף / אמירת מלכיות וזרונות ושופרות / ב' בחינות בשופר / ביום ראש השנה אפשר להתחדש ולהיות כבריה חדשה / צריך האדם לקבוע תפלתו על גלוי אלקותו ית"ש ולא לבקש רק על צרכים גשמיים / שיבחה של שרה שהודתה להשי"ת מקירות ליבה ברגש והתלהבות / הטעם שקוראים בר"ה עניין פקידת שרה אמנו / 'יודעי תרועה' - מלשון התחברות והתקשרות / בכייה ושמחה כאגודה אחת / פיקוח נפש דוחה שבת / מסירות נפשם של בני"י בשנה שעל"ט / על ידי שאדם מאמין בהשי"ת ממילא מסתלקים ממנו כל הפחדים / צריך לסגור את פי המקטרגים והמשטינים

שמועס בכינוס הכנה לקראת הימים הנוראים לכלל קהל אנ"ש - יו"ד קדישא רבינו המגיד מזלאטשוב זיע"א, כ"ה אלול תשפ"א

וגילו ברעדה.....ב

זוחלים ורועדים מיום בואך / דוקא קושי הגלות הוא המבשר על התקרבות הגאולה / צריך האדם לעשות כל מעשה ומעשה בשלימות הראויה / חסד גדול עשה ה' עם ישראל בקבעו יום אחד בשנה למשפט / ענין התקיעה ב'קול שבור' / טעם שינוי הלשון 'זכרון תרועה' ו'יום תרועה' / ענין הזכרת מלכיות וזרונות ושופרות / עבודת התקיעות ואמירת הפסוקים, הם כאמירת 'הלל' / דברים המקרעין גזר דינו של אדם / וגילו ברעדה - פחד ושמחה משמשים כהדדי / תהל שנה וברכותיה / אופן התפלה בימים הנוראים

שמועס בכינוס הכנה לקראת הימים הנוראים לכלל קהל אנ"ש - יו"ד קדישא רבינו המגיד מזלאטשוב זיע"א, כ"ה אלול תשפ"ג

זה היום תחלת מעשיך.....לב

שגב תפלות ראש השנה / כוחם של פסוקי 'מלכיות', וזרונות, שופרות / ראש השנה נחשב ל'יום תחלת מעשיך' מחמת שהוא יום בריאת האדם / כח השופר המעורר את בני האדם משקיעותם מהבלי הזמן / הכנה דרבה לקראת הימים הנוראים

נעילת החג - ראש השנה - תשפ"א

שפרו מעשיכם לט

דא"ח לאחר הבדלה מוצאי ראש השנה - מוצאי ראש השנה תשפ"ד

יום שכולו ארוך מ

יום הכיפורים

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"א

כל האוכל ושותה בתשיעי מא

מנהג חלוקת 'לעקף' בערב יום הכיפורים / בגודל מצוות האכילה בתשיעי /
טעם אכילת דגים בערב יום הכיפורים / והסר שטן מלפנינו ומאחרינו

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ב

תבאינה בהיכל מלך מד

מנהג חלוקת ה'לעקף' / טעם הקדמת הסעודה לערב יום הקדוש / יום אחד
ומיוחד - יום הכיפורים

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ג

שובו אלי - ואשובה אליכם מז

עיצומו של ערב יום הקדוש גורם בחינת 'ארץ אפיים' / בכח תשובה מאהבה
מתקדבים ישראל מצדם אל ה' - ואף ה' מקרבם אליו

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ד

והתמנו בספר החיים מט

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ה

שגב האכילה בערב יום הכיפורים נ

לחיים טיש - מוצאי יום הקדוש תשפ"ג

גדולה השמחה להמשיך ישועות נב

לחיים טיש - מוצאי יום הקדוש תשפ"ה

יוזם טוב גדול היה עושה בצאתו מן הקדוש נד

לחיים טיש - יומא דהילולא של הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א ואדמו"ר
הרה"ק מהררי"מ מזוועהיל זיע"א - י"ב תשרי תשפ"ד

וטהר לבנו לעבדך באמת.....נה

סוכות

לחיים טיש יו"ד דהרה"ק מהר"מ הראשון זיע"א - י"ד תשרי תשפ"ד

ולקחתם לכם ביום הראשון.....נו

רעווא דרעוין - שבת ויו"ט סוכות תשפ"א

בצילא דמהימנותא.....נו

הטעם שעושים זכר לענני הכבוד / בעת הישיבה ב'צילא דמהימנותא' אנו מוגנים
מכל פגע ורע / מצוות סוכה מסוגלת לענווה ושפלות

דא"ח באושפיזא דיצחק לאחר הבדלה מוצאי יו"ט ראשון דסוכות -
חוהמ"ס תשפ"ג

ויצא יצחק לשוה בשדה.....ס

מלוח דמלכא ואישפוזא דיצחק עקידתא בשילוב וואך נאכט לנכדו בן
חתנו הרה"צ פנחס ענגלנדער שליט"א - מוצאי יום טוב ראשון של סוכות
- תשפ"ד

למען ידעו דורותיכם.....סא

הג הסוכות מסוגל לנחת מהצאצאים / מצות השמחה בחג הסוכות / הענוה
אינה סותרת את השמחה / לא כל אחד יכול בכל יום לקבל על עצמו
מסירות נפש

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא מהימנא ושימחת בית השואבה- חוה"מ
סוכות תשפ"א

וירא בסבלותם.....סה

עבודת משה רבינו להשפיע לזולתו / מצוות סוכה עניינה להשפיע את האור
בכל העולם / בשנה זו הוכיחו בני ישראל שחפצים לעשות דצונך

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא מהימנא ושמחת בית השואבה - חוה"מ סוכות תשפ"ב

סח אבינו מלכנו

ולקחתם לכם ביום הראשון - ראשון לחשבון עונות / צ"ב דהלא 'מלך שמחל
על כבודו - אין כבודו מחול' / מיון שהקב"ה הוא כ'אב' לישראל הרי הוא מוחל
על כבודו / משה רעיא מהימנא

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא מהימנא ושמחת בית השואבה - חוה"מ סוכות תשפ"ג

עב והראינו בבנינו

ג' בחינות במועדים / בחג הסוכות בעת שזוכים לקרבת אלוקים מאהבה -
מתרבים הגעגועים לבנין בית המקדש

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא מהימנא ושמחת בית השואבה - חוה"מ סוכות תשפ"ד

עה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל

דקדוקים על הכתובים האמורים גבי מצות הסוכה / קדושות מיוחדות השורות בסוכה
/ בני ישראל מצווים על האמונה בקדושת הסוכה למרות שאינם מרגישים זאת

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא מהימנא ושמחת בית השואבה - חוה"מ סוכות תשפ"ו

עט משם שואבין רוח הקודש

שגב רוממות שמחת בית השואבה / ט"ו מזמורי שיר המעלות שאומרים חג
הסוכות כנגד מה שאמר יעקב אבינו מזמורים אלו בעת שהותו בבית לבן /
אמירת ט"ו שיר המעלות בעת ניסוך המים, שכן מזמורים אלו אמרם דוד כדי
להעלות את מי התהום / עבודת שמחת בית השואבה - באופן השוה לכל
נפש / הודיה על העבר ובקשר על העתיד

רעוא דרעוין שבת חוה"מ סוכות - תשפ"ג

פה בסוכות תשיבו שבעת ימים

בעיטת הגוים במצות הסוכה / כלל ישראל מקבלים את האור הגדול דהג הסוכות
בהדרגה / השפעת חג הסוכות

דא"ח לירח האיתנים

ה

לחיים טיש - ליל הושענא רבה תשפ"א

ותיטיב לנו החתימה..... פה

הושענא רבה - יום מסירת הפתקאות / יום המיוחד לעבודת התפלה

דא"ח לחיים טיש ליל הושענא רבא לאחר קריאת משנה תורה - הושענא רבא תשפ"ב

חותם בתוך חותם..... צא

ביום הושענא רבה יהתמוז / דוד מלכא משיחא / הושענא רבא מכוון כנגד
אברהם אבינו / הושענא רבא מולל את הכל יחד

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"א

יום ערבה..... צד

'ערבה' מלשון 'ערבות' - שיהיה השי"ת ערב בעדינו / 'ערבה' מלשון 'התערבות'
- שנתערב יחד עם הצדיקים

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ב

ערוב עבדך לטוב..... צז

אנו מבקשים מהקב"ה שיהיה הוא ערב בעדנו / והערב נא / הושע נא למענך
אלוקינו

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ג

הושיעה נא..... ק

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ד

חותם בתוך חותם - בכח הערבה..... קג

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ה

ביום הושענא רבא נעשה 'חותם של אהבה'..... קה

שמועס בכינוס הכנה לקראת הימים הנוראים
לכלל קהל אנ"ש - יו"ד קדישא רבינו המגיד
מזלאטשוב זיע"א, כ"ה אלול תש"פ

גלה כבוד מלכותך עלינו

כל באי עולם - כל יחיד ויחיד עוברים לפניו כבני מרון / ראוי
להקדים להתכונן לדין מקודם שייצא ח"ו חרון אף / אמירת
מלכיות זכרונות ושופרות / ב' בחינות בשופר / ביום ראש השנה
אפשר להתחדש ולהיות כבריה חדשה / צריך האדם לקבוע
תפלתו על גלוי אלקותו ית"ש ולא לבקש רק על צרכים גשמיים
/ שבחה של שרה שהודתה להשי"ת מקירות ליבה ברגש
והתלהבות / הטעם שקוראים בר"ה עניין פקידת שרה אמנו /
'יודעי תרועה' - מלשון התחברות והתקשרות / בכייה ושמחה
כאגודה אחת / פיקוח נפש דוחה שבת / מסירות נפשם של בני"
בשנה שעל"ט / על ידי שאדם מאמין בהשי"ת ממילא מסתלקים
ממנו כל הפחדים / צריך לסגור את פי המקטרגים והמשטינים

כל באי עולם - כל יחיד ויחיד עוברים לפניו כבני מרון

בראשית דבריי אפתח בשבח והודיה להשי"ת על שזכינו להתכנס יחדיו*
בדיבוק חברים, ובצוותא חדא להתכונן לקראת הימים הקדושים
הבעל"ט, ולעשות חשבון נפש כדי לתקן דרכינו לקראת האי יומא שבו נעמוד
לפני מלך מלכי המלכים 'כבקרת רועה עדור', למען נזכה להכתב בספרן של
צדיקים גמורים ולשנה טובה ומתוקה.

א. וזאת על אף המצב השורר בארצינו הק' ובעולם כולו, אשר השלטונות מגבילים את
ההתכנסות עקב המחלה המדבקת ל"ע.

במשנה (ראש השנה א, ב) 'בארבעה פרקים העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פרות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון², שנאמר (תהלים לג, טו) 'היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם', ובחג נדון על המים.

ויש לדקדק מדוע אצל כל השלשה פרקים הזכיר 'בפסח נידון על המים' 'בעצרת נידונים על פירות האילן', אולם גבי ראש השנה לא ציין על מה נידונים, אלא כתיב 'כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון', והרי ראש השנה הוא יום דין.

ובגמ' (ראש השנה יח, א) פירשו 'בני מרון' – 'בני אמרנא', ופרש"י, ככבשים שמונין אותן לעשרן, ויוצאין זה אחר זה בפתח קטן, שאין יכולין לצאת כאחד. וריש לקיש פירש – 'כמעלות בית מרון', ופרש"י, הדרך קצרה, ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה, שהעמק עמוק משני צידי הדרך. ורב יהודה אמר שמואל פירש 'כחיילות של בית דוד', ופרש"י, חיילות של מלך, מרון לשון מרות ואדנות, וכך היו מונין אותם יוצאים זה אחר זה, בצאתם למלחמה.

ובהמשך הגמ', 'וכלן נסקרין בסקירה אחת' – אמר רב נחמן בר 'צחק אף אנן נמי תנינא 'היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם', ע"כ. ומכאן אנו מוצאים דביום ראש השנה עוברים לפני הקב"ה כל יחיד ויחיד כבקרת רועה עדורו, וגם כולם נסקרים בסקירה אחת.

ראוי להקדים להתכונן לדין מקודם שייצא ח"ו חרון אף

ועוד איתא בגמ' (שם ח, א) 'מלך וציבור מלך נכנס תחילה לדין', ואחד הטעמים, מקמי דליפוש חרון אף מפני שאם יעברו קודם פשוטי עם

ב. אדמו"ר מהר"ם זיע"א אמר על מה שאומרים (בתפלות הימים הנוראים) 'יעברון לפניו כבני מרון', שבזאת אנו מזכירים זכותו של הצדיק השוכן באתרא קדישא מירון, וכעין דאיתא (יומא כה, א) שהיה הרואה אומר 'האיר פני כל המזרח עד שבחברון', ופי' הברטנורא כדי להזכיר זכות אבותינו הק' הטמונים שם, וכן על דרך שאומרים מפי חסידים דהזכרת שם העיר 'בארדיטשוב' מסוגל להמתקת הדינים, בזכותו של אותו צדיק בעל 'קדושת לוי' זיע"א, גם הזכרת השם 'מירון' מסוגל להתעוררות הרחמים.

שהם לא מילאו כ"כ את רצון המלך ויש בידם עוונות, אזי ייגרם חרון אף, וכשהמלך יכנס אחריהם לדין יכול להמשיך אף עליו חרון אף.

ומכאן אנו מוצאים את ענין ה'קדימה', כי הנה לו יצויר שיבוא נדיב לב ויחלק מתנות חנם לכל מי שחפץ, אולם אין בידו די הכמות לכל יושבי המקום, לכן כל אחד שענינו בראשו מקדים ונוטל, שמא אחר כך לא ישאר בשבילו, או שאף אם ישאר לא יהיה זה מתנה הגונה כל כך. וכן הוא הדבר כשאנו עומדים ימים ספורים לפני יום הדין, צריכים אנו להקדים ולשפר מעשינו כדי שנהיה בבחינת 'מלך' וממילא נקדים לעבור בדין לפני שיצא חלילה 'חרון אף'.

אמירת מלכיות זכרונות ושופרות

ועוד איתא בגמ' (שם טז, א) אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר.

והנה כתיב (ויקרא כג, כד) 'דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון **זכרון תרועה** מקרא קדש', ויש לדייק על מה שתפס הכתוב לשון 'זכרון תרועה', ולא כמו שכתוב² בפרשת פנחס (במדבר כט, א) '**יום תרועה** יהיה לכם'. ואכן בשנה שלפנינו אשר יום א' דר"ה חל בשב"ק, שייך לשון 'זכרון תרועה', כי אין תוקעים בשופר אלא רק מזכירים את ענין השופר. וכן הוא הנוסח שאומרים בראש השנה שחל להיות בשבת קודש 'ותתן לנו ה' אלוקינו באהבה את יום הזכרון הזה **זכרון תרועה**³.'

והנה על הכתוב 'זכרון תרועה' פירש רש"י, זכרון – פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות, לזכור להם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל. ויש לדקדק למה הזכיר רש"י רק את פסוקי זכרונות ושופרות, ולא הזכיר 'מלכיות', ועוד

ג. וכבר קבעו חכמינו ז"ל (מגילה לא, א) לקרוא בראש השנה את הקריאה דפרשת פנחס.

ד. יש שטועים לומר בר"ה שחל בשבת – 'יום זכרון תרועה', וזהו נגד ממה שכתוב במחזורים – בשבת: יום (זכרון) תרועה, ולכן יש שמוסיפים תיבות 'זכרון תרועה' אחר תיבות 'יום', וטעות הוא בידם, ואכן במחזורים החדשים כבר תקנו זאת.

יש לדקדק שהזכיר רש"י הטעם שמזכירים 'שופרות' שזהו לזכור להם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל, ולא ציין הטעם להזכרת פסוקי ה'זכרונות'.

וברמב"ן (שם) עמד על כך, ומבאר ד'מלכיות' דרשינן מהכתוב האמור בסמוך 'והיו לכם לזכרון לפני ה' אלהיכם' (במדבר י, י), שבכל מקום שאומרים 'זכרונות' סומכים לזה גם כן 'מלכיות' ה'. ומה שלא ביאר רש"י טעם אמירת 'זכרונות', זהו משום דפסקו בגמ' (ר"ה לד, ב) שכוין שתקיעת שופר הוא מדאורייתא, לכך במקום שיכול האדם לקיים אחת מן השנים או לומר פסוקי מלכיות זכרונות שופרות או לתקוע בשופר, תקיעת שופר קודם, לכך הביא רש"י רק טעם תקיעת שופר.

ומכל הדברים הללו אנו למדים אשר כל אחד יש בכוחו להמליך את הקב"ה, וכל אחד באשר הוא גורם גדולות ונצורות על ידי תפלתו בפה.

ב' בחינות בשופר

והנה אנו אומרים (בתפלות ראש השנה) 'ובשופר גדול יתקע וקול דממה דקה שמע', ולכא' זהו תרתי דסתרי, דהל' אם בשופר גדול עסקינן מה שייך 'וקול דממה דקה', ואם ראוי דווקא 'קול דממה דקה' אם כן למה צריך שופר גדול. ובהמשך פסוקי 'שופרות' מובא מה יהיה בעקבות קול השופר - 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנידחים בארץ מצרים'.

והנה נודע דביום ראש השנה יצא יוסף בבית האסורים (ראש השנה י, א), אשר בליל ראש השנה חלם פרעה את חלומו, ולמחרת היום צוה להביא את יוסף כדי שיפתור חלומו, כדכתיב (בראשית מא, יד) 'ויגלח ויחלף שמלתיו ויבא אל פרעה'. עד שהעיד עליו פרעה (שם מא, לח) 'הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו'.

וזהו הטעם שמזכירים 'יציאת מצרים' ביום ראש השנה, כי לכא' מה שייך ענין יציאת מצרים אצל ר"ה, כי הנה בחג הפסח פשיטא שמזכירים

ה. ז"ל: וכבר דרשו אותם מפסוק והיו לכם לזכרון לפני ה' אלהיכם (במדבר י, י), שאין תלמוד לומר אני ה' אלהיכם, ומה תלמוד לומר אני ה' אלהיכם, אלא זה בנין אב כל מקום שאתה אומר זכרונות אתה סומך להם את המלכיות.

יציאת מצרים, וכן בחג השבועות שיין לומר 'זכר יציאת מצרים', כי רק על ידי יציאת מצרים זכינו לקבלת התורה, וכן חג הסוכות שהוא זכר לענני הכבוד שזכינו לכך ביציאתנו ממצרים, אולם ב'ראש השנה' לא שיין כל ענין יציאת מצרים, אלא שכיון שיצא יוסף מבית האסורים בעיצומו של ראש השנה ועי"כ התחילה כל ההשתלשלות, הוי זה אתחלתא דגאולת מצרים.

והנה בשופר גופא יש ב' עניינים, הא' – בחינת 'שופר גדול', דהיינו שעצם האחיזה בשופר מזכירה זכות עקידת יצחק, ובשביל זה לבד אין צריך 'לתקוע' כי האחיזה גופא מזכירה את עניין 'עקידת יצחק', הב' – הפנימיות המתעוררת על ידי התקיעה, אשר זה נעשה על ידי התקיעה והתרועה וזה בכל שנה ושנה "ביום ההוא" הוא ראש השנה שהוא הראש שיש בו בו ה"מוח" של השנה כאשר שאר ימות השנה נחשבים לכלל איברי הגוף, ויתקע בשופר גדול, הקול הקורא לכל הנידחים והאובדים לחזור ולחסות בצלא דמהימנותא.

ביום ראש השנה אפשר להתחדש ולהיות כבריה חדשה

והנה יוסף הצדיק הראה והוכיח והכין לנו עוד לפני גלות מצרים, שורש כל הגליות, לכל הדורות הבאים, שאפי' לאחר שנמצאים בבור חשוך מלא עקרבים¹, אפשר בראש השנה להתחדש מן הקצה אל הקצה כדכתיב 'ויגלח ויחלף שמלותיו', ולא זו בלבד, אלא שזיכה את אביו ואת כל המשפחה בשנות שובע, וגדולה מזאת שמזה נמשך ענין 'יציאת מצרים', וכל זה בכח עיצומו של יום ראש השנה אשר בו יכול האדם לנקות ולצחצח את נשמתו הטהורה, ולהתחדש כביום הולדו בבחי' ויגלח ויחלף שמלותיו בלבושים חדשים.

וזהו הפנימיות של השופר הנשמעת אף ללא קול חזק, בבחינת 'קול דממה דקה', אשר כוחה גדול וחזק עד מאוד לעורר את הפנימיות, ובכח זה מתקיים 'ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים', כי ביום ראש

1. כמובא ברש"י (בראשית לז, כד) והבור רק אין בו מים - ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים מה ת"ל אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

השנה מתקרבים אף הרחוקים, וכל אחד ואחד מבני ישראל הקרובים והרחוקים 'יעברו לפניו כבני מרון', וכל אחד מישראל יכול לזכות להארת פנים מאת הקב"ה, שיתמלאו כל משאלות לבו לטובה.

צריך האדם לקבוע תפלתו על גלוי אלוקותו ית"ש ולא לבקש רק על צרכים גשמיים

אולם כדי לזכות לזה, צריך האדם לייחד תפלתו ביום הזה על התגלות אלוקותו ית"ש עלינו - 'גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה', ולעורר רחמים על השכינה הק' הנמצאת בגלות, ולא לקבוע התפלה על צרכיו הגשמיים^ז, וכמו שהזהירו בתיקוני זוהר (תיקון ז', דף כב) שבר"ה אל יבקש אדם על הצרכים הגשמיים שלא יהא ככלבים הצווחים הב הב. הלשון שתקנו חז"ל בתפילה זה בלשון רבים, אבינו מלכינו 'זכרנו / כתבנו חתמנו' כולם ביחד ומובא בספרים שבימים אלו צריכים לזכור את התפילה גלה כבוד מלכותך עלינו, צרכי הרבים, ושכינתא בגלותא, להראות שאנו עושים הכל למען כבוד שמים.

ומשל למה הדבר דומה לחנות גדולה של חומרי בנין הגדולים ועד פרטי פרטים כברגים וכדו', בו יכולים לקנות את כל החפצים הנדרשים כדי לבנות בנין החל מהדברים הקטנים ועד לדברים הגדולים, פ"א נכנס לחנות אדם פשוט וניגש לקנות כמה פריטים קטנים, ואחר עמד בתור לשלם, והנה רואה איך אדם שמילא את עגלתו מן הסחורה הטובה ביותר הנמצאת בחנות, ועתה הוא יוצא אחר כבוד מן החנות כשהוא גורר עגלה מלאה סחורה, והכל בלא לשלם אפי' פרוטה.

מיד ניגש אותו אדם למוכר, וטען לפניו, למה צריך אני להמתין בתור ולשלם על כל מה שקניתי, וכי מה שונה אני מאדם זה שלא שילם אפי' פרוטה על כל מה שקנה, השיב לו המוכר, הבדל גדול יש בינך לבין אותו אדם, כי אותו אדם בונה כעת בנין גדול עבור בעל החנות, וממילא ברור שהוא יכול

ז. אמנם עצה טובה קמשמע לן שיכלול עצמו בתוך כלל ישראל, וממילא לא על עצמו לבד הוא מבקש אלא בעד כל כלל ישראל, וכמו שאומרים 'זכרנו לחיים' בלשון רבים, וכאשר אדם מבקש בעד כל אחיו ממילא לא נעשה קטרוג עליו.

לקחת הכל ללא לשלם תמורתם, אולם כל זה אינו נוגע אליך, כי אין שום סיבה שיוותר לך בעל החנות על המגיע לו.

והנמשל, כשאדם עומד בראש השנה לבקש על עצמו, בוחנים מן השמים אם הוא ראוי בזכות עצמו או לאו, ומשפיעים לו על פי זכויותיו, אולם אם יהודי קובע תפלתו בראש השנה על כבוד שמים, 'ועל כן נקווה לך ה' אלוקינו לראות מהרה בתפארת עוזך', הוא חפץ לעשות לו ית"ש בית דירה בתחתונים, ממילא יש לו הכח לקבל כל מה שיבקש, אף מה שהוא צריך לצרכי עצמו.

שבחה של שרה שהודתה להשי"ת מקירות ליבה ברגש והתלהבות

הנה בראש השנה אנו קוראים 'וה' פקד את שרה' (בראשית כא, א), וכבר דקדקו המפרשים מפני מה קוראים קריאה זו בראש השנה, כי לא נפקדה שרה בראש השנה.

והנה על שרה אמנו נאמר 'ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה', ופרש"י בת ק' כבת כ', שני חיי שרה - כולן שוין לטובה.

ונראה לבאר בזה, דהנה הרבה יסורים סבלה שרה בימי חייה, אשר עד גיל תשעים לא זכתה לזש"ק, וכבר מראשית נישואיה גמר אברהם לפתוח את שערי ביתם לרווחה בכל ד' פתחיה, והיו אורחים באים לאכול ולשתות כאוות נפשם, וכך היה אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, וכן גם אחר ציווי השי"ת לאברהם 'לך לך מארצך', הלכה אחרי ציווי ית"ש ללא פקפוק, וכך בהגיעם למצרים החביא אותה אברהם בתיבה, אולם כל זאת לא עזר ותפסוה זרים. וכן גם היה אחר כך שהביא אברהם את הגר לביתו, והיו הגר וישמעאל מצערים אותה. וכל העת הזאת בוטחת שרה באלוקים, ומתפללה אל אל בשמים, כשפרק כ' בתהלים שגור על שפתותיה - 'יענך ה' ביום צרה' - אבינו שבשמים ראה נא בעניי.

עד שחמל עליה הקב"ה ושלח את המלאכים לבשר לאברהם ושרה, ולירח השנה זכו אברהם ושרה לחבוק בן, ושרה אמנו מודה ומהללת להקב"ה

על כל מה שעשה עמה, כשפרק ק' בתהלים שגור על שפתותיה 'מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ'.

ובזאת נשתבחה שרה אמנו שהיה בת ק' כבת כ', אשר אמרה פרק ק' בתהלים 'מזמור לתודה' באותה רגש והתלהבות ששפכה לבה בפרק כ' בתהלים, וזאת בשונה מדרך העולם שבעת צרה שופכים לב כמים, אולם כשבאה הישועה מודים לה' ברפרוף, אולם לא כך עשתה שרה שהודתה לה' בקירות ליבה ממש כמו שהתפללה אליו בעת צרה.

הטעם שקוראים בר"ה עניין פקידת שרה אמנו

ועתה נבאר שייכות קריאת פקידת שרה בראש השנה, כי הנה הטעם שחפצה שרה אמנו לחבוק בן היה בעיקר בשביל כבוד שמים, כדי שיימשך מהם שלשלת זהב של יהודים מאמינים בה', וכן אנו מזכירים בהפטרות ר"ה גבי חנה, ששאל אותה עלי מפני מה צריכה היא לבן והלא הוא עצמו טובה לה יותר מעשרה בנים, אלא שהטעם שהשתוקקה חנה לבן היה בשביל כבוד שמים, כדי שייצאו ממנה בנים שיעבדו את השי"ת.

וזהו מה שהמליץ רש"י על 'שרה' שהיו שני חייה 'כולן שווים לטובה', כי כיוון שכל הטעם שהתפללה לזכות לבנים היה בשביל כבוד שמים, ממילא לא היו הפרש בין לפני לידת יצחק לבין אחר הלידה, כי תמיד היה חפצה להרבות כבוד שמים.

ובזאת יתבאר הטעם שקוראים הקריאה האמורה בשרה בראש השנה, ומפטירים אחריה בפרשת 'חנה', כדי ללמד שביום זה, יקבע האדם תפלתו על המלכת המלך, ולזאת תהיה כל תשוקתו להרבות כבוד שמים, וכיוון שכן ממילא זוכה האדם גם לעצמו.

'יודעי תרועה' - מלשון התחברות והתקשרות

הנה אחר תקיעת שופר אומרים 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון'. ויש לדייק על מ"ש 'יודעי תרועה', דהלא כיון שתוקעים בפועל

ממש, היה ראוי לומר 'תוקעי תרועה' או 'שומעי תרועה' כדאמרינן בברכה 'לשמוע קול שופר'. ולמה כתיב 'יודעי תרועה'.

והנה הזכרנו דבקול שופר יש גם בחינת 'קול דממה דקה', ומשל למה הדבר דומה, לקבוצת אנשים שנסעו ביער, ובמהלך הדרך קרה מקרה ואחד מן הקבוצה נתנמנם ולא הלך בעקבות חבריו, ועתה הוא בודד ביער ואינו יודע איפה הוא דרך המלך, ויהי אם ישמע אף קול דממה דקה של חבר מרעיו, מיד יידע ללכת בעקבות הקול, ולהתחבר אל הקבוצה ההולכים בדרך המלך.

ובזאת נבוא לבאר ענין 'יודעי תרועה', כי הנה 'ידיעה' הוא מלשון התחברות, כי הנה לא די בשמיעה בעלמא, אלא שצריך להתחבר עם הנשמע, ולהחדירו אל תוככי הנפש פנימה.

בכיה ושמחה כאגודה אחת

ועוד אנו אומרים אחד תקיעת שופר 'בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו', ובספרי חסידות דרשו 'יגילון' מלשון התגלות, כי אנו משתוקקים כל היום שיתגלה כבוד שמים, ובמטרה זו אנו דבקים בעיצומו של יום ראש השנה.

והנה 'ב'שמך יגילון כל היום ר"ת בכיה, וזהו דבר פלא שיהיה 'בכיה' ו'שמחה' כאגודה אחת, ואכן בראש השנה אנו מוצאים את ב' הבחינות אלו כי מצד אחד איתא משמיה דהאר"י הק' דענין גדול להוזיל דמעות בר"ה, ומאידך גיסא מצוה לאכול בשר ודגים כדת היום כדכתיב (נחמיה ה, י) לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' הוא מועזכם, וכן אסור להתענות בראש השנה.

ואם ישאל השואל איך ימצא ב' דברים המנוגדים בבית אחד, הן בכיה והן שמחה, אלא שכאשר קובעים את דת היום להתגלות כבוד שמו ית"ש, ודבקים במשאלה זו, שוב אין סתירה ביניהם, כי הכל הוא בשביל להרבות כבוד שמים.

ח. דאם המצוה היא על התקיעה עצמה הוי ליה למימר 'תוקעי תרועה', ואם המצוה על השמועה היה ראוי לומר 'שומעי תרועה'.

פיקוח נפש דוחה שבת

היום הוא יו"ד של זקה"ק מהר"ם מזלאטשוב זיע"א, אשר ידוע שהיה מסבב בעיירות ובכפרים לעורר את בני ישראל להתקרב אל ה', ולפני שהיה דורש קבל עם ועדה, היה הופך פניו אל ארון הקודש, ואומר 'רבנו של עולם, אין בכוונת דבריי לקטרג חלילה על בני ישראל, כי כולם הם צדיקים גמורים יראים ושלמים, אלא שצריך לדבר אליהם באופן של דיבורי מוסר כדי לעוררם להוסיף עוד בעבודת ה'.

וזקה"ק מהר"ש זיע"א דרש על לשון המשנה 'יו"ט של ר"ה שחל בשבת', לכאן' הוי למיכתב 'ר"ה שחל בשבת', ומהו 'יו"ט של ר"ה', אלא דהנה ידוע בראש השנה שחל להיות בשבת יש התעוררות רחמים מרובה על ישראל, כי הנה אסור לכתוב בשבת אלא רק ענינים הנוגעים לפיקוח נפש, וכיון שכן הדין גורם שייכתבו ישראל לטובה כי רק כתיבה זו דוחה שבת, וממילא נעשה 'יום טוב' כפשוטו, יום ששון ושמחה לישראל על שזוכים לשנה טובה ומתוקה.

מסירות נפשם של בני" בשנה שעעל"ט

עומדים אנו לפני הימים הנוראים, בעיצומה של תקופה שבה הרבש"ע מרעיד את העולם, ואיננו יודעים מה יולד יום, וכולנו זוחלים ורועדים מיום בואך, היום ש'בריות בו יפקדו', ובו ביום יכתב 'מי יחיה' וכו'. **והנה** בשנה זו אפי' שהיתה שנה קשה כמה זכיות ומעש"ט זכו ישראל לעשות בה, אשר בני ישראל השתוקקו עד מאוד להתפלל בביהמ"ד ולטבול במקווה ולשבת בדיבוק חברים, וכאשר הדבר נתאפשר מיד רצו בשמחה לעשות רצון קונם, וכן בחורי ישראל היקרים ייכלו בכל לב אל היום שבו ייפתחו שערי הישיבה ויוכלו לחזור אל ספסל הלימודים, ואף במשך הזמן שבו היו דלתות הישיבה נעולים, לא הרפו התלמידים וישבו רבנן ותלמידיהון והגו בתורה ע"י הטלפון, כשהם מצפים ומשתוקקים לשמוע את קול התורה.

בבוודאי שאם הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א היה בדורנו, היה נעמד ב'כיכר השבת' ונושא כפיו השמימה 'רבש"ע' – 'מי כעמך ישראל אחד בארץ'. כי הנה בשעה שהיו הגויים מבלים הזמן בהבל וריק, היו בני ישראל מוסרים נפשם להתפלל במנין, אם בחצר תחת כיפת השמים או במרפסות הבתים, ואף שעברו כל מיני קשיים בפרנסה וכדו', התחזקו באמונה התמימה והנצחית. ואף זאת שבתקופה זו ראו התאחדות נפלאה בין כל ישראל, אשר חסידים ליטאים וספרדים כולם התפללו יחדיו באהבה ואחוה, כי כולנו יהודים, וכולנו מצפים לישועת ה'.

אבל בכל זאת מצינו אצל דוד המלך שאמר (שמואל א יז, לו) 'גם את הארי גם הדוב הכה עבדך', דוד המלך לא חשש כלל לא מארי ולא מדוב אולם בהעלותו על לבו את דין שמים ירא ביותר בהתבטאו 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי' (תהלים קיט, קכ). כי הנה היום הזה הוא 'חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב'.

על ידי שאדם מאמין בהשי"ת ממילא מסתלקים ממנו כל הפחדים

נוסח התפילה של הימים הנוראים הבעל"ט מלמדנו שהיראה והפחד הינם אחד הנושאים המרכזיים שבהם, ולא רק בשל יראת הדין המתקרב, אנו מבקשים 'ובכן תן פחדך ה"א על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת, וייראוך כל המעשים וישתחוו לפני כל הברואים', יש בדברים אלו תפילה ותחינה שרגשות הפחד והיראה מפני הקב"ה ישלטו ויקיפו את כל הברואים, ולא רק בימים הנוראים, אלא במשך כל ימות השנה.

תפילה זו טעונה הסבר, אחת הבעיות שכל אדם מתמודד עמהן הוא הפחד והיראה, יש מי שפחדיו נסובים אודות ענינים חומריים ויש מי שיראתו הוא על כבודו ומעמדו, תופעת הפחד נמצאת אצל תלמידים צעירים היראים מכשולן במבחן, ומבוגרים מפני אובדן הפרנסה, בעל העסק חושש מפני המתחרה, והעובד מפני פיטוריו, גם העשיר מפחד פן יתרושש, וכלל בני האדם מפחדים ממחלות ח"ו ובפרט בשנה זו שאנו מלאים פחדים אחרי הטרגדיות הקשות שפקדו את אחבנ"י זקנים עם נערים ה' ירחם, ועדיין אנו זקוקים לרחמים וחסדים גדולים מאתו ית"ש.

והנה באים אנו בימים אלו של הרת עולם, מתייצבים לפני הבורא ומבקשים ממנו שישליט את פחדו על כל בני האדם. לאמור, אם בכל זאת נמצא אי שם בעולם אדם שנמלט מאימת כל הפחדים דלעיל, מתחננים אנו שגם הוא ייכנס לכלל המפחדים, ואף הוא יתיירא. האם זוהי מטרת הבקשה, הזוהי משאת נפשינו העיקרית בימים אלו, כלום רק זה חסר לנו אחרי שיש לנו כבר כ"כ הרבה פחדים.

אולם בהתבוננות עמוקה נראה כי רק היראה הגדולה מפני הקב"ה היא תקותינו, ורק היא עתידה לשחרר אותנו מכל פחדינו, ובשביל להסיר אחת ולתמיד את כל החששות והפחדים זקוקים אנו ליראה אחת גדולה שכל שאר הפחדים יתגמדו וייעלמו לעומתה.

משל למה הדבר דומה, לאדם הנמלט כל עוד נשמתו בו מאימת לסטים הרודפים אחריו ומבקשים לקחת את נפשו, האם באותה שעה יחשוש פן תפגע בו דבורה ותעקצנו, או האם יתיירא שמא יתלכלכו בגדיו מאבק הדרך. ברור הדבר כי כאשר מדובר בפיקוח נפש, הפחד הנורא מפני הלסטים המתקרב מעמיד בצל את כל שאר הפגעים, עד שלא נותר מקום לחשיבה אודותיהם, קל וחומר ליראה מפניהם. וכן ראינו בתקופת ה'שואה' ל"ע אשר היו אנשים שקפצו מהרכבות במהלך הנסיעה ולא חששו שמא ייפצעו, כי כאשר אדם נלחם על חייו, אין הוא חושב על זוטות.

וכך אומר דוד המלך (תהלים כז) במזמור שאנו אומרים אותו בימים אלו השכם והערב, 'ד' אורי וישעי – ממי אירא', 'ד' מעוז חיי – ממי אפחד'... 'אם תחנה עלי מחנה – לא יירא לבי' – הוי אומר האדם שמוראו של הקב"ה נגד עיניו, אינו יכול להתיירא יראה נוספת כלשהי.

מעתה, מובנת בקשתנו 'ובכן תן פחדך' וכו' – שנשכיל לפחד רק מהשי"ת, וכאשר הוא פוחד ויירא מהשי"ת ממילא לא חש הוא לכל הפחדים האחרים, וכמו שאנו אומרים בחודש אלול 'לדוד ד' אורי וישעי ממי אירא... אם תחנה עלי מחנה.. אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח'.

ובזאת אנו מבקשים מהקב"ה 'ובכן תן פחדך על כל מעשיך' – שנשכיל לפחד רק מהשי"ת, וכשאדם מפחד מהרבש"ע ויש לו אמונה שהכל מתנהל מלמעלה, ויודע שהקב"ה הוא אביו אוהבו, אזי כל הפחדים שיש לו מפרנסה, בריאות, ומבחנים, הכל בטל ומבוטל. וזהו יסוד ברור, אשר כל אחד

שיש בתוכו יראת ה', ושם תפלתו לבקש על כבוד שמים, ממילא זוכה הוא להתגבר ביום הדין.

צריך לסגור את פי המקטרגים והמשטינים

וברוך ה' שאנו זוכים לשבת יחדיו תלמידים עם רבותיהם מרביצי התורה שליט"א, אשר בתחילת הזמן היה הלב דואג אם נזכה ללמוד יחדיו במשך כל החודש, ועל זה צריכים אנו להודות להשי"ת על שכולנו בריאים ושלמים.

ובעת שניגשים אנו לימים הנוראים אנו מכריזים 'סגר' על כל המקטרגים, כי הנה השלטונות מדמים אשר עצירת המחלה תהיה ע"י סגידת בית המדרשות והישיבות, וטעות הוא בידם, כי ה'סגר' צריך להיות אל כל המקטרגים, אשר הם אלו שגרמו לכל המחלות והגזירות, וממילא יתקיים 'הס קטיגור וקח סניגור'.

ויעזור השי"ת שנזכה לכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים, 'ועל כן נקוה לך ה' אלוקינו לראות מהרה בתפארת עוזך' ונזכה לאוקמי שכינתא מעפרא, 'עזרנו אלוקי ישענו על דבר כבוד שמך', ונזכה כולנו לכתיבה וחתימה טובה ולשנה טובה ומתוקה, ובמהרה נזכה לראות בגאולת ציון וירושלים במהרה בימינו, אמן.

שמועס בכינוס הכנה לקראת הימים הנוראים

לכלל קהל אנ"ש - יו"ד קדישא רבינו המגיד

מזלאטשוב זיע"א, כ"ה אלול תשפ"א

וגילו ברעדה

זוחלים ורועדים מיום בואך / דוקא קושי הגלות הוא המבשר על התקרבות הגאולה / צריך האדם לעשות כל מעשה ומעשה בשלימות הראויה / חסד גדול עשה ה' עם ישראל בקבעו יום אחד בשנה למשפט / ענין התקיעה ב'קול שבור' / טעם שינוי הלשון 'זכרון תרועה' ו'יום תרועה' / ענין הזכרת מלכיות זכרונות ושופרות / עבודת התקיעות ואמירת הפסוקים, הם כאמירת 'הלל' / דברים המקרעין גזר דינו של אדם / וגילו ברעדה - פחד ושמחה משמשים כהדדי / תחל שנה וברכותיה / אופן התפלה בימים הנוראים

זוחלים ורועדים מיום בואך

הנה עומדים אנו סמוך ונראה ליום הגדול והקדוש ראש השנה, בימים בהם אנו 'זוחלים ורועדים מיום בואך', אשר חיל ורעדה יאחזון כאשר בהאי יומא יעמיד ה' במשפט כל יצורי ארץ, אך בבד בבד, אל לנו לשכוח להודות ולהלל להשי"ת על שהחיינו וקיימנו לזמן הזה, אשר אחרי השנה הקשה שעברה עלינו שבה אירעו אסונות וטרגדיות קשים בקרב עמנו בכל מקומות מושבותיהם*, אנו זוכים לעמוד כהיום הזה בריאים ושלמים ברוחנו ונפשנו. ואמנם אשר הלב דוח בראותנו אסונות נוראיים כאלו, אך אין לנו לחשב 'חשבונות שמים', אלא אך להודות ולהלל להשי"ת על כל החסד אשר עשה עמנו.

א. שבה הילכה מחלת ה'קורונה' ה"י ורבים חללים הפילה, וכן אירעו בה אסונות רבים ונוראים כדוגמת האסון הנורא שאירע בליל ל"ג בעומר באתרא קדישא מירון, שבו נסתלקו מ"ה נפשות מ"ה ישראל.

והנה ידוע שייכות פרשתנו (נצבים) לענינא דראש השנה, כדדרשו בזה"ק (ח"ב, לב) על הכתוב האמור בריש פרשתן (דברים כט, ט) 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם - היום' דא ראש השנה. ועל כן יש לנו לדרוש על הדרך שבו נתכונן לקראת היום הקדוש הזה, מאשר דרש באור החיים הק' על ענין הכתובים הללו שבהם ביקש משה להכניס את ישראל בברית ה'ערבות', כדי שישתדל כל אחד בעד חברו לבל יעבור פי ה', עכתו"ד. ובזאת ניקח בידנו את ענין ה'ערבות' בין כל ישראל, ובהתכללות והתערבות יחדיו עם כל ישראל נתקרב אליו באמת.

קושי הגלות דוקא הוא המבשר על התקרבות הגאולה

בתפארת שלמה (מועדים) דרש על הכתוב (נחמיה ה, י) 'לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם', אשר דרשו חז"ל (ביצה טו, א) שהוא עולה על ענין 'ראש השנה', בהקדים משל לחולה שהיה לו מיחוש בעלמא ועדיין הוא מהלך על רגליו כבריא, ופנה לרופא על מנת שיבדוק את מצב בריאותו, אחר שבדקוהו הרופא כל צרכו, פנה לבני המשפחה בפנים חמורות, והודיע להם שהחולה צריך לרחמים רבים, וצריך לטפל בו בתרופות וטיפולים יקרים, אולי עי"ז תעלה ארוכה למחלתו.

ואכן מצבו של החולה הלך והתדרדר עד ששכב על ערש דוי מבלי יכולת להניע אבר, שוב זימנו בני המשפחה את הרופא אולי יש דרך לרפא את החולה הקשה ממחלתו, ויהי כאשר קרב אליו הרופא ובדקו מכף רגל ועד ראשו, פנה אל בני המשפחה בשמחה כשהוא מבשר שאין להם יותר מה לדאוג, כי הוא ילך ויתרפא עד שיעמוד כאחד האדם, ואכן כדבריו כן היה, החולה הלך והבריא עד שנעשה בריא אולם.

והנה אדם פשוט שיראה את כל הדברים הללו יתפלא ביותר, בראשונה כאשר היה החולה עדיין בריא כמעט לגמרי ורק מיחוש פעוט היה לו, איך יתכן שיאמר הרופא על חולי קל שכזה, שהוא מסוכן ביותר וצריכים לרחמים גדולים כדי שיתרפא, ומאידך, כאשר שוכב החולה עד ערש דוי, הרי הוא מבשר בשמחה שאין מקום לדאגה. וההסבר פשוט, כי בעת שהיה החולה בתחילת החולי, הבין הרופא שזהו רק תחילת החולי, ועתידה החולה

להתפשט ולהתגבר, ועל כן דאג ביותר. אך בעת שכבר שכב על ערש דוי, ראה הרופא שכבר עברו על החולה כל שלבי המחלה ואינה עתידה להתפשט עוד, ובזאת הוא סמוך ובטוח שעתיד החולה להבריא.

על פי כל הדברים הללו ביאר ב'תפארת שלמה' את ענין הגלות, כי דוקא בעת שישראל דווים ומיוסרים מעוצם הצרות, צריכים אנו לדעת שכל זה הוא הכנה לישועה שתבוא, כמו שמצינו גבי יוסף הצדיק ומשה רבנו, אשר אמנם שלשה היה נראה צרות הזמן כצרה גדולה, אך הקב"ה ידע האמת שזהו הכל כהכנה לגאולה בקיבוץ הניצוצות במצרים וכו', וזהו מה שאמר עזרא לישראל בעת שהיו בני ישראל בתכלית השפלות קודם בנין בית שני. 'לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים... ושלחו מנות לאין נכון לו' – פירוש, אפי' מי שלא הכין לבו על הגאולה בתשובה שלמה כראוי בכל ימי הגלות, עכ"ז אל תעזבוהו ותחזקו בידו להיות עמכם יחד ולהחזירו בתשובה שלמה. 'כי חדות ד' הוא מעוזכם' – פירוש, כי הבטחת הש"י ב"ה על הגאולה, והוא היודע כי מהר יצמיח לכם ישועה, 'הוא מעוזכם' – לחזק גם עתה את לבבכם, וכן נזכה לישועה למהר קץ הגאולה במהרה בימנו, עכתו"ד.

צריך האדם לעשות כל מעשה ומעשה בשלימות הראויה

ומידי דברי ב'תפארת שלמה', וכיון שעומדים אנו בליל יומא דהילולא קדישא של זקה"ק מהר"ם מזלאטשוב זיע"א, הוא המקום להביא את אשר הביא ב'תפארת שלמה' (מועדים, ראש השנה) משמיה דזקה"ק מהר"ם מזלאטשוב בענינא דפרשתינו וראש השנה הקרב ובא, וז"ל, אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלקיכם כו', הנראה לרמז על ר"ה ולהורות דרכי התשובה שצריך האדם לבחון ולבדוק כל חדרי לבבו ורמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, אם כבר תיקן מה שפגם בהם ח"ו. כי דרך איש כאשר הוא עושה איזה מצוה נדמה לו כי בא לשלימות הנכון ואין בו מום, אך כאשר יבדוק היטב הדק אזי ידע כי איננו באפשרי לבא לשלימות הנכון עד אשר כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו יהיו מתוקנים וכולם יהיו תמימים בלי שום פגם. כמו ששמענו עבור הרב הקדוש המגיד ר' מיכלי זלה"ה מזלאטשוב ע"פ (ויקרא א, ו) ונתח אותה לנתחי' שהאדם צריך להסתכל על כל אבר ואבר שיהי' קומה שלימה.

וזה הפי' אתם נצבים היום זה ר"ה תתקנו עצמיכם בתשובה שלימה בכל רמ"ח איברים ושס"ה גידים שיהיו כולם ברורים ונקיים לפני ד' כו' ראשיכם שבטיכם וכו', אז תזכו לבא לבחינת ומדריגת הצדיק יסוד עולם כמ"ש כל איש ישראל, 'כל' - רמז לבחי' צי"ע, 'איש ישראל', עפ"י מ"ש רז"ל 'עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות', 'איש' - רמז 'ש"י עולמות' וא' - רמז ל'אלופו של עולם', כי הצדיק ממשיך השפע מאלופו של עולם פלא העליון אשר שם אין בו מגע זרים, וירד השפע לבנ"י. ע"כ.

חסד גדול עשה ה' עם ישראל בקבעו יום אחד בשנה למשפט

בספר החינוך (מצוה שי"א) הרחיב בענין החסד הגדול שעשה עמנו השי"ת שנתן לנו את יום ר"ה לסליחה ומחילה, וז"ל, ומשרשי מצות המועד הזה, שהיה מחסדי האל על ברואיו לפקד אותם ולראות מעשיהם יום אחד בכל שנה ושנה, כדי שלא יתרבו העוונות כל כך ויהיה מקום לכפרה... נמצא שהיום הנכבד הזה הוא קיומו של עולם, ולכן מצד זה ראוי לעשות אותו יום מועד, ומצד שהוא יום הדין לדון כל חי ראוי לעמד בו ביראה ופחד יותר מכל שאר מועדי השנה. ע"כ.

למדנו מדבריו שיש שני הרגשים המשמשים בעירבוביא בראש השנה, כי מאידך גיסא בודאי שיום זה ראוי להיות בו באימה ופחד מאימת הדין, כמו שאומרים בסליחות 'זוחלים ורועדים מיום בואך'. ומצד שני ראוי לשמוח בו על המתנה הגדולה שבמחילת העוונות ביום זה, וכמו שכבר הבאנו בריש דברנו דברי הכתוב הנדרשים על יום ראש השנה 'לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם'.

ועל זה הבן שואל, איך יתכן שביום הדין אשר בו עומדים כל הבריות לפניו יתברך באימה ויראה, יעשה היום הזה ליום משתה ושמחה לאכול בו משמנים ולשתות ממתקים, ולהיות 'חדות ה'' עלינו כל היום.

אך הנה, מדבריו רבותינו גדולי החסידות זיע"א למדנו ד'יראת ה'' איננה סתירה ל'שמחה', ואדרבה יראת ה' באה יחד עם שמחה, כמו שכתוב

(תהלים ב, יא) 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה', ודרשו חכמינו ז"ל (ברכות ל, ב) 'במקום גילה – שם תהא רעדה'. וזהו הביאור בדברי ה'חינוך' האמורים, כי אף דהוא יום הדין הראוי לעמוד בו ביראה ופחד, ראוי לעשות אותו יום הדין.

ענין התקיעה ב'קול שבור'

עוד כתב ב'ספר החינוך' בהמשך דבריו על ענין יום ראש השנה שהוא יום הדין, וז"ל, וזהו ענין זכרון תרועה הנזכרים בו, כי התרועה קול שבור, לרמז שיסבר כל אחד תקף יצרו הרע ויתנחם על מעשיו הרעים, ע"כ.

ולהרחיב בענין 'קול שבור', בהקדים העיון בשורש סדר התקיעות המובאים במשנה (ראש השנה, לג, ב), וז"ל, סדר תקיעות, שלש של שלש שלש, שיעור תקיעה כשלש תרועות, שיעור תרועה כשלש יבבות, ע"כ. מצינו סדר הדברים כדלהלן 'תקיעה' – קול פשוט, 'תרועה' – קול שבור, ושוב 'תקיעה' – קול פשוט.

והביאור בסדר זה, ביאר בשפת אמת דהנה ה'אלוקים עשה את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים' – כי מתחילה ברא הקב"ה את האדם הראשון כשהוא ישר וחלק, אך כאשר נכשל אדם הראשון המשיך את ענין החטא והעקמומיות לצאצאיו אחריו עד סוף כל הדורות. ועל כן נתקנה התקיעה הראשונה ב'קול פשוט' – כי מראשית הבריאה עשה האלוקים את האדם ישר, ואחר כך נתקנו התרועה והשבבים שהמה הם ה'קול שבור' המרמזים על החטא שהביאו בני האדם על עצמם במו ידיהם בחשבונותיהם, ומסיימים ב'תקיעה' כדי לרמז על כוחו של האי יומא להשיב את האדם למצבו הראשון להיות 'ישר' ונקי.

טעם שינוי הלשון 'זכרון תרועה' ו'יום תרועה'

והנה שני לשונות מצינו בכתובים, כי בפרשת אמור כתיב (ויקרא כג, כד) 'דבר אל בני ישראל לאמור בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש', משא"כ בפרשת פנחס כתיב (במדבר כט, א) 'יום תרועה יהיה לכם'.

והביאור בזה ביאר רבי עקיבא אייגר (פנחס), דפרשת אמור נכתבה בשנה הראשונה לצאת בני ישראל ממצרים, והלא ראש השנה הסמוך היה חל בשבת קודש, וזאת ע"פ הידוע שי' ניסן של שנה זו חל בשב"ק, ועל פי חשבון זה נמצא שהיה ראש השנה הבא בשבת. ועל כן נכתב 'זכרון תרועה' כי לא תקעו בשופר ממש באותה שנה, מחמת שהחזיקו כבר דברי חז"ל שלא לתקוע בר"ה שחל להיות בשבת. משא"כ בפרשת פנחס נאמר אח"כ כציווי לדורות, ולכן נכתב 'יום תרועה' על שם התקיעה שתוקעים ברוב השנים.

ומידי דברי בו, מה נאה להזכיר אמרתו של חתנו בעל חתם סופר זיע"א (יתרו, ד"ה לאכול לחם) על ענינא דיום הכפורים, כי הנה כתיב (שמות יח, יב) 'ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חתן משה לפני האלוקים', ופרש"י - ומשה היכן הלך... אלא שהיה עומד ומשמש לפניהם. ובפסוק הבא כתיב (פסוק יג) 'ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם', ופרש"י 'ממחרת' - מוצאי יום הכפורים היה, כך שנינו בספרי, ומהו ממחרת למחרת רדתו מן ההר, ע"כ. נמצא על פי זה שביום הקודם - ביום הכפורים עצמו הוה עובדא שישב משה וכל זקני העם לאכול לחם יחד עם יתרו, א"כ יוקשה ביותר איך אכלו בעיצומו של יום הכפורים. וביותר יוקשה על פי דברי חותנו הגרעק"א דמיד בשנה הראשונה לקבלת התורה כבר נצטוו בני ישראל במצוות.

ותירץ, דהנה בעת התקדש יום הכפורים לא היו הלוחות ביד ישראל, ולא ידעו את ענין צום יום הכפורים, וכיון ששב משה והלוחות בידו, היה זה כבר בעיצומו של יום הכפורים ולא יכלו אז לקבל עליהם התענית, כי אין מקבלים תענית רק טרם יום התענית. משא"כ משה רבנו שקיבל הלוחות למעלה, וידע שצריך להתענות ביום הכפורים, על כן קיבל על עצמו תענית ביום הקדוש, ומסיבה זו לא הסב יחד עם אהרן ויתרו לסעודה, אלא רק היה עומד ומשמש לפניהם, כיון שהתענה את צום יום הכפורים, עכתו"ד.

ענין הזכרת מלכיות זכרונות ושופרות

הנה נקרא ראש השנה 'יום תרועה', וזהו דבר פלא שמשמע מכך ד'התקיעה' היא כל מהותו של יום, ולכאורה הלא מעיקר הדין די בעשרה קולות בתקיעת שופר, וא"כ לכאורה למה נקרא כל עצם היום הזה על שם התקיעה,

מה שלא מצינו בשאר מועדים כגון בפסח שיקרא היום טוב על שם הקרבן או על שם המצה.

ועוד יש להרחיב בענין מלכיות זכרונות שופרות שנצטוונו לאומרם בין התקיעות, אשר השוו אותם חכמינו לענין התקיעות. כדמצינו בהרחבה ברש"י על המשנה הנזכרת (ראש השנה לג, ב) 'סדר תקיעות שלש של שלש' - אחת למלכיות ואחת לזכרונות ואחת לשופרות. ושוב בתוך כדי דיבור באותה משנה, הזכיר רש"י בשניה, 'ומשך בשניה' - תקיעה של אחר התרועה משך כשתים, לצאת בה ידי שתיים, שהיה צריך לעשות זו פשוטה שלאחריה דמלכיות, ופשוטה שלפניה דזכרונות. וכמעשהו בשניה כן מעשהו בשלישית באותה משנה, שהזכיר רש"י ענין מלכיות זכרונות ושופרות, 'תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים' - תוקע ומריע ותוקע בשביל מלכיות, וכן בשביל זכרונות, וכן בשביל שופרות.

בשורש מצות התקיעה בפרשת אמור כתיב (ויקרא כג, כד) 'זכרון תרועה מקרא קודש', ופרש"י 'זכרון תרועה' - זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות לזכור לכם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל. והקשה הרמב"ן דלפי דברי רש"י ימצא שהזכרת פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות הם מדאורייתא, וזהו קשה, דהלא כל תקנתם הם רק מדרבנן, כדאיתא בגמ' (ראש השנה לד, ב) הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין, פשיטא הא דאורייתא והא דרבנן.

ועוד הקשה הרמב"ן על דברי רש"י, זכיון שהזכיר בפירושו ענין 'פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות', למה השמיט את ענין פסוקי מלכיות. ועל זה תירץ הרמב"ן ממה שדרשו חכמינו ז"ל מהכתוב 'והיו לכם לזכרון לפני ה' אלוקיכם' (במדבר י, י), שאין תלמוד לומר אני ה' אלוקיכם, ומה תלמוד לומר אני ה' אלהיכם, אלא זה בנין אב, כל מקום שאתה אומר זכרונות אתה סומך להם את המלכיות. ועל ענין שמשמע מדברי רש"י שהזכרת הפסוקים הם מדאורייתא, תירץ הרמב"ן באריכות ואין כאן המקום להאריך.

אך על כל פנים אנו למדים מדברי רש"י בחשיבות הזכרת פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות, אשר ביותר יש להפליא, דהלא נודע שכל סדר התפלות הם מדרבנן, כי בראשונה היה כל אחד מכוון בתפלתו את כל משאלות לבו, אלא שמאז שנחלשו הדורות תיקנו חכמינו את סדר התפלה. ולפי"ז כן הוא בענינא דסדר מלכיות זכרונות ושופרות, דמעיקר הדין היה די לכוונם בשעת

התקיעות עצמם, אלא שכיון שנחלשו הדורות תיקנו חכמינו ז"ל את עשרת הפסוקים למלכיות ועשרת הפסוקים לזכרונות ועשרת הפסוקים לשופרות. ועפ"ז ביותר יש להפליא דברי רש"י שקבע את הפסוקים הללו כביכול הם מן התורה.

עבודת התקיעות ואמירת הפסוקים, הם כאמירת 'הלל'

והנה בדברי החינוך הנזכרים לעיל, עורר את הענין שאין אומרים הלל בראש השנה, וז"ל, וזהו הטעם שלא קבעו זכרונם לברכה לומר הלל במועד הזה, וכמו שאמרו, שאין ראוי לו לאדם לומר שירה והוא עומד בדין, וכדאמר רבי אבהו בפרק אחרון דראש השנה (לב, ב) 'אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, מפני מה אין ישראל אומרים הלל בראש השנה ויום הכפורים וכו', ע"כ.

והנה ממשמעות קושיית המלאכים אנו למדים על ענין עמוק ביותר, כי המלאכים ממקום מושבם רואים הם את 'ראש השנה' במבט שונה לגמרי ממה שאנו מסתכלים על ראש השנה כיום נורא ומפחיד ותו לא... כי הם בראייתם הנשגבה הם רואים את אשר 'טוב ה' לעולם חסדו', והקב"ה הוא אב רחמן לבניו אהוביו, והוא זן ומפרנס לכל בריה ובריה די מחסורו, ומחמת ראייתם זו סברו הם שהיה מן הראוי לומר הלל בראש השנה.

עוד יש לדייק מתשובת הקב"ה למלאכים המובא בגמ', 'אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה', ולכאן זהו דבר פלא, כי היה לו לומר 'ספרי מתים פתוחין לפניו', ולמה הזכיר גם את ענין 'ספרי חיים', והלא אין זה סיבה למנוע אמירת ההלל.

ויש להרחיב בדברים ע"פ מה דאיתא בגמ' (מגילה יד, א) לבאר הטעם שאין אומרים הלל בפורים - 'קריאתה זו הילולה'. וכמו כן יוכל האדם לקיים מצות הלל בראש השנה גופא, וזהו ע"י שיתכונן כראוי לקראת האי יומא בגמילת חסד עם בריותיו, וממילא ירחמו אף עליו מן השמים, ובשעת התקיעות ואמירת פסוקי מלכיות זכרונות שופרות יתרום בנפשו, ויקפץ בשמחה גדולה והודיה להשי"ת באותה שמחה שיש לו בשעת קריאת המגילה, אז הוא מקיים 'קריאתה זו הילולא'.

ובזה יתבארו מה שאמר ספר החינוך בראשית דבריו, 'ולכן מצד זה ראוי לעשות אותו יום מועד', כי באמת עוצם סגולת היום מעורר ומביא לשמחה. כי אמנם צריך להיות 'גנוחי גנח ויילולי מיילל', כי גם ספרי מתים פתוחין לפניו, אבל כנאמר 'ותתן לנו ה' אלוקינו **באהבה** את יום הזכרון הזה' – שכל היום כולו הוא 'יום תרועה' והמלכת מלך מלכי המלכים הקב"ה, על כן צריכים לעשותו בשמחה כיום מועד.

דברים המקרעין גזר דינו של אדם

עוד כתב בהמשך דברי החינוך, 'וז"ל, ושם (ראש השנה טז, ב) אמרו, שארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, צדקה, צעקה, שינוי השם ושינוי מעשה, ע"כ.

ומן הראוי להביא את דברי המנחת חינוך (שם, אות י) על דברי החינוך הללו, 'וז"ל, ועיין בפני יהושע (ד"ה והנה) שכתב דבראש השנה הקב"ה מתנהג במדת אמת שדן בריותיו וכל צבא שמים עומדים וכו', על כן אותם הנכתבין בראש השנה נחתמין גם כן, כי חותמו של הקב"ה אמת (יומא סט, ב), אבל ביום הכפורים הקב"ה מתנהג במדת החסד דשטן לית ליה רשות לאסטוני, וסולח ומוחל לעוונות עמו דזה מדת 'ורב חסד', על כן אין נזכר לשון נחתם כי חותמו אמת, ע"כ.

לבאר דבריו נקדים משל למה הדבר דומה, לסוחר המעביר סחורות אסורות ממדינה למדינה, אשר בהתקרב אל הגבול ידיו רועדות מפחד, ושינוי דא לדא נקשן, כי יודע הוא שברגע אחד עלול הוא להסתבך קשות. משא"כ ה'בעל עגלה' המסיע אותו אינו רועד כל כך, כי אף אם יתפסו את הסחורה, יכול הוא להפטור מגזר דינו באמרו שלא ידע מה יש לו לסוחר באמתחותיו, אמנם גם הוא מתיירא קצת, כי אינו רוצה שיעכבוהו ויחקרהו. אף יש עוד מי שמתלווה עמם ואינו מתיירא כלל, והוא הסוס הנושא אותם... כי כיון ש'סוס' הוא, אינו מבין להתיירא מהסכנה העצומה המרחפת...

ובזה יתבאר מה שהביא המנחת חינוך משם ה'פני יהושע', כי מי שהוא מתכוון ליום ראש השנה בתורה ותפילה כראוי, הוא עובר את יום 'ראש השנה' בניחותא ללא פחד. כי הלך בדרך האמת, ועל כן זוכה שיתנהגו עמו גם כן בדרך האמת.

וגילו ברעדה – פחד ושמחה משמשים כהדדי

מצינו מכל הדברים והאמת הללו את שני הקצוות המשמשים ביום ראש השנה, כי מחד גיסא צריך האדם לזכור את המתנה הגדולה שנתן לנו הקב"ה בנתנו לנו את האי יומא, וכמו שאומרים 'ותתן לנו ה' אלוקינו באהבה את יום הזכרון הזה', כי מרוב אהבתו אותנו עשה עמנו חסד גדול ונתן לנו את האי יומא 'ראש השנה'.

אך מאידך גיסא צריכים לזכור את אימת הדין, וכמו שנזכר ב'חינוך' אשר 'תרועה' היא ב'קול שבור' מחרדת המשפט, וכמו שכתב הרמב"ם (פירוש המשניות ראש השנה, א, ב) על ענינו של יום, וז"ל וענינו, שמחשבין על בני אדם ודנין עליהם בבריות ובחלאים והמות והחיים וזולתם מענייני האדם, והנגלה מזה המאמר מבואר כאשר תראה, אבל הנסתר עניינו קשה מאוד בלי ספק, ע"כ.

תחל שנה וברכותיה

והנה עומדים אנו בפתחה של שנה חדשה 'תחל שנה וברכותיה', אשר אנו מקווים ומתפללים שתהיה השנה הזו שנת ברכה וישועה. הוה עובדא אצל הגאון האדיר רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שבאחד השנים בער"ה בא אליו יהודי ומכר לו 'לוח' לשנה הבעל"ט, דפדף הגרש"ז בלוח של השנה המשמשת ובאה, ולשהגיע לדף של חודש אלול, ראה שכתוב ביום כ"ט בו 'תכלה שנה וקללותיה', תחל שנה וברכותיה', פנה אליו הגרש"ז בפליאה: 'תינח שייכתב בתחילת הלוח 'תחל שנה וברכותיה' אשר זהו סימן ברכה, אך מה ראית לכתוב מראש על סוף השנה הבאה 'תכלה שנה וקללותיה', והלא מקווים ומצפים אנו שתהיה השנה הזו שנת ברכה ולא קללה. ובזאת סירב הגרש"ז לקנות את הלוח, ופטרו לשלום.

בעת שעומדים להתפלל לפני הקב"ה על השנה החדשה, צריך לדעת על האופן שבו צריך להתפלל. כדהוה עובדא אצל הגאון בעל 'חפץ חיים' זיע"א², שפ"א באה לפניו אלמנה ושפכה לפניו שיחה כי בן יחיד לה ונפל

ב. שיומא דהלולא דיליה הוה אתמול (כ"ד אלול).

למשכב, ובזאת הפצירה בהגאון בעל 'חפץ חיים' שיתפלל לפני שוכן מרומים על בנה החולה שיקום מחליו, בירכה הגאון בברכות הגונות שיבריא בנה מחליה, אך לא נחה דעתה, וביקשה מה'חפץ חיים' שיבוא עמה לבית המדרש, וקדם ארון הקודש יקרע שערי שמים לרפואת בנה.

כאשר ראה ה'חפץ חיים' את כאבה של האלמנה, נכנס אל בית המדרש ובבואו אל לפני ארון הקודש, נשא ה'חפץ חיים' כפיו אל הש"ת באמרו: רבש"ע, הרי עשית כ"כ הרבה חסד עמי מעודי ועד היום הזה, אשר זיכית אותי לזכות את כלל ישראל בכתיבת ספרי 'חפץ חיים' 'משנה ברורה' ועוד ספרים, על כן אבקש ממך, כשם שעד הנה עזרנו רחמך, כן תישא עימי חסד ואמת, ותשמע לבקשתי ותשלח רפואה שלימה לאותו יתום. מן המותר להוסיף שכן הוה ותפילתו מעומק הלב פעלה את פעולתה, והבן קם והיה לאחד האדם.

והנה דבר פלא הוא, שהרי לכאורה היה יכול החפץ חיים להגביה ידיו השמימה ולומר: 'רבש"ע כ"כ הרבה עשיתי לכבוד שמך הגדול והנורא, אשר כתבתי ספרים כה רבים למען קדושת שמך, והחדרתי בהמוני העם תורה ויראת שמים, א"כ עשה גם אתה למעני'... אך לא כך אחז דרכו מרן ה'חפץ חיים', אלא בקש מהקב"ה רק בזכות רחמי המרובים, ולא בזכות מעשיו.

אופן התפלה בימים הנוראים

ובזאת נדבק אף אנו, לבקש מהש"ת רק בזכות רחמי המרובים, כי אין נבקש בזכות מעשינו – והלא אין אנו יכולים להשיב להש"ת אף טיפה מן הים ממה שהטיב עמנו ברחמי המרובים, בראש ובראשונה ש'שם נפשינו בחיים' – והלא כמה אנשים מבוגרים וצעירים לא זכו להשלים את השנה ומתו מן העולם בחטף. ולא זו בלבד, אלא אף סיפק ומספק לנו את כל צרכינו בבריאות ופרנסה ושאר הצרכים, והלא כמה יהודים שוכבים על ערש דוי מיוסרים בחליים קשים, וכמה יהודים ממתנים לכל מיני ישועות בזיווגים או בזש"ק או בפרנסה.

ונוסף לזאת כתוספת ברכה אף את ענין ה'ערבות' שפתחנו בו, להשים את לבנו על צרכי הזולת, ולהעתיר בימים הנוראים על כל הסובבים

אותנו, ולא נהיה כמו הכלבים שאומרים תמיד 'הב הב', אמנם שכבר איתא
מהרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א דאצל בני ישראל אף ה'גשמיות'
כ'רוחניות' תחשב, אולם עכ"ז יפתח את עיניו להביט על צרכי הזולת, ויתפלל
על חברו בלב שלם, ואז יתקיים מה שאמרו חז"ל (שבת קנא, ב) 'כל המרחם
על הבריות מרחמים עליו מן השמים', ונזכה להרגיש את קדושת היום
ושמחתה, ויתקיים במהרה מה שכתוב 'ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים
מארץ מצרים', במהרה בימינו, אמן.

שמועס בכינוס הכנה לקראת הימים הנוראים

לכלל קהל אנ"ש - יו"ד קדישא רבינו המגיד

מזלאטשוב זיע"א, כ"ה אלול תשפ"ג

זה היום תחלת מעשיך

שגב תפלות ראש השנה / כוחם של פסוקי 'מלכיות', זכרונות, שופרות' / ראש השנה נחשב ל'יום תחלת מעשיך' מחמת שהוא יום בריאת האדם / כח השופר המעורר את בני האדם משקיעותם מהבלי הזמן / הכנה דרבה לקראת הימים הנוראים

שגב תפלות ראש השנה

מה גדול הזמן הזה, כאשר לשיטת רבי אליעזר (עיין ראש השנה י:) הוי היום יום בריאת העולם*, ועוד זאת היום יומא דהילולא קדישא של זקה"ק מהר"ם מזלאטשוב זיע"א.

הנה אנשי כנסת הגדולה תיקנו את סדר התפלה דהימים הנוראים², אשר בכל פיוט ופיוט טמונים סודות עד אין סוף, והנה אם התפלות של כל השנה מחויב האדם בהם - עד כדי שפסקו כמה מהראשונים שהוי זה מדאוריתא, הרי שעל אחת כמה וכמה התפלות דהימים הנוראים, אשר הקב"ה בעצמו מבקש מאת בני ישראל 'אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות' (ראש השנה לד:) - ויש לפרש כי הדברים עולים בכלליות על תפלות הימים הנוראים, אשר מבקש הקב"ה מאת בני ישראל

א. מרנא החיד"א הביא מנהג קדום, שבכל יום ויום מאז כ"ה אלול היו אומרים את פסוקי הבריאה שהיתה באותו יום לבריאת העולם - עד לראש השנה.

ב. כבר נהגו חסידים ואנשי מעשה בימי חודש אלול ובפרט בימים הסמוכים לר"ה - לעיין בנוסחאות התפלה, למען יהיו שגורים על לשונם.

'אמרו לפני' – שיתפללו לפניו לעורר רחמים למעלה על שארית ישראל. ואף גדולה מזאת דרש במדרש שוחר טוב כי הקב"ה עומד ומצפה על תפלות הימים הנוראים.

ועוד נדרש במדרש שוחר טוב (תהלים שם), על מה דכתיב (תהלים קב, יח) 'פנה אל תפלת הערער¹ ולא בזה את תפלתם' – אמר רבי 'צחק, כלפי דורות אמרו [-היינו הדורות האחרונים], שאין להם לא כהן ונביא, ולא בית המקדש שיכפר, אלא התפלה נשתיירה להם שהם מתפללים אותה בר"ה וביה"כ – אל תבזה אותה מהם, הוי ו'לא בזה את תפלתם'... עוד דרשו שם על הכתוב (שם, פסוק יט) 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל יה' – אלו הדורות שהם כמתים במעשיהם, ובאים ומתפללים לפניך בר"ה וביה"כ, ואתה בורא אותם בריה חדשה, ומה להם לעשות ליטול לולבין והדסין ולהלל אותו, הוי 'ועם נברא יהלל יה', ע"כ. הרי שמצינו בזה את שגב חשיבותן של תפלות הימים הנוראים, אשר מקבל אותם הקב"ה ברוב אהבה ואינו דוחה אותם.

כוחם של פסוקי 'מלכיות, זכרונות, שופרות'

על דרך אלו הדברים מצינו ב'אור המאיר', שהקדים לדקדק על מה דאיתא בגמרא 'אמרו לפני בראש השנה מלכיות... כדי שתמליכוני עליכם', דלכאורה שתי התיבות 'לפני' ו'כדי' מיותרים הם, דהיה די שיכתב 'אמרו בראש השנה מלכיות שתמליכוני עליכם', ותיריך על זה: אמנם פרטי דבריהם באמת נאמרו לרמז דברים נפלאים, כי תיבת 'כדי', משמעו לשון 'די', והכוונה אמרו לפני כל כך פסוקים מלכיות, עד שיהיה די בדבורים אלו להמשיך מלכותי עליכם, לייחד עליכם המלוכה כנזכר... לבא פנים אל פנים, וזהו הרמז במלת 'לפני' דייקא, להביאה לבחינת ה'פנים'.

אחר אלו הדברים הרחיב ב'אור המאיר' בדברי תוכחה כדרכו בקודש: ומכאן תוכחת מגולה על רבות בני עמינו, כשמאריכים התפלה בראש השנה, אזי כמשא כבד יחשבו להם, ואין לך חייך מתוק מזה, שהאדון ה' צבאות ביקש כזאת מידינו, לאמר לפניו מלכיות וזכרונות כנזכר, כדי שתבא זכרונכם לפני לטובה, ונמצא כל עצמו יתברך דורש טובתינו להטיב לנו באחריתנו,

ג. 'ערער' מורה על עץ חלש מאוד, אשר כמעט ואינו יכול להחזיק מעמד.

וכזה רמז הנביא (ירמיה לא, יט) 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד' וכו' - הכוונה, 'הבן יקיר לי אפרים' - כל ישראל מכונים בשם 'אפרים'^ז, והוא תמיה המתקיימת, והוא לפני ילד שעשועים, ובודאי אין כוונתי להכביד עליהם משא כבד, כי אם הכל לטובתם ושלימותם, ו'מדי דברי בו - זכור' כלומר מה שאני מצוה שיאמרו לפני 'זכרונות' - כוונתי לטובת עצמם, כדי שתבא 'זכרונם' לפני, וזהו 'דברי בו - זכור', כוונתי כדי שאזכרנו עוד לטובה.

ראש השנה נחשב ל'יום תחלת מעשיך' מחמת שהוא יום בריאת האדם

והנה על פסוקי הזכרונות, יש לעיין במה שאומרים 'מראשית כזאת הודעת, ומלפנים אותה גלית. זה היום תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון. כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב'^ה, ראשית כל יש לדקדק על ענין 'זה היום תחלת מעשיך' - כי הנה בגמרא (ראש השנה כז.) פירשו כי זהו אליבא דרבי אליעזר דאמר בתשרי נברא העולם, אך קשה, כי הלא גם אליבא דרבי אליעזר נכונים הדברים על יום כ"ה אלול שאז היה יום בריאת העולם לשיטתו, אך 'ראש השנה' לאו 'יום תחלת מעשיך' הוי. עוד יש לדקדק כי תינח 'זכרון ליום ראשון' - הלא זהו מענינא דזכרונות, אולם סוף הענין 'כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב' הוא המשך למה שכתוב (תהלים פא, ד) 'תקעו בחודש שופר' - ואם כן היה ראוי להכתב בפסוקי שופרות.

ד. עיין ב'דעת זקנים' (בראשית מא, נב) שביאר בטעם קריאת שם אפרים כך, ועל פי זה ביאר הטעם שישאל נקראו בשם 'אפרים', וז"ל: 'קרא אפרים' - על שם אבות אברהם ויצחק שנאמר בהם 'אפר', אברהם שנאמר 'ואנכי עפר ואפר', יצחק כ'אפר' על גבי המזבח דאפרים משמע שתי אפרות. ולכן נקראו ישראל על שם 'אפרים' שנאמר 'הבן יקיר לי אפרים'.

ה. יש לציין על זה מה דאיתא בירושלמי (ראש השנה ז.): 'בתקיעתא דרב זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב' וכו', ע"כ. הרי כי פסוקים אלו נקראים 'תקיעתא דרב', ובטעם הדבר פירש בקרבן העדה (שם): 'בתקיעתא דרב' - סדר מוסף שסידר רב, וקרי ליה 'תקיעתא' - שבמוסף שבמוסף תוקעין.

והנה על הקושיא הראשונה תירץ במהרש"א¹, כי כיון שאדם הראשון נולד ביום השישי שהוא ראש השנה – על כן נקרא על האי יומא 'זה היום תחלת מעשיך', וביאר זאת מילתא בטעמא: שהאדם היה תכלית של כל הבריאה² וכאלו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם, ונקרא ר"ה 'תחלת מעשיך' – שהאדם הוא עיקר המעשים, ומסיים 'זכרון ליום ראשון' – שע"כ נקרא יום ו' ר"ה שבו נברא האדם 'זכרון' – שהוא זכרון ל'יום ראשון' שיהיה יום זה ראשון של השנה, אבל יום כ"ה באלול לא נקרא יום ראשון אלא יום אחד מטעם המפורש במדרשות שבו היה ה' אחד.

ובאבודרהם (תפלת ראש השנה) תירץ גם כן על דרך זה, כי למרות וכבר נברא העולם בכ"ה בתשרי, אולם כל עוד ולא נברא האדם ביום השישי הוא ראש השנה – לא היה להקב"ה על מי לגזור גזירותיו, ועל כן הוי ראש השנה 'זה היום תחלת מעשיך וגזרותיך שאתה גוזר בו על כל גויה וגויה די מחסורה', נמצא כי 'זה היום תחלת מעשיך' – עולה על הגזירות הטובות שעתידי הקב"ה לגזור על בריותיו.

ומן הראוי להביא את דברי ה'תפארת שלמה' (ראש השנה) שפירש כעין הדברים הנזכרים: ולזה אנו אומרים 'זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום הראשון' – כאשר כל עיקר בריאת העולם היה בשביל האדם לעשות רצונו ית"ש בעולם העשיה להופיע בקרבו אלקותו ית"ש, וזהו שכתוב (בראשית א, לא) 'וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד' – אותיות אד"ם העושה רצונו ית"ש בחיים בחיותו – הוא יותר חשוב בעיניו מכל המלאכי מרום ומכל הצדיקים היושבים בגן עדן, ע"כ.

כח השופר המעורר את בני האדם משקיעותם מהבלי הזמן

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג, ד): אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב – רמז יש בו, כלומר [-דהיינו שבזה בא השופר לומר לנו -]

1. וכעין זה כתבו גם עוד מהמפרשים על הגמרא הנזכר.

2. כמו שפירש רש"י (בראשית ב, ה) עדיין לא היה בארץ כשנגמרה בריאת העולם בששי קודם שנברא אדם 'וכל עשב השדה' עדיין לא צמח, ובג' שכתוב 'ותוצא' לא יצאו אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום ו', ולמה 'כי לא המטיר', ומה טעם לא המטיר לפי

עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם^ה, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם - אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ע"כ. הרי כי קול השופר בא להעיר את בני ישראל מתרדמתם.

והנה יש להמליץ לזה מה שדרשו במדרש (במדבר רבה טז, כג) על הכתוב כתיב (תהלים סב, י) 'אך הבל בני אדם כזב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד' - אמר רבי חייא בשם ר' לוי, כל 'הבלים' שישראל עושין כל ימות השנה ב'מאזנים' לעלות - מוחל להם הקב"ה במזל 'מאזנים' בחודש תשרי.

השתא על פי דברי המדרש הללו, יתבאר כי מה שדיבר הרמב"ם על כי קול השופר מעורר משקיעות האדם בהבלי הזמן, מכוון במה שכתוב 'אך הבל בני אדם כזב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד' - כי ביום ראש השנה מכפר הקב"ה על כל מה שחטא האדם בהבלי.

ויש להוסיף ולדרוש על ענין ה'הבל' כי הוא ענין ה'הבל' שבקול השופר, כי הלא כלל בדינו ד'מאן דנפח מדיליה נפח', נמצא כי בשעת התקיעה יוצא ה'הבל' מפנימיות האדם אל תוך השופר, אם בבחינת 'גנוחי גנח' ואם בבחינת 'לולי ילל', ועל כן יש בכח ה'הבל' זה לעורר את האדם ולהוציאו מהבלי הזמן. והרי זה מרומז במה שאמר שלמה המלך (קהלת א, ב) 'הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל' - וסיים (שם יב, ג) 'סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם' - דהיינו שעל ידי שמיעת קול השופר מתעורר האדם לצאת מהבלי הזמן, כך שמלבד עצם החיוב לתקוע בשופר, הוא חוק לישראל להעירו ולעוררו מתרדמתו ולצאת מהבלי הזמן.

והנה מידי דברי בכתוב 'אך הבל בני אדם כזב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד' - נאמר בו מילתא, על פי מה שדרש זקה"ק מהר"ם

ש'אדם אין לעבוד את האדמה' ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים.

ח. ההבדל בין בחינת 'ישנים' לבחינת 'נרדמים', כי 'ישנים' היינו שינה קלה שבקלות מתעורר האדם מזה, אולם 'נרדמים' היינו שינה עמוקה כגון מי שמרדימים אותו לקראת ניתוח אשר אף בקול רעש גדול אי אפשר להקיצו.

מזלאטשוב זיע"א בעל ההילולא, על הכתוב 'הדן יחידי לבאי עולם' (פיוט יוכל מאמינים) – כי מה שדן הקב"ה לכף זכות את ישראל זהו רק בכח שהם 'יחידי' דהיינו שהם באחדות כאיש אחד, אשר על פי זה יש לפרש הכתוב 'מהבל יחד' – כי מה שמוחל הקב"ה על ה'הבלים' שעושים ישראל זהו רק כאשר הם בבחינת 'יחד' – שהם אוחזים עצמם באחדות.

עוד יש להביא את פירושו של ה'בן איש חי' על הכתוב הנזכר, כי מי שנשמר במשך כל השנה לשקול כל מעשה שעושה ב'מאזניים' – אם זהו לרצון ה', הרי ש'המה מהבל יחד' – דהיינו שיזכה להנצל מכל הבלי הזמן.

הכנה דרבה לקראת הימים הנוראים

ובזאת דברי אליכם, כי הנה עומדים אנו ימים ספורים קודם היום הגדול והנורא בו ידונו הקב"ה כבקרת רועה עדורו, והרי אנו מבקשים לערבב את השטן ולהכניעו, כאשר מקוים אנו שיקוים בנו 'מאשפות ירים אביון', הרי שצריכים אנו לזכור את גודל השעה שעל זה נאמר 'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם'.

ועצה טובה קמשמע לן להתבונן בתפלות הק' עד כמה עמקות יש בהם, כדמצינו עתה דוגמא לדבר כמה עמקות טמונה בכמה פסוקים מסדר ה'זכרונות' והרי יש בזה ללמד על הכלל, ואכן אפשר דרא כאשר מצויים הרבה סידורים מבוארים שנקל על ידי זה לבוא לידי הבנת תיבות התפלות לאשורן, וממילא לידי הרחבת הדעת והתעוררות התפלה.

ובזה הזמן יש להודות ולהלל להקב"ה על כל החסד שעשה עמנו, הגלויים לנו ואת שאינם גלויים לנו, ובד בבד יש לבקש ולהתחנן מהקב"ה על נפשנו, כי רבים זקוקים לישועה בעת הזאת, והרי העצה לזה היא האמונה בהקב"ה שיאיר לאור צדקנו, ועל דרך מה שדרש זקה"ק בעל ההילולא זיע"א על מה שאומרים 'סתרו יושר עצתו אמונה' – כי יש בחינות 'הסתר' אשר בטוחים אנו שעושה זאת הקב"ה ביושר ובחסד, וה'עצה' לצאת מבחינת 'הסתר' זו היא רק על ידי אמונה.

ואכן הכל תלוי בהכנה שמתכוננים להאי יומא, כמו שדרש זקה"ק בעל ההילולא זיע"א על מה שכתוב בעבודת יום הכיפורים (יומא פ"ג, ה) 'נכנס למקום שנכנס, ועמד במקום שעמד' – כי כל אחד נכנס ועומד בימים הנוראים לפי המקום שהכין לו בהכנה דרבה.

והנה בעת הזאת רואים אנו את אשר שונאי הדת מבקשים לעקור את התורה מעמנו, והרי 'תינוקות שנשבו' אינם יכולים לראות כמחזה הזה אשר בחורי ישראל היקרים ממיתים עצמם באהלה של תורה – והרי 'מאויבי תחכמנו' עד כמה לימוד התורה חשוב, כי כריבוי ההתנגדות מצד השטן כך ראיא כי דבר קדוש הוא. ועל כן הבה נתפלל עליהם שיזכו לשוב בתשובה שלמה.

יעזור השי"ת שנזכה לשנה טובה ומתוקה, כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים, וכלל ישראל יזכו לישועה כללית וישועה פרטית, כאשר ישלח הקב"ה את משיח צדקנו, ונזכה לבנין בית המקדש, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת.

נעילת החג - ראש השנה - תשפ"א

שפרו מעשיכם

במאור ושמש (פר' וילך) הביא משל לאריה המלך שבחיות שקצף על עבדיו החיות כולם, והיו זוחלים ורועדים מאימת קצפו, ולא היו יודעים האין ישאו פנים לבוא לפני המלך ולהתחנן לו שיסור קצפו מעליהם. נענה להם השועל שהוא הפיקח שבחיות, אני אלך לפניכם לפייס את המלך בעד כולכם, שאני יודע שלש מאות משלים לפייסו בהם, ובטחו החיות בדבריו והלכו אחריו והוא לפניהם. וכשהלך לפנייהם דרך פרסה או יותר החזיר פניו אליהם, ואמר להם, אונס נעשה לי ושכחתי מאה הנמשלים. השיבו לו שיתפקו ביתר השני מאות. ויהי כשהלך עוד מעט איתם, הודיע להם ששוב שכח עוד מאה משלים, אולם עדיין התנחמו החיות במאה הנותרים, וכיוון שהגיעו אל סמוך לחצר המלך, הודיע להם ששכח אף את מאה המשלים הנותרים, ומעתה יצטרך כל אחד לבקש על נפשו מלפני המלך, אולי יתמלא רחמים עליו להטות אליו חסד, אולם עליו – על השועל אין הם יכולים להשען עוד...

והנמשל, כי הנה בחודש אלול הרי אנו מתכוננים בדחילו ורחימו לקראת האי יומא קדישא, ובהגיע השבוע הסמוך לראש השנה הרי אנו אומרים סליחות, אולם בהגיע ראש השנה הרי אנו עומדים בעצמינו לפניו 'דלים וריקים', ובזאת לא נותר לנו אלא לבקש בעצמינו ולהתחנן לפניו יתברך, שישא העוון ויעביר החטאים כרוב רחמיו.

והנה בשנה זו חל ראש השנה בשבת קודש אשר אין תוקעים בו, וזהו ההכנה של 'שפרו מעשיכם', לפני התקיעה בשופר גופא שמתקיימת ביום ב'.

ובזאת צריך כל אחד לעמוד לפני המלך ולבקש על נפשו, ויחד עם זאת לקיים 'חדוות ה' הוא מעוזכם', ויעזור השי"ת – אם כבנים ואם כעבדים – עינינו לך תלויות עד שתחנינו, ונזה להחתם לשנה טובה ומתוקה, וגאולה שלימה מן השמים, אמן.

דא"ח לאחר הבדלה מוצאי ראש השנה -

מוצאי ראש השנה תשפ"ד

יום שכולו ארוך

איתא בספה"ק כי יום ראש השנה הוא 'יומא אריכתא', וכן על שבת קודש איתא כי זהו 'יומא אריכתא', ואם כן בשנה זו כאשר חל ראש השנה בשבת קודש, הוי ג' בחינות ד'יומא אריכתא' – ואם כן יש בזה החוט המשולש להמשיך שנזכה במהרה ליום שכולו ארוך.

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית
ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"א

כל האוכל ושותה בתשיעי

מנהג חלוקת 'לעקך' בערב יום הכיפורים / בגודל מצוות האכילה
בתשיעי / טעם אכילת דגים בערב יום הכיפורים / והסר שטן
מלפנינו ומאחרינו

מנהג חלוקת 'לעקך' בערב יום הכיפורים

מסופר על עיירה אחת שהיה נהוג בה מימים ימימה שבערב יום הקדוש
לאחר שחרית היו מלווים את רב העיר לביתו, ושם היו מבקשים
ממנו 'לעקך' והוא היה נותן להם 'לעקך', וזאת כנהוג בתפוצות ישראל
לקבל לעקך בערב יום הקדוש, כדי שזה יהיה לסימנא מילתא אשר אך
הפעם יצטרכו למתנת בשר ודם, ושוב לא יצטרכו כלל לבקש מתנת
בשר ודם.

ויהי היום נסתלק הרב, והביאו רב מעיירה אחרת שימלא את מקום הרב
המנוח, ובהיות שלא היה יליד העיירה לא הכיר כ"כ במנהגי המקום,
ויהי בערב ויה"ק ראה שכל בני העיירה מלווים אותו לביתו, וחשב שמן
הסתם מתלווים אליו כדי לשמעו דברי תורה כהכנה לקראת עיצומו של
יום, ויהי בבואו לביתו נכנסו אחריו כל בני העיירה, וכאשר תמה לפניהם
על זה, אמרו לפניו שכך הוא המנהג שהרב מחלק לבני העיירה 'לעקך',
אמר לפניהם, מה אעשה ואין לי מוכן בבית 'לעקך', אולם אך זאת אברככם,
אשר אם ח"ו נגזר עליכם שתבקשו מאחרים ולא תקבלו, תצאו ידי חובתכם
בכך שהפעם השיבו פניכם ריקם, אולם מעתה ולהבא ימשך אך רוב שפע
על כולם.

בגודל מצוות האכילה בתשיעי

אמרו חכמינו ז"ל (ר"ה ט, א. יומא פא, ב) 'כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ובעשירי', והאר"י הק' הביא דביום זה אנו מצויים לאכול בכפליים, כדי לתקן גם את ענין האכילה של מחרת היום.

והנה בטור (אורח חיים, סימן תרד) גבי מצות האכילה בתשיעי, הביא מעשה בשוטר העיר שאמר לעבדו קנה לי דגים, ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט והוסיף עליו עד שהעלוהו לחמשה ונשאר לחייט, בא העבד אל אדוניו וספר לו כל המאורע, שלח השוטר אחר החייט, ואמר לו מה מלאכתך, אמר לו חייט, אמר לו ולמה קנית דג שזה זהוב בה' זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי, השיב לו והיאך לא אקננו אפילו בי' כדי לאוכלו ביום כזה שצונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאונו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עונותינו, אמר לו, אם כן, יפה עשית ופטרו והלך לשלום, ע"כ.

והנה יש לדקדק, דכלאו' היה די שיאמר החייט לשוטר העיר שגדול היום לאדונינו ומטעם זה מקפיד הוא עד מאוד לעשות סעודה מכובדת לכבוד קדושת היום, ולמה היה צריך לומר לו שהיה מוכן לקנות הדג אף בי' זהובים. **ותירצו** בספרים שבכך רצה החייט להראות לפניו כמה חביבין המצוות אצל ישראל, אשר עוד קודם המקח מיד הציע החייט את המחיר של חמשה זהובים כדי לקנות הדג, ובזאת הוסיף לו שכל כך חביבה אצלו המצוה, שאף היה מוכן לשלם י' זהובים כדי לזכות לכבד את האי יומא קדישא.

טעם אכילת דגים בערב יום הכיפורים

הנה איתא בגמ' (שבת קד, א) גבי סדר אותיות הא"ב, אשר סמיכות האותיות ג-ד מרמז על 'גומל דלים', והטעם שרגל האות ג' משוכה לגבי האות ד', כי כן דרכו של גומל חסדים לרוץ אחד דלים, וכן הטעם שרגלה של האות ד' משוכה כלפי האות ג', כי צריך העני להמציא עצמו לפני העשיר כדי לזכותו במצוות, והטעם שהאות ד' מכוסה מהאות ג', כי בדרך כלל

מתבייש הד' – הדל, מהג' – גומל החסד, ולכן צריך העשיר להזהר ליתן הצדקה בצינעא כדי שלא לבייש.

והנה ב'דג' נתהפכו היוצרות, שבת"בה זו קדם האות ד' לג', ומשמעותו שהד' – הדל, אינו מתבייש מהג' – הגומל דלים, כדי לרמז על בחינת היום הקדוש הזה שבו אנו מקבלים מהקב"ה בלא צורך לכסות פנינו מבושה, כי ביום זה ממשיך הקב"ה רחמים וחסדים ב'מאור פנים' כדכתיב (תהלים יז, טו) 'אני בצדק אחזה פניך', וכיוון שכן אין אנו צריכים לכסות פנינו, משא"כ עני המקבל צדקה מבשר ודם, וזהו הטעם שאוכלים דגים בערב יום הכיפורים, כדי לרמז על בחינת ההשפעה שהיא במאור פנים.

יעזור השי"ת שנזכה לכל ההשפעות הטובות, אמן. ב"ה
לאחמ"כ אמר עוד:

והסר שטן מלפנינו ומאחרינו

הנה בערב יום הקדוש בא השטן לקטרג על בני ישראל, באמרו, הנה בני ישראל אוכלים ושתים לשובע נפשם, ואין שמים על לב כלל מעוצם קדושת יום הכיפורים, אומר לו הקב"ה, הבה נמתין ונראה מה יעשו מחר, ואכן ביום הכיפורים כאשר עומדים ישראל בתפלה כמלאכים שאינם אוכלים ושותים אלא מתענגים על ה' בדביקות עילאית, מיד נסתם פי המקטרגים.

ועל דרך זה ביום תענית אסתר, בא השטן לקטרג על ישראל דהנה הקב"ה הוציאם מחשיכה לאורה, והם יושבים בתענית ואינם שמחים כלל על גודל הנס, אומר לו הקב"ה, המתן וראה מה יעשו מחר, ואכן למחרת היום כאשר הם שמחים בקדושת היום, ומודים להשי"ת על הנסים שעשה עמם בימים ההם ובזמן הזה, מיד נסתם פי השטן.

וזהו מה שאנו אומרים בתפלת ערבית 'והסר שטן מלפנינו ומאחרינו', כי אנו מתפללים שיסתום השי"ת פי השטן המוצא חסרונות בכלל ישראל, ומביא רא"י כוזבות ממעשינו 'לפנינו' – לפני היו"ט, ומ'אחרינו' ולאחרי היו"ט. כן יעזרנו השי"ת שיסתום תמיד פי המשטינים והקמטרגים עלינו, אמן.

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית

ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ב

תבאינה בהיכל מלך

מנהג חלוקת ה'לעקך' / טעם הקדמת הסעודה לערב יום הקדוש
/ יום אחד ומיוחד - יום הכיפורים

מנהג חלוקת ה'לעקך'

היה מרגלא בפומיה דמרן גאב"ד פונוביז' זצ"ל לספר עובדא דהוה, מעשה בעיירה אחת שהיה נהוג בה מימים ימימה, שבערב יום הקדוש לאחר שחרית היו כל בני העיירה מלווים את הרב לביתו, ובהגיעם לבית היה הרב יושב לפני שלחנו ומחלק לכל אחד ואחד 'לעקך' כנהוג בהרבה קהילות קדושות, וטעמו, שאם נגזר על האדם שיזדקק למתנת בשר ודם, יצא ידי חובתו בכך ש'נזדקק' לקבל ה'לעקך' מיד הרב בערב יוה"ק.

ויהי היום נסתלק הרב בשיבה טובה, ומינו תחתיו רב מלא וגדוש בתורה ויראת שמים, אך כיון שלא היה מבני המקום מימים ימימה, לא הכיר כל כך במנהגי המקום. ויהי בבוא ערב יוה"ק לאחר תפילת שחרית, פנו כל בני העיירה ללוות את הרב החדש לביתו כנהוג, הרב לתומו סבר שמן הסתם מתלויים הם אליו כדי לשמוע ממנו דברי התעוררות לקראת היום הקדוש.

כאשר באו לבית הרב, התיישב הרב על כסאו, כשבני העיר ממתנינים לחלוקת ה'לעקך' כנהוג. הרב ראה שעיני העדה תלויים אליו ולא הבין על מה ממתנינים, סיפרו לו בני העיירה על המנהג הקדום של 'חלוקת ה'לעקך' ומשמעותו המיוחדת, התנצל הרב ואמר: מה אעשה שלא ידעתי מהמנהג, ואין לי בביתי 'לעקך' לחלק לכם, אולם אך זאת אברככם, שאם נגזר עליכם שישבו פניכם ריקם, תצאו ידי חובתכם בזאת הפעם, ומעתה ולהבא ימשך אך רוב שפע על כולם.

טעם הקדמת הסעודה לערב יום הקדוש

בטעמה של סעודת ערב יום הכיפורים, כתבו המפרשים שבאמת היה ראוי לעשות סעודה ב'יום הכיפורים' כבשאר הימים טובים, אלא שמכיון שביום הכיפורים עצמו אנו נדמים למלאכים, על כן עושים סעודה בערב של יום, כ'תשלומין' לסעודת יום הכיפורים.

וצריך ביאור, דהלא בכל דוכתי עושים 'תשלומין' לאחר המועד, ולא מקדימים לעשות 'תשלומים' עוד קודם זמנו, כגון בפורים דמוקפין שחל להיות בשבת דוחים את 'שמחת פורים' ליום ראשון, ועל כן היה ראוי לעשות הסעודה רק ביום שלאחר יום הכיפורים.

ויתורין במה שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים מה, טז) 'תובלנה בשמחות וגיל תבאינה בהיכל מלך', אשר להורות בא שמקדימים לקיים 'תובלנה בשמחות וגיל' – בסעודת מצוה, קודם ש'תבאינה בהיכל מלך' – ביום הכפורים.

ובזה 'דבר בעתו מה טוב', שנזדמן כהיום הזה מעמד 'הנחת תפילין', אשר חתן הבר מצוה * נוהג כמנהג קהלות פולין להקדים להניח תפילין כבר חודש ימים קודם הבר המצוה, ונמצא מקוים בזה הכתוב הנזכר, אשר 'תובלנה בשמחות וגיל' – מקדימים לקיים מצות תפילין בשמחה, קודם ש'תבאינה בהיכל מלך' – ביום הבר המצוה.

יום אחד ומיוחד – יום הכיפורים

והנה על עיצומו של יום הכיפורים, כבר רימז דוד המלך עליו השלום (תהלים קלט, טז) 'גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו ימים יוצרו ולו אחד בהם'. ופרש"י, שמיום ברא הקב"ה את עולמו זכר את כל גולמי וצרות הדורות, וכל מעשיהם ותכליתם, והכל גלוי לפניו כנכתב בספר כתובים עוד טרם הבראם. 'ימים יוצרו ולא אחד בהם' – הראהו ימים העתידיים להבראות ולחלקן בירר אחד זה יום הכפורים לסליחה.

ועוד איתא בגמ' (יומא כ, א) דאין השטן רשאי לקטרג ביום הכפורים, וזהו מרומז בשמו 'השט"ן' שהוא בגימטריא שס"ד, לרמז כי בשס"ד ימים מתוך שס"ה ימים בשנה ניתן לשטן הרשות להשטין, אך ביום אחד ומיוחד - יום הכפורים, נסתם פיו מלקטרג.

ובזאת מה נאה להביא את דברי ה'פנים יפות' (פרשת אחרי) שהעמיד דבריו על הכתוב הנזכר 'ימים יוצרו ולא אחד בהם', והכתובים הסמוכים לו (פסוקים יז-יח) 'ולי מה יקרו רעין אל מה עצמו ראשיהם, אספרם מחול ירבון הקיצותי ועודי עמך', כי הנה 'ולי מה יקרו רעין אל' מרמז על ימי חודש אלול, וכמ"ש האר"י שהם 'ימי ריעים', ובאותם ל' ימי רצון מכפרים על כל השנה כולה, כי כל שעה בחודש אלול מכוון כנגד יום בשנה, ובו בשעה ניתן הכח לכפר את היום ההוא. ובכ"ט ימי אלול שמחשבים כל יום י"ב שעות, עדיין יחסרו מעט על מנת לתקן את כל שס"ה ימי השנה.

ועל כן תיקנו חכמינו ז"ל להשכים קום לסליחות בימי חודש אלול, על מנת שירבו שעות ימי אלול הקדושים על ימי החול של כל השנה. וזהו מה שהסמיק דוד המלך 'אספרם מחול ירבון' - שימי אלול הקדושים ירבון על ימי החול של כל השנה, ע"י 'הקיצותי ועודי עמך' - שמשכימים קום בבוקר, שע"י תוספת שעות הלילה, ירבון יותר על ימי החול, עכתו"ד.

יעזור השי"ת שנזכה שיקיים בנו 'תובלנה בשמחות וגיל' - להתקרב ולראות באור פני מלך חיים, וימחול הקב"ה לכל עונות עם ישראל, ויחתמם בספרם של צדיקים גמורים, אמן.

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית
ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ג

שובו אלי – ואשובה אליכם

עיצומו של ערב יום הקדוש גורם בחינת 'ארך אפיים' / בכח תשובה מאהבה מתקרבים ישראל מצדם אל ה' - ואף ה' מקרבם אליו

עיצומו של ערב יום הקדוש גורם בחינת 'ארך אפיים'

הנה פסק בטור, כי בערב יום הכיפורים אין לומר 'אל ארך אפיים', שאומרים בשני וחמישי. ויש לדקדק, דהנה ידוע כי אין יום הכיפורים יכול לחול בימי שלישי ושישי, וממילא אין ערבו של יום הקדוש יכול לחול בימי שני וחמישי, ואם כן על מה היה צריך ה'טור' לפסוק כך – אם בלאו הכי לעולם לא נופל 'ערב יום הכיפורים' בשני וחמישי.

ושמעתי לבאר, כי בכך ביקש ה'טור' ללמד כי כל כך גדול וקדוש האי יומא, אשר השוו אותו חז"ל ליום הכיפורים, כדאיתא (ברכות ה, ב) 'כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי', ועל כן אף בכך הושווה ליום הכיפורים שאף אם היה חל בימי שני וחמישי – לא היו אומרים בו 'ארך אפיים', מחמת שהקב"ה הוי 'ארך אפיים' אף מבלי להזכיר ענין זה.

**בכח תשובה מאהבה מתקרבים ישראל מצדם אל ה' –
ואף ה' מקרבם אליו**

איתא במדרש (איכה רבה ה, כא), כי איכא מעין ויכוח בין כנסת ישראל להקב"ה, כי כנסת ישראל אומרת לפני הקב"ה (איכה ה, כא) 'השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם' – היינו שהקב"ה הוא זה שצריך לפתוח ולהשיב

אותנו, ומנגד הקב"ה אומר לישראל (מלאכי ג', ז) 'שובו אלי ואשובה אליכם נאם ה' – היינו שישראל צריכים לפתוח ולשוב אל ה'.

ולהרחיב בביאור המדרש, בהקדים מה שידוע כי איכא שני דרכים ב'תשובה', והם 'תשובה מיראה' ו'תשובה מאהבה', ובתחלת העבודה כאשר עושה האדם רק 'תשובה מיראה' עדיין הוא אינו כל כך קרוב אל ה', אך מה שאין כן כאשר עושה האדם 'תשובה מאהבה', כשהוא מזכך את חומריותו כמו שכתוב (דברים ל, ו) 'ומל ה' את לבבך ואת לבב* זרעך – לאהבה את ה' אלוקיך' – אשר אז הרי הוא קרוב אל ה' במאוד.

והנה על דרך זה מצינו בכלי יקר (דברים לא, ז), לבאר הסתירה בין הכתובים, כי כתוב אחד אומר 'כי גדול עד שמים חסדך' (תהלים נד, יא), וכתוב אחר אומר 'כי גדול מעל שמים חסדך' (שם קח, ה), וזה לשונו: הא בעושים מאהבה כו' - ר"ל, כי העושה מיראה אינו מתחבר אליו יתברך, ואין חבורו כי אם עד שמים ולא עד בכלל, על כן גם החסד הוא עד שמים... אבל כשתשוב עד ה' מאהבה, דהיינו מעל שמים אז תהיה מנוקה מכל וכל... זהו שאמר (הושע יד, ג) 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'', ע"כ.

על פי זה יתבאר כי בתשובה מאהבה נעשה שני ההתקרבויות כאחד, כי הן האדם מתקרב אל ה', והן ה' מקרב את האדם אליו בימין צדקו, ובזה נעשה שלימות הדביקות.

ובזה אף יתבאר ה'סיפא' דהכתוב הנזכר 'חדש ימינו כקדם' – כי כאשר עושה האדם תשובה מאהבה, הרי הוא זוכה לחדש את ה'ימים' שעברו עליו שלא בטוב – ולהפכן לזכיות, מחמת כי בתשובה מאהבה זדונות נהפכין לזכיות.

יעזור השי"ת שבזכות האי יומא, שבו הוי ה' ארך אפיים לכל, ובזכות ה'סליחות' שאמרנו היום, נזכה לפעול כראוי ביום הקדוש – יום הכיפורים, לעשות 'תשובה מאהבה' וממילא לבוא לדביקות והפיכת הזדונות לזכיות, עדי נזכה לבנין בית המקדש, בב"א.

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית

ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ד

וחתמנו בספר החיים

איתא בגמרא (ברכות ח, א) 'כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי'. והנה במאור עינים (אמור) דרש כי כיון וביום זה הוי האכילה מצוה, הרי שיש באכילת מצוה זו לתקן את כל האכילות האסורות שהיה לאדם בכל השנה.

ובתפארת שלמה העמיד דבריו על מה דאיתא בגמרא (ראש השנה לב, ב) כי בימים הנוראים הוי 'ספרי חיים וספרי מתים' פתוחים לפניו, כי הנה יש שני בחינות בעבודת ה', כי יש מי שעובד את בוראו בבחינת 'ספרי חיים' – מתוך חיות והתלהבות, ומאידך גיסא יש מי שמקיים את המצות בחוסר חיות בבחינת 'ספרי מתים'. והנה את מצות האכילה בערב יום הכיפורים מקיים האדם בודאי מתוך חיות^א, הרי שבזה מעלה את כל המצות שקיים בלא 'חיות'.

יעזור השי"ת שנזכה לגמר חתימה טובה, בבחינת 'וחתמנו בספר החיים', וימלא הקב"ה כל משאלות לב עמו ישראל לטובה ולברכה, עדי נזכה במהרה לגאולה השלמה, אמן.

א. עיין שם שהוסיף כי אמנם ועל שאר האכילות צריכים כוונה מיוחדת שיהיה זה האכילה מוסיפה כח לעבודת ה', אשר על זה אומרים (בידיו) 'על חטא שחטאנו לפניך במאכל ובמשתה' – כי בזה אנו מתוודים על שלא כיוונו באכילה לשם שמים. אולם כיון ואכילת עיו"כ מצוה היא, הרי שאין צריך כונה והאכילה עצמה הוי מצוה.

דא"ח בלחיים טיש לאחר תפילת שחרית

ערב יום הקדוש - עריו"כ תשפ"ה

שגב האכילה בערב יום הכיפורים

הנה היום הזה שנתן לנו הקב"ה הוא מאהבת ה' אותנו, כי קודם יום הכיפורים שציוה לנו להתענות בו, ציוה לנו יום לפני כן לאכול בו כראוי.

וכבר ידוע ומפורסם המעשה שהובא בטור (אורח חיים, סימן תרד), המעשה באותו חייט שהוזיל ממזנו בערב יום הכיפורים לקנות דג בחמשה זהובים, ולשאלתו של שוטר העיר השיב: והיאך לא אקנו אפילו בי' כדי לאוכלו ביום כזה שצונו הקב"ה לאכול ולשתות, ושאנו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עונותינו, אמר לו, אם כן, יפה עשית ופטרו והלך לשלום.

ועל מנת להאיר עינינו במצות האכילה ביום זה שנתן הקב"ה, יש לנו להביט אל לשונו של בעל ה'מאור עינים' (אמור) שהביא כי באכילה ביום זה שהיא אכילה של מצוה מתקנים את כל האכילות של כל השנה, וז"ל: ומפני שהשם יתברך חפץ חסד וחושב מחשבות לבלתי ידע ממנו נידח, שיהיה עלייה בצד מה לכל האכילות החיצונית של כל ישראל, ע"כ קבע יום אחד בשנה והוא ערב יום הכיפורים שמצוה לאכול ולשתות בו, אפילו כשאוכל בבחי' חיצונית שהוא למלאות תאוותו בערב יוה"כ, נחשב לו גם כן למצוה וכאלו התענה וכו', ועל ידי זה שיש פעם אחת מצוה באכילה חיצונית ההיא - על ידי זה עלייה לכל אכילות חיצוניות לכל השנה, מאחר שגם בבחי' זו יש פעם אחת קירוב לקדושה על ידי הכח של מצוה שעושה בערב יוה"כ אפילו בחיצוניות המאכל יש קירוב לכל הבחינה ההוא מכל השנה.

ובתפארת שלמה (לעיו"כ) הביא גם כן על דרך זה, בהמליצו את דבריו על דברי חז"ל (ראש השנה לב, ב) כי בימים אלו 'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו', דהכוונה היא על המצות שעשה האדם בלא 'חיות', אלא ככפאו שד, והרי זה כמצות מתים, ועל כן נתן הקב"ה את מצות האכילה ביום זה, כדי שבאכילות אלו יוסיפו חיות בכל המצות המתות.

יעזור השי"ת שנזכה להתעלות ביום זה כראוי, ולהתכונן כראוי ליום הכיפורים אשר הוא מרומם מכל השנה, כמו שדרש בבני יששכר כי בשונה ממסכתות 'ראש השנה' ו'סוכות' שנקראו בשם המועד, הרי שהמסכת העוסקת ביום הכיפורים לא נקראה אלא 'יומא', כי היא מרוממת ונשגבת מכל. וכן ידוע כי ביום זה אין רשות לשטן להשטין, שעל כן 'השט"ן' הוא בגימטריא ה'-שס"ד, כי אינו השטן פועל בכל שנה ימות השנה, אלא רק בשס"ד ימים, להוציא את יום הכיפורים שאין לו רשות להשטין. ונזכה ביום זה לפעול את כל הישועות והרפואות עד בלי די.

לחיים טיש - מוצאי יום הקדוש תשפ"ג

גדולה השמחה להמשיך ישועות

עובדא דהוה, שבא יהודי לחצרו של הרה"ק רבי דוד מטולנא זיע"א – לחסות בצלו הקדוש ביום הכיפורים, והנה במוצאי יום הקדוש נכנס לחלות פני רבו הקדוש, כשדמעתו על פניו, בהתחננו על נפשו כי עתיד להיות לו 'משפט' קשה, והרי הוא חרד מפני הסכנה העומדת לפתחו.

תמה לפניו הרה"ק: הנה ראיתי פניך בערב יום הכיפורים, כאשר באת לפני להתברך לקראת היום הקדוש, ולא ראיתי כי אתה כל כך חרד מהיום הקדוש הזה – שבו תעמוד ב'משפט' לפני ה' הגדול והנורא, כמו שאתה חרד עתה לפני 'משפט' בשר ודם.

אחר הוסיף פנה להורות לפניו את המעשה אשר יעשה, בהקדים מעשה שהיה: עובדא דהוה אצל רבינו הבעש"ט הק', כאשר במוצאי יום הכיפורים רצה לקדש את הלבנה כנהוג, שלח לבדוק אם נראית הלבנה – אך הנה לא נראתה הלבנה כלל. כך שלח כמה פעמים לבדוק – אך הלבנה אין...

נכנס רבינו הבעש"ט לחדרו הק', כאשר הוא מרבה בתפלות ובתחנונים למען יזכה לקיים את המנהג הקדוש לקדש את הלבנה במוצאי יום הקדוש, כשמידי כמה דקות הוא שולח שליח לבדוק אם כבר נראתה הלבנה – אך לצערו לא נראתה הלבנה כלל. באותה שעה כאשר המתינו התלמידים לרבם הקדוש, החליטו לרקוד ולשמוח בשמחה של מצוה כדת היום – 'מוצאי יום הקדוש' – על זכו לצאת בשלום מן הקודש, כאשר שמע זאת רבינו הבעש"ט – יצא אף הוא אליהם לרקוד עמם. מיד באותה שעה כאשר החלו הבעש"ט לרקוד, שלחו להודיע לו כי נראתה הלבנה...

נענה רבינו הבעש"ט, הנה ראינו בעינינו, כי יותר מאשר אפשר לפעול בתחינות ובקשות, אפשר לפעול על ידי שמחה. כי כיון שרקדנו

בשמחה של מצוה זכינו לצאת הלבנה, מה שלא היה מקודם כאשר הרביתי בתפלות ובתחנונים, ע"כ המעשה.

הפטיר הרה"ק מטאלנא לאותו חסיד: הנה בבית המדרש עומדים החסידים ורוקדים כדת היום, הבה נצטרף אליהם, כדי שבכח השמחה תזכה להצליח במשפט. וכן הוה, שבזכות שיצאו לרקוד – זכה היהודי לצאת זכאי במשפטו.

לחיים טיש - מוצאי יום הקדוש תשפ"ה

יום טוב גדול היה עושה בצאתו בשלום מן הקודש

הנה ידוע הדקדוק, על מה שאחר היום הקדוש הזה שעבר עלינו בקדושה וטהר אותנו מכל חטא ועוון, תיכף לאחר מכן בעת תפלת ערבית אנו אומרים 'סלח לנו כי חטאנו', וכי מתי היה פנאי לאדם לחטוא.

בחידושי הרי"ם ביאר הענין במשל לבגד לבן שנתלכלך וכיבסו האדם כראוי, הרי שאחר הכביסה הוא נשמר מאוד על הבגד שישאר בנקיונו, ואכן אם היינו מאמינים כי ביום הכיפורים אנו נקיים מכל חטא ועוון לגמרי, הרי שלא היינו צריכים לבקש תיכף 'סלח לנו', אולם כיון שאם ח"ו יש לנו ספיקא אם נמחלו החטאים, הרי זה גופא חטא, ועל זה אנו מבקשים 'סלח לנו'.

והנה כאשר זיכנו השי"ת לעבוד את עבודת הימים הנוראים בהתעלות ובהתרוממות, הרי נאה לשמוח יחד בסעודת מצוה, להודות ולהלל להקב"ה על כך.

שמעתי רמז כי 'אשירה לה' כי גמל עלי' עולה בגימטרי"א כשנת תשפ"ה, נמצא כי שנה זו מסוגלת במיוחד לשמחה והודיה להשי"ת.

לחיים טיש - יומא דהילולא של הרה"ק רבי
אברהם המלאך זיע"א ואדמו"ר הרה"ק
מוהרי"מ מזוועהיל זיע"א - י"ב תשרי תשפ"ד

וטהר לבנו לעבדך באמת

ידוע מה שדרשו במדרש (תנחומא אמור, ל) על מה שכתוב (ויקרא כג, מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור' וכו' - 'וכי ראשון הוא - והלא ט"ו הוא - אלא ראשון לחשבון עונות. ועל זה דרש השל"ה הק' לבל יסבור האדם כי בימים אלו הותרה הרצועה, אלא כי בודאי צריך להזהר בימים אלו מכל שמץ של עון, ובפרט כאשר ימים קדושים ממשמשים ובאים - ימי חג הסוכות.

וידוע מה שדרשו בספה"ק כי 'לול"ב' ר"ת 'וטהר לבנו לעבדך באמת', והרי זה רמז לכך כי כהמשך לטהרה שזכינו ביום הכיפורים, כמו שנאמר 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם', הרי אנו ממשיכים עוד טהרה על ידי מצות ד' מינים בחג הסוכות. והנה אמנם בשנה זו חל יום טוב ראשון של חג בשבת, אך יש לנו טהרה אחרת - כי כן ידוע כי שבת קודש היא מקור הטהרה.

יעזור השי"ת שנלך בדרכי בעלי ההילולא, וזכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

לחיים טיש יו"ד דהרה"ק מהר"מ הראשון
זיע"א - י"ד תשרי תשפ"ד

ולקחתם לכם ביום הראשון

הנה ידוע מה שדרשו במדרש (תנחומא אמור, ל) על הכתוב (ויקרא כג, מ) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל' - 'וכי ראשון הוא - והלא ט"ו הוא - אלא ראשון לחשבון עונות'. והנה בשנה זאת שיום הראשון דחג הסוכות חל בשבת קודש, ורק ביום א' דחווה"מ נוטלים לולב ביום הראשון, יש לדון האם תחלת חשבון עונות הוא בשבת קודש או שמא ביום ראשון.

ונראה להמליץ כי הנה איתא בגמרא (שבת קיח, ב) כל המשמר את השבת מוחלין לו כל עוונותיו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, שנאמר (ישעיה נז, ב) אשרי אנוש יעשה זאת וגו' שומר שבת מחללו, אל תקרי מחללו אלא מחול לו. הרי שיש לדון קל וחומר כי אם שבת קודש היא סגולה למחילת עונות, כל שכן שאין מתחילים לחשב עונות מיום זה.

היום הוא יומא דהילולא של זקה"ק מהר"ם הראשון זיע"א, וכן זקה"ק הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש זיע"א, וכן הרה"ק המגיד מקוזניץ זיע"א. נראה כי צדיקים אלו ביקשו להסתלק סמוך ליום טוב כדי שלא יצטערו עליהם יותר מידי, ותוך כמה שעות יקומו מן השבעה.

רעווא דרעוין - שבת ויו"ט סוכות תשפ"א

בצילא דמהימנותא

הטעם שעושים זכר לענני הכבוד / בעת הישיבה ב'צילא
דמהימנותא' אנו מוגנים מכל פגע ורע / מצוות סוכה מסוגלת
לענווה ושפלות

הטעם שעושים זכר לענני הכבוד

הנה מצינו מחלוקת תנאים בגמ' (סוכה יא, ב) על מה דכתיב 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל', רבי אליעזר אמר ענני כבוד היו, רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם. והנה למאן דאמר שהסוכות שאנו עושים הם זכר לענני הכבוד, היו צריכים לעשות זכר גם לב' העניינים הנוספים שהיו לישראל במדבר והם מן ובארה של מרים.

ובבבני יששכר (מאמרי חודש תשרי, מאמר י, אות יג-טז) הביא משמיה דהחיד"א לבאר הענין, דהנה כיוון שהוציא הקב"ה את עמו ממצרים, ממילא היה צריך לדאוג להם גם למזון ומים, כי עניינים אלו חיוניים לקיום הגוף, אולם גבי 'ענני הכבוד' היו יכולים גם מבלעדיהם אלא שבכך הוכיח הקב"ה את רוב אהבתו אליו ית"ש, אשר לא רק שמספק להם מאכל ומשתה, אלא אף מיקל עליהם את טורח הדרך ע"י ענני הכבוד שיישרו הדרך וכיבסו בגדיהם, והגיטו עליהם מן הקור ומהחום, ולזה עושים זכר לענני הכבוד, שהיה זה גילוי אהבת הקב"ה לישראל.

בעת הישיבה ב'צילא דמהימנותא' אנו מוגנים מכל פגע ורע

הנה הסוכה נקראת 'צילא דמהימנותא', והנה ביום זה מתווסף גם קדושת השבת, אשר אף עליה נאמר בחינת צל, כמו שאומרים (בזמר כל מקדש)

בצל כנפיק יחסיון, וכן הוא בהמשך 'ונחל עדניך תשקם' אשר גם בה מרומז יו"ט סוכות, שבו שואבים המים בששון.

והנה איתא בגמ' (בבא מציעא פה, א) מעשה בעגל שהיו מוליכים אותו לשחיטה, הלך העגל ותלה ראשו בכנפי בגדו של רבינו הקדוש ובכה, - אמר לו רבי זיל, לכך נוצרת. כלומר, הקב"ה ברא בעלי חיים בכדי שבני אדם ישחטו בכשרות ויאכלו. ואיתא שרבי נענש על כך הואיל ולא ריחם על העגל באו עליו יסורים.

וכבר תמהו בטעם שנענש רבי ביסורים, והרי השיב תשובה הגונה כי הקב"ה הועיד בעולם חיות בהמות ועופות וכן דגים, והתיר לאדם לאכלם באופן המותר, - וא"כ למה הוי ליה לרחם על העגל. ותירצו על זה, שהטענה שהיתה מן שמיא קמיה רבינו הקדוש, שאמנם העגל מוכן ומזומן לשחיטה מיום היוולדו, אך בשעה שכבר נכנס תחת כנפי כסותך ובצל קורתך, כבר לא יכולת לומר 'כי לכך נוצרת' והיה עליך לרחם עליו.

ועל פי זה יבואר מה שאנו מבקשים (בסליחות) 'יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה', כי בשעה שאנו מסתופפים תחת כנפי השכינה, אנו מוגנים מכל פגע, כמו שהיה בשעה שהלכו ישראל במדבר, אשר ענני הכבוד סוככו עליהם והגינו עליהם מכל רע.

והנה בשעה שאנו יושבים בצילא דמהימנותא בכפליים, ואנו מוקפים הן בקדושת הסוכה והן בקדושת השבת, צריכים לעורר רחמים לפני השי"ת שלא יפגע בנו שום פגע ומחלה, ולא יהיה למקטרגים שום שליטה עלינו.

מצוות סוכה מסוגלת לענווה ושפלות

והנה 'סוכה' מסוגלת לענווה ושפלות, וכמו שביאר בכלי יקר, דלא לחינם נתקן מצוות סוכה אחרי תקופת 'באספך מגרנך ומיקבך', כי הנה אחרי שאוסף האדם את תבואתו, יכול להתמלא גאוה אשר כוחו ועצם ידו עשה לו את החיל הזה, ולזה ציונו הבורא ית"ש לשבת בסוכה, כדי שיוסר אותו הגאוה, ועל דרך זה פירש בבני יששכר (מאמרי חודש תשרי, מאמר י, אות ד)

'סוכה' ר"ת 'סומך ועוזר כל הנופלים', דהיינו שהסוכה מסוגלת לשפלות בבחינת 'נופלים'.

יעזרנו השי"ת שבשבתנו בצילא דמהימנותא ננצל מכל פגע ומכל מחלה, ויתקיים בנו 'סומך ועוזר לכל הנופלים', וכל בני ישראל ייושעו בבני חיי ומזוני, ובמהרה נזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

דא"ח באושפיזא דיצחק לאחר הבדלה
מוצאי יו"ט ראשון דסוכות - חוהמ"ס תשפ"ג

ויצא יצחק לשוה בשדה

הרה"ק רבי מאיר שפירא דרש על מה דאיתא (ברכות כו:) 'אברהם תקן תפלת שחרית... יצחק תקן תפלת מנחה... יעקב תקן תפלת ערבית', כי הנה זמן תפילת שחרית הוא בזמן ברור – כאשר מאיר השמש בבוקר, וכן זמן תפלת ערבית הוא בזמן ברור – כאשר השמים חשוכים, לעומת זאת תפלת מנחה אינו בזמן ברור – שהוא חל בזמן שאינו לא יום ולא לילה, כמו שאומרים בתפלת נעילה 'כי פנה יום' – היינו כי היום פנה והלך, אך גם הלילה עדיין לא ירד.

ובזה ביאר, כי הנה אצל כל אדם מתרחש לפעמים מצב של חוסר בהירות, אם ברוחניות אם בגשמיות. ועל כן, בעת שבאה רבקה על הגמלים לפני יצחק, וידע יצחק כי עתיד הוא להקים עמה את ביתו – אשר מזה 'אבן פינה' להקמת עם ישראל, ובזאת עמד מצב של חוסר בהירות, כי הלא רבקה באה מבית לבן הארמי, לכן עמד יצחק 'לשוה בשדה' – שאז תיקן תפלת מנחה, ובכך פתח הפתח לכל אימת שנמצא האדם במצב של חוסר בהירות, שיוכל להתפלל אל ה' ויאיר לפניו הדרך.

הנה בהמשך למה שהרבינו לעורך לאחרונה על ההקפדה על זמני התפלה וקריאת שמע, זהו שעת הכושר לעורך על הפירצה שהחלה לחדור אף בארצנו הק', אשר בני אדם מאריכים את השקיעה... ומתפללים מנחה אף אחר השקיעה. על כן יש לעורך להתפלל מנחה בשלימותה קודם השקיעה. ובכלליות יש לאדם ללמוד כי כאשר הוא במצב של חוסר בהירות – ישא תפלה אל ה', ויזכה לישועה. יעזור השי"ת שזכות בעל האושפיזין תגן עלינו.

מלוה דמלכא ואישפוזא דיצחק עקידתא
 בשילוב וואך נאכט לנכדו בן חתנו הרה"צ
 פנחס ענגלנדער שליט"א - מוצאי יום טוב
 ראשון של סוכות - תשפ"ד

למען ידעו דורותיכם

חג הסוכות מסוגל לנחת מהצאצאים / מצות השמחה בחג
 הסוכות / הענוה אינה סותרת את השמחה / לא כל אחד יכול
 בכל יום לקבל על עצמו מסירות נפש

חג הסוכות מסוגל לנחת מהצאצאים

בשנים קדמוניות הייתי פעם בחצר קדשו של הרה"ק בעל 'ישועות משה'
 מויז'ניץ זיע"א, ושמעתי מפיו דרוש על הכתוב (ויקרא כג, מג) 'למען
 ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' – כי הנה התיבות 'למען
 ידעו דורותיכם' הוא ר"ת 'יל"ד', וזהו מרמז כי חג הסוכות הוא הזמן לחנך
 את הדורות הבאים.

וכן מצינו כי אכילת האתרוג [כשהוא מבושל] הוא סגולה לזרע של
 קיימא, וכן הוא מסוגל לזכות לבנים טובים. הרי כי חג הסוכות
 מסוגל לנחת מהצאצאים.

ידוע על אחד מהצדיקים זיע"א שחלם בחלומו כי ד' המינים שמנענעים
 בחג הסוכות הם כנגד ד' אותיות דשם הוי"ה, וראה כי האותיות 'יהו'
 הם כנגד לולב הדס וערבה, ואילו אות ה' האחרונה מרמזת על האתרוג. והנה
 ידוע כי יש בו באתרוג טעם וריח, ועצו ופריו שוים (סוכה לה, א) – להורות
 שהעבודה תהיה שיהיו הילדים כמו העץ, להמשיך בדרכי ה', בבחינת 'בנערינו
 ובזקננו נלך'.

מצות השמחה בחג הסוכות

הנה ידוע כי אחת מהמצוות העיקריות היא מצות 'ושמחת בחגך'. ובגודל חובת מעלת השמחה, שמעתי משמיה דהגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, כי הנה בענין חמץ בפסח, הרי כולם מקפידים מאוד אף על משהו חמץ, וזאת למרות שאיסור חמץ במשהו הוא רק מדרבנן, ולמה לא מצינו זהירות כזאת שלא להעצב בחג הסוכות, שהרי זה איסור דאורייתא... ועל כן צריכים מאוד להקפיד להיות בשמחה בכל ימי הסוכות.

הענוה אינה סותרת את השמחה

והנה מצינו בספר 'זכרון זאת' ממרנא החוזה מלובלין זיע"א, שמאריך מאוד בענין מידת הענוה, ובגנות הגאווה. ושם הוא מעלה שאלה, כי הלא לצד זה שהתורה מצוה על הענוה, הלא מצינו גם ציווי על השמחה, ולכאורה הרי הם תרתי דסתרי, כי איך באמת יכול האדם להיות בשמחה, כי הלא כאשר עושה האדם חשבון הנפש ומתבונן במצבו הרוחני, ורואה הוא כי אינו מתחיל לפעול את שליחותו עלי אדמות, אם כן איך יכול הוא להיות בשמחה. אלא השמחה היא מהשליחות החשובה של המשכת הדורות בבנים וצאצאים ההולכים בדרך ה'.

ידוע כי החוזה מלובלין היה רגיל למעט מאוד בשבחו, והיה מתבטא ביטויים מאוד חריפות בגנות עצמו. והנה בתקופתו של החוזה מלובלין היה האב"ד שם הרה"ק ה'ראש הברזל'. באו חסידי החוזה מלובלין לספר לאב"ד דשם על הביטויים החריפים שמדבר רבם בגנות עצמו, ובזאת ביקשו מהאב"ד שיפעל אצל הרבי שיפסיק לדבר בגנות עצמו. בא ה'ראש הברזל' אל החוזה מלובלין והעיר לו על כך למה הוא מדבר בגנותו בפי חסידי, השיב לו החוזה מלובלין, מה אעשה, והלא מרגיש אני כי אני עפר ואפר, ואילו הם נדבקים אלי וקוראים לי 'רבי', בעוד שאני יודע את האמת.

השיב לו ה'ראש הברזל', אם כן, בהזדמנות הקרובה תכריז רוב עם, כי אתה עפר ואפר ואז ממילא יפסיקו החסידים לבוא אליך, נענה החוזה לעצתו ותיכף בהזדמנות הקרובה הכריז כי אין בו שום מעלה וכו', אך ההכרזה

הזאת גרמה לכך שיותר חסידים יבואו ויסתופפו בצלם, בראותם שעל כל המעלות שיש לרבים – הרי הוא גם כן עניו. לכשראה ה'ראש הברזל' כי עצתו לא הועילה, אמר אל החוזה מלובלין, כי עתה יעשה פעולה הפוכה, שיכריז כי הוא צדיק גדול, ואז כאשר יראו שהוא בעל גאווה, ממילא יתרחקו ממנו. נענה החוזה מלובלין, זאת איני יכול לעשות, כי שקר איני דובר.

עוד מסופר על הרה"ק רבי משה מסמבור זיע"א מתלמידי מרנא החוזה מלובלין, שפ"א כאשר דיבר רבו בחריפות כנגד עצמו, לא יכל יותר לסבול זאת, נענה הרה"ק לפני כל הציבור, 'אני מוכן להשבע כי רבינו הוא צדיק'. נענה החוזה מלובלין הרי יום יבוא ואצטרך למסור דין וחשבון, ושם הלא יודעים את כל האמת. השיב הרה"ק רבי משה מסמבור, אני יודע את האמת כי רבינו הוא צדיק, ובבית דין של מעלה בוודאי יפסקו לרבינו שהוא צדיק. נענה החוזה מלובלין, 'מה שפוסקים בבית דין של מעלה איני יודע, אך זאת יודע אני כי הקב"ה הוא רחום וחנון והוא ירחם עלי'.

עדיין לא נחה דעתם של החסידים, וגמרו בדעתם שאם ימשיך רבם לדבר כך יצאו הם מן המקום. נענה החוזה מלובלין, כי הנה מצינו בפרשת דברים שמושה רבינו הזכיר לבני ישראל את כל חסרונותיהם, אך כאשר ראה כי חלשה דעתם, אמר להם 'ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם'. וכך הפטיר החוזה: הריני מברך אתכם שלא יהיה לכם ילדים יותר גרועים ממני. וכך נחה דעתם.

כך הריני מברך את אבי הבן, שלא יהיו בניו יותר גרועים מהחוזה מלובלין. ויזכה לרוב נחת דקדושה מהרץ הנולד ומכל יוצאי חלציו, בבריות גופא ונהורא מעליא.

לא כל אחד יכול בכל יום לקבל על עצמו מסירות נפש

הנה אנו אומרים כל יום 'תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם', והנה לכאורה יש לדקדק דלמה אין מזכירים את זכר יצחק אבינו.

וראיתי לפרש כי הנה הרי יעקב אבינו מכוון למידת האמת כנאמר 'תתן אמת ליעקב', וזהו מחמת כי 'אמת' היינו תורת אמת, אשר על כן יעקב אבינו שהיה איש תם יושב אהלים שהיה יושב באהלה של תורה, הוא בבחינת מידת האמת. והנה הרי כל אחד יש לו איזה קביעות בתורה, אם מעט ואם רב, ובזאת יכול הוא לבקש בקשות מהקב"ה בזכות התורה 'תתן אמת ליעקב'. וכמו כן 'חסד לאברהם' – הרי כל אחד מישראל עושה חסד, אחד בגופו ואחד בממונו ואחד בדיבורים נאים.

מה שאין כן יצחק אבינו הלא מהותו היה שנעקד על גבי המזבח, כמו שאומרים 'רחמנא אידכר לן זכותא דיצחק עקידתא'. והנה רבים מישראל מקפידים קלה כבחמורה, ועוסקים בתורה ביגיעה, אולם כמה מישראל באמת מוכנים להקריב את עצמם ונפשם אל הקב"ה, בכל עת ורגע. ואמנם כי בודאי מצינו בכל הדורות שבני ישראל מסרו את נפשם על קידוש ה'. אולם לאו בכל יומא יכול האדם להכריז שהוא מוכן להקריב את נפשו על גבי המזבח. ומטעם זה אין מזכירים את זכותו של יצחק אבינו

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא

מהימנא ושמחת בית השואבה-

חוה"מ סוכות תשפ"א

וירא בסבלותם

עבודת משה רבינו להשפיע לזולתו / מצוות סוכה עניינה להשפיע
את האור בכל העולם / בשנה זו הוכיחו בני ישראל שחפצים
לעשות רצונך

עבודת משה רבינו להשפיע לזולתו

איתא בגמ' (עבודה זרה ג, א) דלעתיד לבוא ירצו גם אומות העולם ליטול חלק
יחד עם בני ישראל, יאמר להם הקב"ה מי שטרח בערב שבת יאכל
בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת, אלא אף על פי כן
מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה... מיד כל אחד ואחד נוטל
והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת
תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, ע"כ.

והקשו שם בגמ' דהלא גם בני ישראל כאשר תהיה החמה יוצאת מנרתיקה
כל כך הרי הם יוצאים מן הסוכה, כי אמרו חז"ל 'מצטער פטור מן
הסוכה', ותירצו הגמ' דאכן גם בני ישראל יוצאים מן הסוכה בשעת החמה,
אולם הם עושים זאת בראש מורכן בלית ברירה, ואין בועטים כאומות העולם
המוכיחים שמלכתחילה אין הם חפצים במצוות.

והנה היום הוא יום האושפוזין של 'משה רבינו', אשר משה רבינו מיום
עמדו על דעתו לא היה טרוד בצרכי עצמו, אלא היה יוצא לראות
בשלוש אחיו כדכתיב (שמות ב, יא) 'וירא בסבלותם', כי לא היה יכול לראות
בצער אחיו המעונים, ולכך כאשר ראה איש מצרי מכה איש ישראלי, הכה
את המצרי עד שהוצרך לברוח, וכיוון שראה הקב"ה את משה שמניח טובת

עצמו ודואג לצרכי בני ישראל, כי כל חיותו היה להשפיע על זולתו, לכך עשהו לרועה נאמן לישראל, ולהיות גואלם של ישראל.

מצוות סוכה עניינה להשפיע את האור בכל העולם

ונראה דגם במצוות 'סוכה' יש את מעלת ההשפעה לזולת, כי הנה הביא בבני יששכר (מאמרי חודש תשרי, מאמר י, אות ז) על מה שהבאנו בראשית דברינו שכאשר ייארע שירדו גשמים בסוכה, אין היהודי מבעט בסוכה, אלא יוצא ממנו בעל כרחו, כי זה מדרך ישראל הגם שהוא פטור עכ"ז רצונו ומאווייו לקיים מצותיו ית"ש, משא"כ הגוי שעושה המצוות כמשא, ומיד כשיוכל להתפטור מכל הרי הוא בועט במצוה.

והרחיב לבאר במעלת היהודי שהוא מקיים המצוות ביתרון ובחומרות יותר מאשר נצטווה, כי הנה כידוע בכל הארה יש אור פנימי ואור מקיף, אור פנימי היינו כמה שהכלי יכול לקבל, ואור מקיף הכוונה מה שכבר אין הכלי יכול לקבל מחוסר מקום, והנה כאשר יורדת הנשמה לתוך הגוף, רק חלקה נכנס לתוכה, וחלק האור הגדול שאי אפשר להיות מוגבל בכלי נעשה 'אור המקיף', והאיש הישראלי צריך להיות מאיר על ידי המצוות את רמ"ח איברים הפנימיים וכן רמ"ח המקיפים, ומי שזוכה להאיר את ב' רמ"ח אלו, הוא זוכה שיקוים הכתוב 'רח"ם ארחמנו' (ירמיה לא יט), אשר כפליים רמ"ח בגימטריא 'מלכו'ת, ונמצא נעשה שלימות המלכות.

והנה בחינה זו של קיום המצוות גם באור המקיף נעשה ע"י שמקיים האדם המצוות יותר מאשר נצטווה, כי בכל מרמז על ההשפעה שהוא יוצאת מגדרה מן הכלי ונשפכת החוצה, ונמצא שע"י רצון זה הטמון בלבו של האיש הישראלי, אשר בכגון זה שנצרך לצאת מן הסוכה הרי הוא עושה זאת בלית ברירה, נשפע האור החוצה בבחינת 'אור המקיף', להשפיע את האור ה' על כל העולם כולו, עכתו"ד.

וזהו מה שהבאנו בראשית דברינו 'עושה סוכה בראש גגו', כי עיקר מצוות סוכה הוא כדי להשפיע החוצה, אשר בכך מוכיחים בני ישראל שאינם עושים עבודתם רק לעצמם, אלא משכילים אף להשפיע החוצה את השמחה, ובכך מצינו את עניינו של משה רבינו כרוך בד בבד עם מהות הסוכה, ששניהם עיקר עבודתם הוא רק להשפיע לכלל.

בשנה זו הוכיחו בני ישראל שחפצים לעשות רצונך

והנה בשנה זו כאשר אין אדם יודע מה יולד יום, ובכל עת אין אנו יודעים אם נוכל ב'תפלה' הבאה להתפלל בבית המדרש, ובכל עת ורגע אנו חרדים שמא יתפשנו השלטונות, ולכך כאשר אנו זוכים לשבת יחדיו ללא הפרעה, צריך להודות ולהלל להשי"ת על כך.

וזהו ייחודיותו של עם ישראל, שלא רק שאין הם בועטים, אלא משתוקקים ביותר לעשות רצון ה' על אף הקשיים, ואף ביום הזה שחשבנו מתחילה שלא נוכל לשבת יחדיו ביום זה כבכל שנה, אולם הלב היהודי לא ויתר ועשו כל טצדקי על מנת להמשיך את זו החזקה, כי כלל ישראל רוצים באמת לעשות רצון קונם, ומשתוקקים לשבת בצילא דמהימנותא.

יעזור השי"ת שנזכה לעבוד את הבורא ית"ש ללא שום מניעות ופחדים, וגדול כח הסוכה להנצל ע"י מכל הצרות, ולא יינזק אף בר ישראל, וכמו שהביא בטעמי המנהגים (עמ' תקצ"ח) דהרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ציוה בשעת המגיפה שיקבעו הישיבה בתוך הסוכה, המסוגל להנצל מכל פגע ומחלה, וכמו שכבר אמר דוד המלך ע"ה 'כי יצפנני בסוכה', ונזכה במהרה לביאת גואל צדק, אמן.

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא

מהימנא ושמחת בית השואבה-

חוה"מ סוכות תשפ"ב

אבינו מלכנו

ולקחתם לכם ביום הראשון - ראשון לחשבון עונות / צ"ב דהלא
'מלך שמחל על כבודו - אין כבודו מחול' / כיון שהקב"ה הוא
כ'אב' לישראל הרי הוא מוחל על כבודו / משה רעיא מהימנא

ולקחתם לכם ביום הראשון – ראשון לחשבון עונות

כתיב (ויקרא כג, מז) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים
וענף עץ עבת וערבי נחל'. ודרשו במדרש (תנחומא אמור, ל) 'וכי ראשון
הוא - והלא ט"ו הוא - אלא ראשון לחשבון עונות'.

וידוע מה שכתב בקדושת לוי (וילך) לפרש ענין 'ראשון לחשבון עונות',
בהקדים מה דאיתא בגמ' (יומא פו, ב) דגדולה תשובה מאהבה שזדונות
נעשות לו כזכיות, משא"כ בתשובה מיראה שהזדונות נהפכין לשגגות. ועל
כן בעת הימים הנוראים כאשר חוזרים ישראל בתשובה מאימת הדין, נהפכין
הזדונות לזכיות, אך מאהבת הקב"ה את ישראל ממתין מלמנות את אותן
הזדונות שנהפכו לשגגות, כי אם ימנה אותן, שוב לא יהפכו לזכיות.

אך בבוא יום טוב הראשון של חג הסוכות, כאשר באים בני ישראל לחסות
בצל השי"ת מרוב אהבת ה' הבווערת בקרבם, ואז נהפכין כל העונות
לזכיות כיון שהתקרבו אל השי"ת מאהבה. או אז מונה הקב"ה בשמחה את
העונות שנהפכו לזכיות. וזהו 'ראשון לחשבון עונות', כי אז מונה הקב"ה את
הזכיות שנעשו מן המצות, עכ"ת"ד.

ויש להקשות, דעל פי זה ד'ביום הראשון' מלמד על כוחו הרם של חג
הסוכות שבו מתקרבים ישראל אל השי"ת מאהבה, ובכח זה נהפכין

העונות לזכיות, אם כן הוי ליה לכתוב לסמוך ענין 'ולקחתם לכם ביום הראשון' לענינו של מצות הסוכה שהוא עיקר מצות היו"ט, ולמה הקישו למצות ד' מינים באמרו 'ולקחתם לכם ביום הראשון... פרי עץ הדר'.

צ"ב דהלא 'מלך שמחל על כבודו – אין כבודו מחול'

בהקדים מה דמצינו בגמ' (קידושין מ, א) דאצל הרשעים הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה, ומחשבה טובה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ואצל בני ישראל זהו ההיפך, שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, עכתו"ד. ויש להקשות דהלא הקב"ה במשפט יעמיד ארץ, ואיך יעשה דין שאינו שוה בכולם, להבדיל עניני המחשבה והמעשה מישראל לבין אומות העולם.

עוד יש להקשות, דהנה מצינו (ויקרא רבה ל, ב) דארבעת המינים הם 'שרביטו של מלך', וא"כ איך יכולים אנו להשתמש ב'שרביטו של מלך' – המלך מלכי המלכים הקב"ה, והלא איתא (כתובות יז, א) ד'מלך שמחל על כבודו – אין כבודו מחול'.

כיון שהקב"ה הוא כ'אב' לישראל הרי הוא מוחל על כבודו

והתירוץ על שני קושיות אלו – אחד הוא, כי הנה כתיב (תהלים מז, ט) 'מלך אלוקים על גוים', נמצא שהקב"ה הוא מלך על כל העולם כולו – הן בני ישראל והן על אומות העולם, אך הנה אצל ישראל יש רבותא, כי הקב"ה משמש לישראל גם כבחינת 'אב'. ועל כן אצל אומות העולם שהקב"ה הוא להם רק כ'מלך', אין להם מחילה על מעשיהם כי 'מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול', משא"כ אצל ישראל שהקב"ה הוא להם בבחינת 'אב', וכבר איתא (קידושין לב, א) 'אב שמחל על כבודו – כבודו מחול'.

ולהרחיב הענין על פי משל למלך שחטא בנו בכבוד המלכות, ובשל כך הרחיק את בנו מעליו ושלחו למקום רחוק, והיה איש מבני המלוכה שהיה מבקר את בן המלך בכל עת והיה מספק לו די מאכלו, שמע המלך על כך ושלח לו דורון מכובד על פעלו. כי המלך אף שהוא קוצף על בנו

בשל הפגיעה בכבוד המלוכה, הרי נשאר בו בחינת 'אב רחמן' וחפץ הוא בטובת בנו, ועל כן מכיר טובה לאותו איש שעזר לבנו בצרתו לו.

ועל פי זה יבואר מה שמחזיקים בני ישראל 'שרביטו של מלך' בידיהם, כי כיון שאנו בניו של הקב"ה ככתוב (דברים יד, א) 'בנים אתם לה' אלוקים', על כן אין הוא מקפיד על כך שנשתמש בשרביטו, ובכך ניתנה לנו הרשות להחזיק בידינו את שרביטו של אבינו מלכנו, ולנענע בו להשפיע כל טוב שבעולם, מבלי שישטין המקטרג א'.

וזהו הטעם שאצל אומות העולם 'אין הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה', כי המלך פועל הכל על פי הצדק והדין, משא"כ אצל בני ישראל שהקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה, מחמת שהקב"ה הוא להם כאב לבנים, ועל כן רשאי הוא לחוננם לפנים משורת הדין.

ועל פי כל זה יבואר הטעם שהסמך הכתוב ענין 'ביום הראשון' ומשמעותו המורה על הפיכת העונות לזכיות, לענין ארבעת המינים דוקא, כי הוא מורה על אהבת אב המתיר לבניו להשתמש בשרביטו, אשר אף בני ישראל משיבים לו אהבה עצומה, אשר בשל כך נהפכים העונות לזכיות.

משה רעיא מהימנא

ובזה מה נאה היום הזה – יומא דאישפוזא דמשה רעיא מהימנא, אשר איתא בספה"ק ד'מש"ה רבינו' בגימטריא תרי"ג, ולרמז בא על כך שהוא הביא לנו את התורה הק', אשר משם תוצאות חיים – תרי"ג המצוות, אשר הם המוסיפים לנו את הזכיות.

והנה איתא דאפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא (עיי' תיקו"ז קיד, א), ובכל אחד ואחד מישראל (כמבואר בכתבי האריז"ל), אשר כל אחד ואחד מישראל שיושב ועוסק בתורה יש בו ניצוץ של משה רבינו עליו השלום הנמצא בתורה הק' ג', ועל כן יש לנו בהאי יומא להתדבק במשה רבינו עליו השלום בתורה הק' ובתרי"ג המצוות הכתובות בה.

א. כדאיתא שלשר שלמעלה אין שליטה על הארבעה מינים.

ב. כדמצינו בספה"ק, גבי המן שכאשר נפל הפור בחודש אדר שמח בלבו, כי חשב דכיון שבחודש זה מת משה, אזי יצליח בזממו הרע, אולם לא ידע שבאותו חודש נולד משה

יש לנו לפתוח פינו בתודה ובשיר ושבח להקב"ה על שזיכנו להתכנס יחד אחים ורעים מתוך בריות גופא, מה שנמנע מאתנו אשתקד עקב מאורעות המגיפה. כן יעזרנו השי"ת וישפיע רפואה שלמה על כל החולים השוכבים על ערש דוי, ועל הבריאים שלא יחלו, עדי נזכה לישוב בסוכת עורו של לויתן בגאולה השלמה במהרה בימנו, אמן.

(מגילה יג, ב). ולכא' צריך ביאור, דעדיין זהו חודש שמת בו משה, ולמה שיהא זה סימן טוב לישראל. ותירצו בספה"ק דכיוון דאתפשטתיה דמשה בכל דור ודור, נמצא דכל אחד שיושב ועוסק בתורה יש בו ניצוץ ממשה רבינו. וענין זה נעלם מהמן, דאמנם שידע שמת בו משה רבינו, אולם לא ידע דגם 'נולד בו משה', דהיינו שניצוץ משה רבינו קיים לעד, ונולד מחדש בכל מי שמקיים מצות ה'.

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא

מהימנא ושמחת בית השואבה-

חזה"מ סוכות תשפ"ג

והראינו בבנינו

ג' בחינות במועדים / בחג הסוכות בעת שזוכים לקרבת אלוקים
מאהבה - מתרבים הגעגועים לבנין בית המקדש

ג' בחינות במועדים

בתפלות * ה'מים טובים' אנו אומרים לשונות של שמחה 'אתה בחרתנו מכל העמים... ותתן לנו ה' אלקינו באהבה מועדים לשמחה... והשיאנו'... אך הנה בתוך כל הלשונות של שבח הללו, אנו מזכירין 'ומפני חטאינו גלינו מארצינו, ואין אנחנו יכולים להעלות ולהראות'. ולכאורה כיון שאנו מצווים כל כך על שמחת יום טוב², כאמור 'ושמחת בחגך והיית אך שמח', מה ענין להזכיר עניני החורבן הללו בתוך תפלת יום טוב, כי הלא הם דברים המעוררים צער על חורבן הבית.

בהקדים העיון במצות 'עליה לרגל', כי הנה מצינו שנזכר בתורה ג' פעמים מצות 'עליה לרגל'. א' - בכתוב (שמות כג, יז) 'שלוש פעמים בשנה

א. בתחלת הדברים הקדים אד"ש: הנה ידוע כי 'אין שמחה כשמחת התורה', ובזאת השתא כאשר נתאחרה השעה אחר הריקודין קדישין, ששמחו ישראל בשמחת היום טוב מתוך אחדות דקדושה, סברתי אולי שלא לעכב את הציבור, אך פטור בלא כלום אי אפשר.

ב. הוסיף אד"ש: הנה נשמע קודם לכן מפי הרב ישראל שווארץ, כי מתאמריה משמיה דהגאון מוילנא זיע"א, כי המצוה הקשה ביותר ביום טוב זהו מצות 'ושמחת בחגך'. ושמעתי ביאור בענין הקושי הזה, כי מצוה זו חלה בכל שבעת הימים על עשרים וארבע השעות שבכל יום, ואף אם יתעורר האדם באמצע הלילה – הרי הוא מחויב במצות השמחה.

יראה כל זכורך אל פני האדון ה'. ב' - בכתוב (שם לד, כג) 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלקי ישראל'. ג' - בכתוב (דברים טז, טז) 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך'. הרי שמצינו שינוי לשונות בכל הני ג' פסוקים, כי בכתוב הראשון נכתב 'פני האדון ה'', ובכתוב השני 'פני האדון ה' אלקי ישראל', ובכתוב השלישי נזכר 'פני ה' אלוקיך'. והדברים אומרים דרשני על מה נכפל מצות 'עליה לרגל' ג' פעמים, ומה הוא ענין חילוקי הלשונות שבהם.

באלשיך הק' עמד על זה, וביאר כי הני ג' הפסוקים מורים על ג' המצבים שעמדו בהם בני ישראל, כי הכתוב הראשון עולה על חג הפסח – שהוא על נס 'יציאת מצרים', שבו הראה ה' ניסים ונקמה בפרעה, אמנם כי עדיין לא נעשו ישראל לעם, ועל כן נזכר רק 'האדון ה'', ולא נזכר 'האדון ה' אלוקי ישראל'. הכתוב השני עולה על חג השבועות שהוא חג 'מתן תורה', שבו נעשו ישראל לסגולה מעל העמים, הרי שאז חל בהם בחינת 'האדון ה' אלוקי ישראל'. והכתוב השלישי עולה על חג הסוכות, שבא אחר מחילת עונות בימים הנוראים, אשר אז כאשר עובדים ישראל את השי"ת מאהבה, על כן ראוי להיות בו בחינת 'פני ה' אלוקיך' – היינו אלוקיך שלך, שקיבל כל אחד אלוקותו יתברך באהבה.

בחג הסוכות בעת שזוכים לקרבת אלוקים מאהבה – מתרבים הגעגועים לבנין בית המקדש

ולתרץ את הקושיא שהזכרנו בראשית הדברים, על מה מזכירים בתפלת היום טוב 'מפני חטאינו גלינו מארצינו', בהקדים מה שמצינו בגמרא (תענית כט, א) על ענין שבכו המרגלים בחזרתם לתור את ארץ ישראל, שאמר להם הקב"ה 'אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות'. והדברים אומרים דרשני, וכי משום שבכו לילה אחת, צריכים להם לבכות 'בכיה לדורות'. אך הביאור בזה, כי מאחר והבכיה היתה מתוך התמרמרות וטענות – נענשו על כך.

לעומת זאת, מצינו סוגי בכי של התרגשות ושל געגועים וכד', כגון בכיה של 'פרידה', כאשר צריך האדם להפרד מידיד טוב הנוסע בעבר לים, אשר העינים זולגות דמעות של פרידה, או כאשר נפגש אדם עם ידיד

שלא פגש אותו כל כך הרבה שנים, והגעגועים התרבו מאוד, הרי שבעת ה'פגישה' פורצים שניהם בבכי של התרגשות.

ובזה יתבאר, כי בחג הסוכות אחר שזכו ישראל למחילה וסליחה ביום הכיפורים, וזוכים לעבוד את הקב"ה באהבה, ומוזים לו יתברך 'אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו' – הרי שאז הגעגועים פורצים מאליהם בדמעות שליש 'ומפני חטאינו גלינו מארצינו'. כי דוקא מחמת שאנו זוכים לקרבת ה' בשמחה, הרי שהלב מצפה ומיחל מתי נזכה לקרבת אלוקים ולשמחת עולם בשלימות.

ובעת הזאת צריך להודות ולהלל להשי"ת, על מעלה יתירה שזכינו בשנה זו מה שלא זכינו בשנים האחרונות, כאשר בשנה זו באו הנה יהודים רבים מארצות הגולה, אשר נמנע מהם זאת בשנים האחרונות עקב מחלת הקורונה, ועתה כאשר נפתחו השערים הרי שבאו בהמוניהם, מרוב געגועיהם ותשוקתם לארץ הקדושה.

ובזה נבקש קמיה שמיא, ראה געגועי בניך אליך, וכאשר רק יפתח השער אל לפניו מה'כותל המערבי' – בעת בנין בית המקדש – כי אז יבוא כל ישראל בהמוניהם מקצה העולם ועד קצהו. ונזכה תמיד לשמוח יחדיו בשמחה ובטוב לבב, עדי נזכה לבנין בית המקדש 'ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך', במהרה בימנו, אמן.

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא
מהימנא ושמחת בית השואבה-
חוה"מ סוכות תשפ"ד

כי בסוכות הושבתי את בני ישראל

דקדוקים על הכתובים האמורים גבי מצות הסוכה / קדושות
מיוחדות השורות בסוכה / בני ישראל מצווים על האמונה
בקדושת הסוכה למרות שאינם מרגישים זאת

דקדוקים על הכתובים האמורים גבי מצות הסוכה

כתיב (ויקרא כג, מב-מג) 'בסוכת תשבּו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו
בסוכת, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ
מצרים אני ה' אלוֹקֵיכֶם'.

הנה יש לעיין כי בכתוב הראשון נכתב פעמיים תיבת 'בסוכות', ובכתיב חסר
וי"ו, ואילו בכתוב השני באומרו 'כי בסוכות הושבתי' נכתב 'בסוכות' מלא.

עוד יש לעיין מה היא המשמעות במה שנכתב כאן 'אני ה' אלוֹקֵיכֶם'.
בהקדים העיון במקומות אחרים שבהם נכתב כיוצא בזה: כי הנה גבי
פרשת העריות, כתיב (שם יח, ב) 'דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם אני ה'
אלוֹקֵיכֶם', ופרש"י, 'אני ה' אלוֹקֵיכֶם' - אני הוא שאמרתי בסיני 'אנכי ה'
אלהיך', וקבלתם עליכם מלכותי מעתה קבלו גזרותי. רבי אומר, גלוי וידוע
לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא, לפיכך בא עליהם בגזירה 'אני ה'
אלהיכם' - דעו מי גוזר עליכם, דיין להפרע ונאמן לשלם שכר.

והנה על מה שנכתב גבי ריבית (שם, כה, לח) 'אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי
אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלוֹקֵיכֶם'
- פרש"י, 'אני ה' אלוֹקֵיכֶם אשר הוצאתי וגו' - והבחנתי בין בכור לשאינו
בכור, אף אני יודע ונפרע מן המלוה מעות לישראל ברבית ואומר של נכרי

הם, דבר אחר, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקבלו עליכם מצותי אפי' הן כבדות עליכם.

ובזאת יש לנו לעיין ולהבחין מה היא משמעות 'אני ה' אלוקיכם' – לגבי הענין דנן דמצות סוכה, למה נקטה התורה 'בסוכות תשבו שבעת ימים... אני ה' אלוקיכם'.

והנה בספורנו פירש לגבי הכתוב דנן: 'אני ה' אלוקיכם' – באר שכל אלה לתכלית נאות לנו מכיוון מאתו יתברך כי הוא אלוקינו לא יגרע ממנו עיניו, ע"כ. אך הנה על פי זה עדיין צריך ביאור למה נתייחדה דוקא מצות סוכות, שציינה לנו התורה בה את ענין זה שלא יגרע ממנו השי"ת את עיניו, ולא הובא כן בשאר מצות.

קדושות מיוחדות השורות בסוכה

ולבאר ב' דקדוקים אלו, יש להקדים מה שידוע כי 'סוכה' הוא עולה בגימטריא כצירוף הוי"ה ואדנ"י. וכן דרשו בספה"ק כי הסוכה הוא דוגמא לבית המקדש, שעל דרך בית המקדש שהוא מקום להשראת השכינה, כמו כן היא הסוכה שהיא מקום להשראת רוח הקודש. ועל דרך זה המליצו בספה"ק, מה שנאמר לגבי שרה שעל כן נקראת 'יסכה' – מחמת שסוכה ברוח הקודש, הרי שכמו כן שם הסוכה היא על שם שסוכים בה ברוח הקודש.

ועל דרך זה מצינו במדרש (בראשית רבה ע, ח) 'והנה שלשה עדרי צאן' (בראשית כט, ב) – אלו שלשה רגלים, 'כי מן הבאר ההיא ישקו' – שמשם היו שואבים רוח הקודש, 'והאבן גדולה' – זו שמחת בית השואבה, א"ר הושעיא למה היו קוראים אותו בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש, 'ונאספו שמה כל העדרים' – באים מלבוא חמת ועד נחל מצרים 'וגללו את האבן' וגו' שמשם היו שואבים רוח הקודש, ע"כ. הרי כי בזמן חג הסוכות שורה רוח הקודש.

ואגב אורחא, יש לציין כי שם בסמוך, המליצו במדרש את ענין 'שלשה עדרי צאן' על משה אהרן ומרים. והרי היום הוא יומא דאושפיזין דמשה רעיא מהימנא, שהוא מסר את התורה לישראל. וכמו כן המליצו עוד

בהמשך דברי המדרש 'והנה שם שלשה עדרי צאן אלו' שלשה קרואים כי מן הבאר וגו', שמשם היו שומעים את התורה.

ועוד זאת מצינו משמיה דהצדיקים הק' זיע"א שדרשו בהיותם בגולה, כי בסוכה שורה קדושת ארץ ישראל. והנה אם בסוכה שבחוץ לארץ – שורה קדושת ארץ ישראל, הרי שסוכה שבארץ ישראל – יש בה קדושה כפולה ומכופלת.

וכן מצינו כי שם שמים שורה על הסוכה, כדאיתא בגמרא (ביצה ל, ב): רבי יהודה בן בתירא אומר, מניין שכשם שחל שם שמים על החגיגה – כך חל שם שמים על הסוכה, תלמוד לומר 'חג הסוכות שבעת ימים לה', מה חג לה' אף סוכה לה'.

בני ישראל מצווים על האמונה בקדושת הסוכה למרות שאינם מרגישים זאת

והנה על פי הדברים הללו נמצא, כי על פי אמת היה צריך להיות הסדר, שכאשר נכנס האדם לסוכה יהיה שורה עליו קדושה ורוח הקודש. ולמה לא הוי כן – מחמת שבחטאי האדם נעשה מסך המבדיל המונע ממנו להרגיש כל זאת. אלא שעל זה צריך האדם להאמין באמונה שלימה כי כן הם הדברים, ובכל סוכה וסוכה שבונים בני ישראל בחביבות המצוה, שורים כל הקדושות הללו.

ועל פי כל נשוב לבאר הטעם שנכתב בכתוב הראשון 'סוכת' חסר וי"ו, בעוד בכתוב השני נכתב 'סוכות' מלא: כי הנה הכתוב הראשון הוא ציווי על העתיד, באומרו 'בסוכות תשבו שבעת ימים' – שבזאת מצוה הקב"ה את בני ישראל על מצות סוכה, ועל כן נכתב 'סוכת' חסר וי"ו, כי כהיום הזה לאו כל אדם מרגיש בעצמו את קדושת א"י ורוח הקודש ושם שמים השורים בסוכה. אולם הכתוב השני מדבר על העבר באומרו 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' – שאז נהנו בני ישראל בחוש מענני הכבוד, ועל כן נכתב 'סוכות' מלא.

ובזאת יש לדרוש כי בכתובים אלו מצוה לנו התורה על האמונה, כי כשם 'שבסוכות הושבתי את בני ישראל' – ואז בחוש הרגישו את

הקדושה, כן גם בעת שיקיים האדם מצות סוכה, למרות שאינו מרגיש זאת בחוש, יאמין בקדושתה באותה בהירות כמו שהאמין בקדושת ענני הכבוד. ואכן ידוע בספה"ק כי אמונה בדבר שאין האדם מרגיש ורואה, היא מעולה הרבה יותר.

הוי אומר, כי בציווי התורה 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' – מצוה הכתוב שילמד האדם את בניו על האמונה בקדושה השורה בסוכה, ועל דרך ששמעתי מפי הרה"ק בעל ישועות משה מויזניץ זיע"א כי 'למען ידעו דורותיכם' הוא ר"ת יל"ד.

ועל פי כל זה יתבאר הטעם שנזכר 'אני ה' אלוקיכם' גבי הסוכה – כי זהו ללמד ולחזק את האדם להאמין באמונה שלמה בקדושת הסוכה. ובד בבד יזכר האדם את מדותיו והרגשיו, ובכך יזכה גם הוא להרגיש כל זאת.

ונסיים בבקשה, על פי מה שציוו חז"ל שישמח האדם את בניו במועד, והנה הלא הקב"ה מקיים את כל התורה, והרי אנו נקראים בנים למקום, ואם כן בזה אנו מעתירים לפני הקב"ה שישמח אותנו במועד, שנזכה לפיתקא טבא ולכל ההשפעות הטובות, ותהיה השמחה שרויה במשך כל השנה, עדי נזכה לגאולה השלמה במהרה בימנו, אמן.

דא"ח שוה"ט אושפיזא דמשה רעיא

מהימנא ושמחת בית השואבה-

חוה"מ סוכות תשפ"ו

משם שואבין רוח הקודש

שגב רוממות שמחת בית השואבה / ט"ו מזמורי שיר המעלות
 שאומרים חג הסוכות כנגד מה שאמר יעקב אבינו מזמורים אלו
 בעת שהותו בבית לבן / אמירת ט"ו שיר המעלות בעת ניסוך
 המים, שכן מזמורים אלו אמרם דוד כדי להעלות את מי התהום
 / עבודת שמחת בית השואבה - באופן השוה לכל נפש / הודיה
 על העבר ובקשר על העתיד

שגב רוממות שמחת בית השואבה

בתחלת הדברים נישא דברינו בשיר ושבח אל הקב"ה, על אשר אנו זוכים
 להתכנס יחדיו לשוב ולשמוח בשמחת בית השואבה, ובפרט כאשר
 אנו עם ישראל עומדים בתקופה קשה זו, אחרי שנת המלחמה שעברה,
 בתקוה ותפלה שלא ישפך דם ישראל עוד, וכל אחינו בני ישראל השרויים
 בשביה תחת ידיהם הטמאות ישובו לביתם במהרה.

בזאת נקבע דברינו להתבונן בשגב ענין 'שמחת בית השואבה', וכן בטעם
 מנהג אמירת מזמורי 'שיר המעלות' בליל חול המועד.

במשנה (סוכה נ, א) איתא: החליל חמשה וששה זהו החליל של בית השואבה.
 וברש"י (שם) פירש: כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים
 כדמפרש ושאבתם מים בששון. והנה בגמרא שם איתא: איתמר רב יהודה
 ורב עינא, חד תני שואבה, וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא, מאן דתני שואבה
 לא משתבש, ומאן דתני חשובה לא משתבש, מאן דתני שואבה לא משתבש
 דכתיב 'ושאבתם מים בששון', ומאן דתני חשובה לא משתבש, דאמר רב

נחמן, מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית. ובתוספות (שם) דרשו: 'חד תני שואבה' - בירושלמי מפרש שמשם שואבים רוח הקודש, שהשכינה שורה מתוך שמחה. ועוד אמרו חז"ל (שם נא.) 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו'.

הרי מצינו בזה את ענין השמחה גדולה והעצומה דשמחת בית השואבה, עד כדי כך שמי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, ואת אשר חשובה כל כך מצוה זו שעל זה אמרו חז"ל כי מצוה זו היא חשובה ובאה מששת ימי בראשית, ולא זו בלבד, אלא שאף משמחה זו שואבים רוח הקודש. אך על כל זה יש לנו לראות, כיצד אנו בדורות הללו יכולים לזכות לכל זאת.

והנה בשפת אמת (סוכות תרמ"ד), כתב: בענין שמחת בית השואבה, שאמרו חז"ל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו... לכן בביהמ"ק בחג שנאספו שם כל בני נק' 'שמחת בית השואבה' - שכל השמחות נובעין ושואבין משם בג' הבחינות עולם שנה נפש... וזהו שאמרו 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו' - 'ראיה' הוא בעין הלב - להסתכל ולהתבונן בשמחה שהיינו שמחים בזמן המקדש, ומי שמעולם לא נתן לב להתבונן בזו השמחה, על זה אמרו 'לא ראה שמחה מימיו', דאי לאו הכי קשה, למאי נפקא מינה כתבו זה, ע"כ. הרי למדנו מזה, כי הרוצה לזכות להשפעת השמחה על כל השנה, צריך הוא בלילות אלו להתבונן בראיית הלב בשגב השמחה.

ובשם משמואל (סוכות תרע"ב) כתב: השמחה שעושין בניסוך המים מבואר בספרים באשר אז הוא זמן קירוב רחוקים, כי המים התחתונים היו בוכין אנן בעיין למהוי קדם מלכא (עיין תקוני זוהר יט, ב), והובטחו ליקרב במזרח במלח וניסוך המים בחג, וקירוב רחוקים הוא רק ע"י שמחה... וכן הוא בנפש האדם שבשמחת בית השואבה הוא זמן קירוב אפי' לאנשים שלא נתפעלו מהתלהבות ר"ה ויוהכ"פ ונשארו דוממים פשוטים קרירים כדמיון המים, עתה יש זמן לפנייהם לעודדם שיתחזקו ויתאמצו לעשות תשובה ויתקרבו בחד ה', ע"כ. הרי לנו כי שמחת בית השואבה הוא זמן מסוגל לקירוב לבבות רחוקים אל אביהם שבשמים.

ט"ו מזמורי שיר המעלות שאומרים חג הסוכות כנגד מה שאמר יעקב אבינו מזמורים אלו בעת שהותו בבית לבן

ולבאר ענין אמירת ט"ו שיר המעלות בחג הסוכות. הנה מקור הדברים הוא בגמרא (סוכה נא, ב): והלויים בכנורות ובנבלים ובמצלות ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד חמש עשרה (מעלות) [שיר המעלות] שבתהלים, שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה. ובזאת צריך לבאר על הדבר הזה גופא, מה שייכות ענין השמחה שבניסוך המים שמקיימים בחג הסוכות, לענין חמש עשרה שיר המעלות.

ונראה לבאר כי הנה איתא בספרים כי חג הסוכות מכוון כנגד יעקב אבינו*, וזהו מרומז במה שכתוב (בראשית לג, יז) 'ויעקב נסע סוכתה'.

והנה במדרש מצינו כי אחר שיעקב אבינו הסתופף בצלו של יצחק אביו, ונאלץ לברוח מבית אביו מאימת עשיו אחיו, ואז במשך י"ד שנה היה שרוי בבית שם ועבר, וככלות השנים הללו פנו למצוא את זיווגו כדי להקים את ביתו, אך לשם כך היה צריך לרדת למקום נמוך ביותר הלא הוא בית לבן הארמי שהיה מלא בצלמים וע"ז, ודוקא על ידי כך יוכל לאחמ"כ להקים את י"ב שבטי י-ה, שהם היסודות של כלל ישראל.

והנה בעשרים השנים הקשות הללו ששהה בבית לבן, אמר יעקב אבינו את ט"ו שיר המעלות, וזהו כדמצינו במדרש (בראשית רבה סח, יא): 'וישכב במקום ההוא' - רבי יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אמר כאן שכב אבל כל י"ד שנה שהיה טמון בבית עבר לא שכב, ור' נחמיה אמר כאן שכב אבל כל כ' שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב, ומה היה אומר - ר' יהושע בן לוי אמר - ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים, מאי טעמיה [פירוש: מנין לו לרבי יהושע בן לוי שאמר יעקב אבינו מזמורים אלו (עץ יוסף, שם)], 'שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל' - ישראל סבא. ופירש ב'עץ יוסף' על המדרש (שם), דכיון שאמר יעקב אבינו מזמור זה, הנפתח ב'שיר המעלות

א. כי כן שלשת הרגלים מכוונים כנגד שלשת האבות הק': חג הפסח מכוון כנגד אברהם אבינו, וחג השבועות כנגד יצחק אבינו וחג הסוכות כנגד יעקב אבינו.

לדוד... יאמר נא ישראל', הרי שמן הסתם אמר את כל ט"ו שיר המעלות, שכן כל ט"ו שיר המעלות הם כחטיבה אחת.

ועל דרך זה מצינו גם כן בכתבי מרנא החיד"א זיע"א (יוסף תהלות, תהלים קכ, א): ט"ו שיר המעלות אמר דוד המלך ע"ה כנגד ט"ו שנים שחיו האבות ביחד, וכנגד ט"ו תיבות שבפסוק 'ויפגע במקום ויקח מאבני המקום' - שמהאבן ההיא נעשו שיתין והיא אבן השתיה, וכנגד ט"ו תיבות בברכת כהנים, וט"ו תיבות בפ' וזכרתי את בריתי יעקב.

ועל פי כל זה יתבאר, כי מחמת שחג הסוכות מכוון כנגד יעקב אבינו, ויעקב אבינו היה דבק באמירת ט"ו מזמורים אלו בעת שהותו בבית לבן, על כן אומרים בלילי חג הסוכות את ט"ו שיר המעלות. ואידי דחביב עלי אציין פרפרת נאה ששמעתי, כי בט"ו מזמורי שיר המעלות יש מאה ואחד פסוקים כמנין 'מאין' יבוא עזרי, וכן אלף ואחד תיבות כמנין 'יראת שמים', הרי שיש באמירתן גם סגולה להעזר ביראת שמים.

אמירת ט"ו שיר המעלות בעת ניסוך המים, שכן מזמורים אלו אמרם דוד כדי להעלות את מי התהום

וכן מצינו את שייכות ט"ו שיר המעלות לניסוך המים, ברש"י (תהלים קכ, א) 'שיר המעלות' - שיאמרו הלויים אותו על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל עד עזרת נשים ויש כאן ט"ו מזמורים של שיר המעלות, ורבותנו אמרו שיסדן דוד להעלות את התהום כמו שמפורש במסכת סוכה. הרי כי מחמת שיסד דוד המלך את מזמורים אלו כדי להעלות את מי התהום, על כן אומרים בשעת ניסוך המים את ט"ו שיר המעלות, ומטעם זה נתקן כך לכל הדורות לאמרם בלילי חול המועד סוכות.

וכן מצינו במהרש"א על דברי הגמרא (סוכה נא, ב): 'על ט"ו מעלות כו' כנגד ט"ו שיר המעלות שבתהלים' - עשו זה בשמחת בית השואבה במצות ניסוך המים, ע"פ מ"ש לקמן דט"ו מעלות דאמרן דוד שבהן העלה מי התהום ט"ו אלף גרמידי שהיו יורדין מתחלה כ"כ ע"י השם ששדי ביה, והשתא במצות ניסוך המים כדי שיתברכו לנו מי התהום כדאיתא במסכת תעניות וכמש"ל, יש לנו להזכיר זה הענין, ובט"ו מעלות העזרה העשוין על כוונה זו

של ט"ו מעלות שבתהלים כדלקמן... היינו נמי לרמוז על שם י"ה במספר המעלות ט"ו דהוה שדי ביה להעמיד התהום שלא ישטוף לעלמא כדלקמן. ועל דרך זה מצינו ברש"י בסמוך (תהלים קכא, א): 'שיר למעלות' - הפשט כשהיו הלויים מתחילין לעלות במעלות אמרו שיר זה, אע"פ שזה השיר לא נכתב בראשונה אין מוקדם ומאוחר.

עבודת שמחת בית השואבה – באופן השוה לכל נפש

ומכל הדברים הללו נבוא למעט השגה בדברי ה'שם משמואל' הנזכרים, כי בשמחת בית השואבה יכולים להתקרב כל הרחוקים שלא נתקרבו בר"ה וביוה"כ, כי כן על דרך שיעקב אבינו בשנים הקשות שעבר נתחזק באמירת ט"ו שיר המעלות, כמו כן כל איש מישראל אף כאשר הוא נמצא במצב מרוחק, יכול הוא להתרומם ולהתעלות על ידי 'שיר המעלות' הללו, ושמחת בית השואבה.

ועל זה עולה מה שמצינו לגבי שמחת בית השואבה, 'שמשם שואבים רוח הקודש' – כי אין הכוונה רק לרוח הקודש ששורה על הצדיקים, אשר אנשים כערכנו אין ראויים לזה, אלא כי הכוונה היא גם לכל מה שמתרומם ומתעלה האדם בעבודת ה' ובקיום המצוות, ובלימוד התורה אשר בזמן הזה 'אין לנו שויר רק התורה הזאת', אשר הם הם 'רוח הקודש'. וזה הכוונה במה אנו מבקשים בתפלת הימים הנוראים 'אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תיקח ממנו' – שזהו בקשה שרוח הקדושה והתרוממות השמחה יישאר אתנו.

ואכן דוקא על ידי שהאדם מתעלה ומתרומם בעבודת ה', הרי הוא זוכה לשמחת אמיתית, שעל זה אמרו חז"ל 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו'.

הודיה על העבר ובקשר על העתיד

והנה בעת הזאת, כאשר כלל ישראל בכל מקומות מושבותיהם בארצנו הק' שרויים בחוסר מנוחת הנפש, אך ככל שחולפים הימים הרי אנו מכירים יותר בחסדים הגדולים שמשפיע הקב"ה עלינו, כאשר אנו מתוודאים

לכל מה שזממו הרשעים כנגד בני ישראל והקב"ה מצילנו מידם. והלא הזמן הזה – עת שמחת בית השואבה, להודות להקב"ה על כל זאת, ואז נזכה שימשיך הקב"ה להשפיע עלינו חסדים גלויים. וכפי שהביא ה'תפארת שלמה' כי על כן אומרים 'וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך' אחר אמירת 'מודים', כי כדי לזכות לחיים טובים, צריך להקדים הודאה על העבר, על כל החסד שעשה עמנו.

יעזור הקב"ה שנזכה לעלות במעלות הנכונות בעבודת ה', ולשאוב שמחה דקדושה ומים זה דתורה, יראו עינינו עוד בשנה זו בגאולה השלמה, אז נזכה לעלות ולהראות בבית מקדשנו, במהרה בימנו, אמן.

רעוא דרעוין שבת חוה"מ סוכות - תשפ"ג

בסוכות תשבו שבעת ימים

בעיטת הגוים במצות הסוכה / כלל ישראל מקבלים את האור
הגדול דחג הסוכות בהדרגה / השפעת חג הסוכות

בעיטת הגוים במצות הסוכה

איתא בגמרא (עבודה זרה ג, א) מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר אם ישראל מקבלין את תורתי מוטב, ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו... אמר להם הקדוש ברוך הוא מכם יבאו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה... יבא בלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליפז התימני [ואליהו בן ברכאל הבוזי] ויעידו בהם בישראל שקיימו את כל התורה כולה... אמרו לפניו רבוננו של עולם תנה לנו מראש ונעשנה, אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת* יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת, אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה... מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, ע"כ.

ויש לדקדק, מה ענין נקיטת 'מי שלא טרח בערב שבת יאכל בשבת' דוקא, והלא כן הוא בכל דבר, אשר מי שטורח הוא זוכה לפירותיה, ולמה נקטה הגמרא ענין 'שבת' דוקא. עוד יש לדקדק מה טעם נקראת הסוכה 'מצוה קלה', וכי במה היא קלה לקיום.

כלל ישראל מקבלים את האור הגדול דחג הסוכות בהדרגה

ונראה לבאר כי הנה חג הסוכות הוא אור נפלא מאוד, כאשר מרומז בבחינת 'מצוה קלה', כי 'ק"ל' הוא כמנין ה' פעמים שם הוי"ה שהוא הצירוף דחג הסוכות, והאות ה' הוא כולל הכל.

והנה ידוע כי אדם השרוי בחושך תמיד, אזי אם בפתע פתאום יצא אל מול אור חזק מאוד, הרי שיכול הוא להתעוור חלילה. ועל כן על מנת שיוכל לקבל את האור, צריך להאיר לפניו טיפים טיפים. וזהו שכתוב (ישעיה נח, ח) 'אז יבקע כשחר אורך', כי לא כתיב כ'שמש' אלא כ'שחר' כתיב, כי על מנת להאיר לפני אדם הנמצא בחושך, מן המוטב הוא להאיר לו בבחינת 'עלות השחר' שבו מאיר האור בהדרגה, עד שמאיר האור במלוא אורו, באופן שאפשר לקבלו.

והנה כמו כן הוא בענין האור דחג הסוכות, שבא דיקא לאחר הקדמת הימים הקדושים – ימי הרחמים והסליחות שבו זכינו למחילת עונות, כי מחמת ריבוי האור אי אפשר לקבלו מיד כמו שהוא, על כן הקדים הקב"ה להאיר את האור בהדרגה, וכן הוא בחג הסוכות אשר בכל יום מאיר אור אושפיזין אחר, וכך בהדרגה עד שבאים ליום הושענא רבא – יום מסירת הפתקאות, ולאחריו ליום 'שמיני עצרת' ו'שמחת תורה'. אשר איתא מצדיקים כי כל העבודה הנוראה של ימי חודש תשרי זה רק כ'הכנה' לבוא לבחינת 'אתה הראת לדעת' בשמחת תורה.

אך הנה אומות העולם אין להם כלל השגה בקבלת האור, ועל כן מבקשים הם בבת אחת לקבל את האור של חג הסוכות, ומחמת שבחושך יהלכון על כן כאשר מקבלים הם באחת אור גדול כזה, הרי הם מתעורים, ולכן הם כבועטים ב'סוכה'...

השפעות חג הסוכות

ונסיים ברמז, במה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו (בראשית טו, ה) 'ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר

אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך'. מצינו בזה שננקט המשל לריבוי הכוכבים, וזאת לעומת מקומות אחרים שמצינו שהושוו ריבוי בני ישראל ל'עפר הארץ', או ל'חול הים'. והנה ידוע כי 'כוכבים' מרמזים על חג הסוכות. והנה 'כוכב' נוטריקון 'כ"ו – כ"ב', וזהו מורה על שם הוי"ה כשהוא מאיר לתוך כ"ב אותיות התורה.

יעזור השי"ת שנזכה להארות נעלות, וילוו אותנו אף לאחר היום טוב, עדי נזכה לצל עורו של ליתן במהרה בימנו, אמן.

לחיים טיש - ליל הושענא רבה תשפ"א

וּתִיטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה

הושענא רבה - יום מסירת הפתקאות / יום המיוחד
לעבודת התפלה

הושענא רבה - יום מסירת הפתקאות

הנה בשנה זו לא זכינו לשמוח בשמחת בית השואבה כראוי ככל שנה א', ולכך מה טוב ומה נעים להתקבץ יחדיו בהאי יומא קדישא, ולזמר שירות ותשבחות להשי"ת.

מה גדול היום הזה אשר בו שולחים הפתקאות שנכתבו בימים הנוראים, ואף מי שלא נגזר דינו לטובה, יכול עדיין לשנות את החתום לטובה ב', וזהו מה שאנו מבקשים 'וּתִיטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה'. ועוד הוסיף בבני יששכר שהחתימה ביום הושענא רבה הוא 'חותם בתוך חותם' (מאמרי חודש תשרי ריש מאמר י"ב), כדי שלא יהיו פתחון פה למקטרגים. ובפרט שהיום הזה הוא המקרב אותנו ליום שמחת תורה, אשר עליו אמרו צדיקים שכל תכלית עבודת הימים הנוראים הוא כדי לזכות לבוא לאמירת 'אתה הראית לדעת' ביום שמחת תורה.

יום המיוחד לעבודת התפלה

וצריך להבין מדוע נקרא שמו 'הושענא רבא', והלא ידוע שכאשר הוסיפו את התואר 'רבא' כגון 'קידושא רבא', כיוונו לכך בלשון סגי נהור (עיי

א. עקב מאורעות התקופה שאסרו השלטונות להתקבץ יחדיו, עקב המחלה המדבקת ל"ע.

ב. עיין בזהר ח"א, רכ. ב. ח"ג, לא, ב.

פרש"י פסחים קו, א ד"ה קידושא), וא"כ מדוע יכנו יום נעלה כזה של מחילת עוונות בשם 'רבא' בלבד. ויש שפרשו שנקרא שמו רבא של שם שהוא יום תפלה, ותיבת 'רבא' ר"ת 'רוממות א-ל בגרונם' (תהלים קמט, ו) המרמז על עניין התפלה. ואכן זהו יום המיוחד לתפלה בכוונה, ועוד נהגו ללכת בו בבגדי לבן כבימים הנוראים, כי יום זה גדול ונורא לפעול בו גדולות ונצורות.

והנה איתא במדרש, 'למדנו² (ילקוט תלמוד תורה - בראשית אות נו) מאי כי אחד קראתיו, אמר הקב"ה: 'אני יחיד בעולמי ואתה יחיד בעולמך', וטוב לו ליחיד להלך עם היחיד, אברהם היה יחיד שהכיר את בוראו, וכך אמר לו הקב"ה, עתיד אני לתת לבניך יום מיוחד לכפר בו עונותיהם, וזהו יום הושענא רבה. שהוא כ"א בחודש תשרי. ואברהם היה דור כ"א¹ לכן קיבל יום כ"א^ה.

ועל פי זה נראה לפרש, דהנה בשנה זו שלא היה האפשרות לשמוח יחדיו ברוב עם, לכל הפחות נעשה כמעשה אברהם שהיה 'יחיד', לשבת ביחידות עם קבוצה קטנה של בחורים, על מנת להתכונן לקראת עבודת היום, ונקבל על עצמינו יחדיו להשתדל להתפלל את תפלת יום הושענא רבה בהתלהבות, ובכך לבוא ליום שמחת תורה בלב שמח כי רצה אלוקים את מעשינו, וזכינו לפתקאות טובים.

ג. אכן בשינוי לשון זהו גמ' (פסחים קיה, א) בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש אמר גבריאל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, ארד ואצנן, ואציל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד

ד. עשרה דורות מאדם ועד נח, עשרה דורות מנח ועד אברהם (אבות ה, ב).

ה. מקורו במטה משה ס"ק תקנ"ז. וז"ל: אמר הקב"ה אברהם אני יחיד ואתה יחיד אתן לבניך יום המיוחד לכפר בו עונותם וזהו הושענא רבה פירש שמי אהי גי' כ"א ואתה בכ"א עשרה דורות מאדם ועד נח וי' דורות מנח ועד אברהם והושענא רבה כ"א ימים לחודש תשרי אמר לו הקב"ה לאברהם אם אין כפרה לבניך בר"ה יהי' בי"כ ואם לאו יהי' בהושענא רבה וזהו איחדתי על שמי וסוד החתימה שהיא בליל הושענא רבה ולא בי"כ ה' לה להיות בצום אבל הכוונה בזה דע כי י"כ הוא בי' לחודש וי"ט של סוכות אחר ה' ימים הרי ט"ו יום והושענא רבה אחר ו' הרי כ"א תרבע כ"א פעמים כ"א יעלה תמ"א למפרע הוא אמת וחזתמו של הקב"ה אמת ולזה החתימה הוא בליל הו"ר ועוד כי י"כ הוא בי' לחדש כנגד י' של שם ואחר ה' ימים הוא סוכות כנגד ה' והושענא רבה אחר ו' ימים הרי תשלום שם ד' דה' אחרונה כפולה.

ונסיים בברכה שהיתה שגורה אצל החסידים ברוסיה, 'א גוט קוויטעל מיט גאלדענע אותיות', וימלא ה' משאלות לבנו לטובה ולברכה, ונודה להשי"ת על שאנו זוכים להתכנס יחדיו בבריאות השלימה, אשר בתקופה האחרונה אנו יודעים כולם עד כמה צריכים להתפלל על כל דבר ועניין, ובזאת נשכיל להתפלל ולבקש מאת שוכן במרומים שיציל את עמו ישראל מכל פגע ומחלה, ויכתוב אותנו יחד עם כל עם ישראל בספרן של צדיקים גמורים.

דא"ח לחיים טיש ליל הושענא רבא לאחר
קריאת משנה תורה - הושענא רבא תשפ"ב

חותם בתוך חותם

ביום הושענא רבה יחתמון / דוד מלכא משיחא / הושענא רבא
מכוון כנגד אברהם אבינו / הושענא רבא כולל את הכל יחד

ביום הושענא רבה יחתמון

בספה"ק דרשו שביום 'הושענא רבה' מוסרים את הפתקאות שנכתבו ונחתמו לחיים בר"ה וביוה"כ, אשר בזה נחתמים כל הפתקאות בחותם מלא - 'חותם בתוך חותם', וגדולה מזאת מצינו ב'רקאנטי' שהביא כמה נוסחאות עתיקים* שגרסו בפיוט 'ונתנה תוקף' - 'ביום ראש השנה יזכרון, וביום צום כיפור יכתבון, וביום הושענא רבה יחתמון'.

ועוד מצינו בגמ' בחשיבותו של יום זה, שבעקבות חשיבות עבודת הקודש ב'ערבה', אזי בזמן שבית המקדש היה קיים² וקידשו הלבנה על פי הראיה, אזי כאשר חל יום הושענא רבא בשבת קודש, דחתה עבודה זו את השבת, מחמת גודל רוממותה.

דוד מלכא משיחא

עוד מעלה מצינו ביום זה, שהוא יומא דאישפוזא דדוד מלכא משיחא. שמעתי מהחסיד הנודע רבי אלי' ראטה זצ"ל משל למה הדבר דומה,

א. בנטעי גבריאל (הלכות חג הסוכות, פתיחה) הביא דגירסא זו מופיעה ב'מחזור איטליה'.

ב. והיה אפשר ליום 'הושענא רבא' לחול בשבת קודש.

לאיש נכבד וחכם שהיה קרוב מאוד למלך, והיה המלך תמיד מתייעץ עמו בזכות חכמתו והשכלתו.

פ"א ביקש המלך לשלוח 'שגריר' מטעמו לאחת מהערים בממלכה אשר רחוקה היא מעיר הבירה, עלה בדעת המלך שלמען טובת המדינה מוטב יהיה לשלוח את אותו איש חכם להיות שגרירו באותו מקום רחוק. קרא המלך לאיש זה, והטיל עליו את השליחות החשובה. האיש שהיה נאמן לממלכה קיבל על עצמו את השליחות החשובה אך הקשה עקב הריחוק.

כאשר נמשכו ימי שהותו של האיש בעיר הרחוקה, מלאה לבו תשוקה עצומה למלכו הרם והנכבד, כי דוקא מחמת שהיה תמיד יוצא ונכנס בבית המלך, היה קשה לו עד מאוד השהות בניכר – רחוק מקרבת המלך, אמנם הבין בדעתו שזהו רצון המלך, וזהו התפקיד שעליו לבצע. מרוב תשוקתו העצומה פירט השליח את געגועיו העצומים עלי כתב, ואת מכתבים אלו שלח מידי כמה שבועות למלך, כך המשיך ונהג במשך תקופה ארוכה, עד אשר נקרא לשוב אל המלך כי כבר סיים את שליחותו.

הנמשל, הקב"ה שלח את דוד המלך אל העולם הזה למשך שבעים שנה, ודוד המלך קיים את שליחותו נאמנה, אך מה יעשה שגעועיו לחזות באור פני המלך היו עצומים, על כן פירט את געגועיו העצומים בק"נ פרקי התהילים, אשר כולם מלאים בכיסופים עצומים 'צמאה לך נפשי כמהה לך בשרי', וכדו'.

הושענא רבא מכוון כנגד אברהם אבינו

הנה יום זה מכוון כנגד 'אברהם אבינו', כדאיתא במדרש (בתי מדרשות ח"א לך לך, כד) שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו, 'אני יחיד בעולמי ואתה יחיד בעולמך'¹, ועל כן נתן לו יום יחיד, שיהא מיוחד למחילת עוונות, וכיון שאברהם אבינו היה בדור הכ"א מאדם הראשון, על כן נתן לך את יום כ"א שהוא יום הושענא רבא (הובא במטה משה ס"ק תתקנ"ז).

ג. כי כל העולם כולו היו עובדי עבודה זרה, ורק אברהם אבינו היה היחיד שהכיר את הבורא ברוך הוא.

אמנם יש לדקדק, שהלא על פי החשבון היה אברהם אבינו בדור כ' לאדם הראשון, דהלא איתא במשנה (אבות פ"ה, ב) עשרה דורות מאדם ועד נח, עשרה דורות מנח ועד אברהם. וא"כ למה איתא שהיה אברהם אבינו בדור כ"א. ויש שתירצו דכיון שנה ניצל מן המבול נחשב הוא כבריה חדשה, ונמצא דנח שהיה לפני המבול ונח שהיה לאחר המבול כתרי אינשי נינהו, ועל כן הוא נמנה כשני דורות.

הושענא רבא כולל את הכל יחד

גדול היום הזה שבו נאספים ומתקבצים השפעות כל עבודת החודש הזה, ובו מתכללים השפעות כל שבעה הרועים גם יחד, כי ההקפה הראשונה מכוונת כנגד אברהם אבינו, כמו שאומרים 'למען אמיתך' – למען אברהם שהיה חותמו אמת, 'למען בריתך' – ברית בין הבתרים שכרת הקב"ה עם אברהם אבינו, כן אומרים 'למען גדלך ותפארתך' ואין מזכירים ענין ה'גבורה', כי הקפה זו כולה צרופה במדת החסד – מדתו של אברהם אבינו. וכמו כן ההקפה השנייה מכוונת כנגד יצחק אבינו, כמו שאומרים 'הושענא אבן שתיה'... הושענא בהר המוריה, כשבזאת אנו מזכירים זכותו של יצחק שנעקד על גבי המזבח. וכן כל שאר ההקפות שהם מכוונות כל אחד כנגד אחד מהשבעה רועים.

ועל כן צריכים אנו לנצל את היום הזה כדבעי, על מנת לזכות לבוא כראוי לבחינת 'אתה הראית לדעת' ביום טוב הק' שמחת תורה, אשר הוא תכלית כל עבודת הימים הנוראים. 'נגיל ונשיש בשמחת התורה' – כי היא לנו עוז ואורה' – היא המאירה לנו על כל השנה.

ונזכה ביום קדוש זה בזכות שבעה רועים, 'לחותם מלא' על ההשפעות הטובות שנמשך לנו בימים הנוראים, ולשנה טובה ומתוקה ברוחניות ובגשמיות, וימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה, ובשנה זו נוושע בגאולה עולמית, במהרה בימנו, אמן.

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר
תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"א

יום ערבה

'ערבה' מלשון 'ערבות' - שיהיה השי"ת ערב בעדינו / 'ערבה'
מלשון 'התערבות' - שנתערב יחד עם הצדיקים

'ערבה' מלשון 'ערבות' – שיהיה השי"ת ערב בעדינו

הנה 'ערבה' הוא מלשון 'ערבות', וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט, קכב) 'ערב עבדך לטוב אל יעשקני זדים'. ופרש"י, ערב עבדך - לשון הצלה גרנטיי"ה בלע"ז, היה ערב בשבילי לנגד הרעה, כלומר היה ערב שאשמור פקודיך. ע"כ.

והביאור בזה דכיוון שחפץ דוד המלך לעשות רצון ה' כמו שאמר בסמוך, עיני כלו לישועתך ולאמרת צדקך, עשה עם עבדך כחסדך וחקיך למדנו, עבדך אני הבינני ואדעה עדתיך (שם, פסוקים קכג-קכה). והיה ירא שמא 'פריעוהו המשטינים והמקטרגים מלמלאות חפצו הטוב, לכך ביקש 'היה ערב בשבילי לנגד הרעה', כי 'הרעה' הם המקטרגים המריעים לנו, וממילא 'אל יעשקנו זדים'^א.

וכן אנו אומרים בכל יום (בברכת התורה) 'והערב נא ה' אלוקיני את דברי תורתך בפנינו', כי הנה 'הערב' מלבד שהוא מלשון 'עריבות ומתיקות', הרי הוא גם כן מלשון 'ערבות', כי אנו מבקשים מהקב"ה שיהיה ערב לנו ויסייענו שנוכל לדבוק בתורה הק' באמת, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו

א. וזהו הטעם שאומרים פסוק זה לפני התקיעות בר"ה, כי ביום זה אנו מקבלים על עצמינו לעשות טוב ולסור מרע, ובזאת אנו מבקשים מהשי"ת שהוא יהיה ערב בעדנו שנוכל לקיים הכל.

וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, אשר הבנים אף הם 'ערבים' לנו שנקיים את התורה, כדאיתא במדרש (שיר השירים רבה א, כג) שבשעת מתן תורה שאל הקב"ה מי ערב אתכם, וענו בני ישראל 'בנינו ערבים לנו'.

והנה ביום קדוש זה – יום ערבה, בעמדינו אחר הימים הקדושים שעברו עלינו לטובה, אשר היו מלאים בתפלות ומעשים טובים, בוודאי שכל אחד יש בו תשוקה ורצון להמשיך את ההתעלות, ובזאת אנו מבקשים מהשי"ת שיסייע בעדינו שנוכל לעשות רצונך, ולא יוכל אף אחד להשטין בעדינו.

'ערבה' מלשון 'התערבות' - שנתערב יחד עם הצדיקים

והנה באופן אחר מצינו בספורנו שפירש על הכתוב 'ערב עבדך לטוב' – וגם אם איני ראוי לזה אערבנו עם צדיקי הדור, ואזכה עמהם לקיבוץ גלויות, ע"כ. כי בזאת ביקש דוד המלך שייכלל בתוך צדיקי הדור, ובכך אף אם לא יהיה ראוי באותו שעה, יזכה לפדות בכח הצדיקים שהוא מעורב עמהם יחדיו.

ובזאת אנו פותחים פינו לבקש ביום זה – יום מסירת הפתקאות, שיחתום הקב"ה לנו פתקאות טובים – 'חותם בתוך חותם', וזאת בזכות הצדיקים שבכל דור ודור. ונוכל לעשות ההכנה הראוי ליום שמחת תורה שבו אנו אומרים 'אתה הראית לדעת', אשר אמר על זה הרה"ק מרוזין זיע"א שכל תכלית עבודת הימים הנוראים הוא כדי לבוא למעמד זה.

היום הוא יום היארצייט^ב של זקנתי הרבנית מרת פייגא דבורה ע"ה, א"ח זקה"ק מהרג"ם זיע"א, שהיתה אשה צדקנית עד מאוד, ובכל אותם שבע שנים קשות שבו שעה בעלה זיע"א בסיביר, עמדה כצור החלמיש להחזיק את ילדיה ואת הבית הקדוש הזה.

והיתה מספרת שבעת שהתגוררה בזוועהיל לאחר נישואיה, ראתה פ"א בחלום הלילה שאביה הרה"ק רבי דוד שלמה מקוברין זיע"א נסתלק

לשמי מעלה, ואחיה מתחלקים בירושה, ובבוקר התעוררה משנתה והנה חלום, הלכה אל חמיה זקה"ק מהר"ש שיורה לה מה פשר החלום, שאל אותה, ומה עשית את, השיבה לו, שלקחה את ה'שטוהל' {כסא מלכותו}, אמר לה 'טוב עשית, כי אכן כסא המלכות ישאר בידך', ואכן לאחר השואה האיומה נכחדה שולשלת מפוארת זו, ורק מבתו הרבנית פייגא דבורה נשאר שם ושארית לגזע קודש קוברין, בבנים ובני בנים היושבים על כסא האדמו"רות ברמה.

יעזור השי"ת שתהיה מליצה ישרה בעד קהל עדת ישורון, ונזכה לשנה טובה ומתוקה, וכל התפלות יתקבלו לרחמים ולרצון, אמן.

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר
תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ב

ערוב עבדך לטוב

אנו מבקשים מהקב"ה שיהיה הוא ערב בעדנו / והערב נא /
הושע נא למענך אלוקינו

אנו מבקשים מהקב"ה שיהיה הוא ערב בעדנו

יום הושענא רבה מוזכר בקדמונים בשם 'יום ערבה', והנה 'ערבה' הוא לשון 'ערב', כי כעין עני שבא לחברו לבקש הלוואה, ואין מאמינים לו שישבי את ההלוואה כי עני ואביון הוא, ועל כן צריך הוא שאי מי יחתום עבורו 'ערבות', כדי שיסכים לו המלוה להלוות לו את הממון. כמו כן אנו רוצים לקיים רצון השי"ת באמת, אך מה נעשה שעד כה לא כל כך הצלחנו לעמוד בזה כי שאור שבעיסה מעכב, על כן אנו מבקשים מהשי"ת (קודם תקיעת שופר) 'ערוב עבדך לטוב אל יעשקני זדים' (תהלים קיט, קכב), שיהיה הקב"ה ערב בעדנו למען נוכל מעתה לעבוד את השי"ת באין מפריע.

משל למלך שדרכו היה למכור ולספק סחורה תדיר לבעלי עסקים במחוזותיו, ופ"א הצטברו חובות רבים מאד בקרב לקוחותיו, והבין שרבים מלקוחותיו הינם בעלי חובות גדולים מאד ולעולם לא יוכלו לשלם לו כל מה שרכשו אצלו, וחשב בלבו שבין כך אם יתקוטט עם כולם לא ירויח כסף מכך, ע"כ העביר כרוז ברחבי המדינה שהוא קובע יום מחילה לכל החייבים על החובות הישנים, והחל מן היום הזה מתחיל דף חדש עם לקוחותיו ויספק להם סחורה חדשה ובתנאי שמהיום ואילך יהיו נזהרים לשלם הכל.

כך הוה, וביום המחילה ויתר לכולם על כל החובות והחל במסכת חדשה. כעבור שבוע ימים בא לפניו אחד הלקוחות ויאמר למלך שאכן סיפק

לו סחורה אך אין זה מספיק עבורו והוא זקוק לסחורה רבה מאד הרבה מעבר למה שסיפק לו. - ויען המלך ויאמר, וכי איך אוכל לסמוך את ידי עליך בסחורה רבה מאד, והרי בעבר היית בעל חוב גדול מאד ולא היה לך לשלם על חובותיך, ומה טוב באם לפחות תשלם על מה שהבאתי לך עד הנה, ואיך תוכל לבקש להיות בעל חוב גדול יותר.

ענה האיש, אכן סיפקת לי סחורה, אך דא עקא ומלבד אשר אני סוחר במסחר, מוטל עלי גם באותה עת לפרנס את בני ביתי, וכמות הסחורה שנתת לי בקושי הספיקו למחיית בני ביתי, ומחמת שלא היה בידי במה לסחור ע"כ לא הרווחתי כלום ונפלתי לפח יוקשים, אך באם תתן לי סחורה רבה מאד אז יהיה לי גם כדי צורך מחייתי, גם כדי לסחור וגם עבור תשלום החובות הישנים.

עפ"י משל זה אנו ניגשים אנו אל הקודש ביום הושענא רבא. באמרנו שאכן הקב"ה העניק לנו ימי סליחה ומחילה הלא הם ראש השנה ויום הכפורים ומחל לנו על כל עוונותינו, והעניק לנו דף חדש - שנה חדשה מלאה בשפע, ובזאת אנו מבקשים מאבינו שבשמים בהושענא רבא, אכן מחלת לנו על עוונותינו, אך באם היית נותן לנו שפע פרנסה וכל השפעות טובות בלי דאגות וטרדות, הרי שהיה לנו פנאי לעסוק בתורה ובמצוות ולעבוד את השי"ת בהרחבת הדעת, ע"כ אנו מבקשים שתתן לנו סחורה רבה לעבדך באמת.

והערב נא

עוד מרמז ענין ה'ערה' על 'עריבות' לשון 'מתיקות', וכמו שאנו מבקשים בכל יום 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו', כי מבקשים מהקב"ה שימתיק לנו את עניני עבודת השי"ת, למען נוכל לדבוק בו יתברך ולהתגבר על כל המניעים.

ובשלישית מרמזת ה'ערה' על לשון 'התערבות', כי בזאת צריך האדם לערב את עצמו בתוך כלל ישראל, כי כבר כתב במאור ושמש דאם דנים את האדם לבד - איך יצא זכאי בדין כי הלא ימצאו בו את כל חסרונותיו וחטאיו, אך כאשר יערב האדם את עצמו בתוך כלל ישראל ובראשם הצדיקים, ממילא אי אפשר לדון 'ציבור', ויוצא האדם זכאי בדין.

הושע נא למענך אלוקינו

ונסיים בבקשה ותפלה 'הושע נא למענך אלוקינו הושע נא' – כי את כל בקשותנו אנו מבקשים 'למענך אלוקינו' – למען כבוד שמך יתברך, כי כאשר יהודי מושפע בכל טוב, נמשך מזה כבוד השי"ת וכבוד התורה.

וכמו שאומרים (ברכת 'אמת ויציב') 'עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושיע להם', כי יש הנה כאשר יש לו לאדם אתערותא דלתתא אך אינו יכול להמשיך להתעלות, אז די לו ב'עזרה', אך אם אדם גם אינו יכול לעשות 'אתערותא דלתתא', כי אז 'מושיע' אותו הקב"ה. וזהו 'עזרת אבותינו' – לאבותינו הק' שעשו 'אתערותא דלתתא' היה די בחינת 'עזרה', אך לנו אנו מבקשים שאף שאנו במצב כל כך ירוד, גם יהיה הקב"ה 'מושיע' לנו בעת צרה לנו.

יעזור השי"ת שנזכה לישועה כללית ופרטית ברוחניות ובגשמיות, ברפואות וישועות לכל בני ישראל, עדי נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו, אמן.

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר
תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ג

הושיעה נא

ההודיה להקב"ה על העתיד / סגולת יום 'הושענא רבא'

ההודיה להקב"ה על העתיד

הנה דבר פלא מצינו ביום הכיפורים, שאומרים אחר סדר ה'עבודה', 'אשרי עין ראתה אהלנו, בשמחת קהלנו' וכו', אשר בכך מודים להקב"ה על מה שעתיד להיות בעת 'שמחת בית השואבה'. וזהו פלא לעמוד ב'יום הכיפורים', ולהודות על 'שמחת בית השואבה' שעדיין לא היה...

בהקדים מה שמצינו ברא"ש על מסכת סוכה, שדקדק על מה דאיתא בגמרא בענין סדר הנענועים, שהוא ב'הודו לה', ופעמיים 'אנא ה' הושיעה נא', ושוב ב'הודו לה', ולכאורה היה ראוי אולי לקבוע הנענועים במקומות אחרים באמירת ההלל, אשר יש אנשים שעיקר תפלתם משתפכת במיוחד בתיבות אלו, ומאי טעמא בחרו דוקא את מקומות אלו.

ותירץ הרא"ש, כי הנה אומרים בתפלת שחרית 'אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, הודו לה' כי טוב. כי לעולם חסדו, ואמרו. הושיענו אלהי ישענו, וקבצנו והצילנו מן הגוים. להדות לשם קדשך. להשתבח בתהלתך' – והרי 'אז ירננו עצי היער' מורה על הנענועים בעצי הלולב, ועל זה הוא המשך הפסוקים 'הודו לה'... 'ואמרו הושיענו'... כי בב' תפלות אלו, 'הודו לה' ו'אנא ה' – מנענעים בלולב.

ובזאת פירש את הסדר המכוון דהנענועים, כי בראשונה אומרים 'הודו לה' כי טוב', עוד קודם שמבקשים 'אנא ה' הושיעה נא', כי כאשר עומד האדם ומבקש על ישועתו, צריך הוא להקדים תחלה 'הודיה' על העבר, באמרו 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, ורק אחר כך לבקש 'אנא ה' הושיעה נא',

ותיכף להודות על העתיד באמרו שוב 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו'.
כי כן אנו מאמינים באמונה תמימה כי הקב"ה מקבל תפלתנו לרחמים ולרצון,
וכל אשר הוא עושה הוא טוב, על כן אנו כבר עתה מודים על העתיד.

ובזאת יתורץ, את אשר אנו מודים להקב"ה ביום הכיפורים על 'שמחת בית
השואבה' העתיד להיות, כי כן הוא דרכנו – דרך עם ישראל –
להודות על העתיד, ובכך לזכות לישועות.

סגולת יום 'הושענא רבה'

הנה היה מרגלא בפומיה דהחסיד הנודע רבי אלי' ראטה, לדבר לפני הקהל
בשולחנו הטהור של זקה"ק זיע"א אחר תפלת שחרית בהושענא רבה א*,
וכאשר לא ירדו גשמים בכל חג הסוכות, היה מדבר ברוב שמחה על הזכות
שנפלה בחלקנו, כי 'מלאו אתה שומע הן', כי כיון דאיתא במשנה (סוכה פ"ב,
ט) על ירידת הגשמים בחג הסוכות 'למה הדבר דומה, לעבד שבא למזוג
כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו' – הרי שכאשר אין יורדים גשמים, הרי
זה סימן לדבר כי מעשינו רצויים והרי הקב"ה רוצה שנהיה בשמחה גדולה,
ומתוך שמחה נפעל גדולות ונצורות.

בספה"ק איתא על יומא הושענא רבה, שבו הוי חתימת גזר הדין שנחתם
ביום הכיפורים - בבחינת 'חותם בתוך חותם', וביארו ענין כפילות
החתימה, כי הנה 'חותם' שהוא על אבן, הרי הוא בולט למבחוץ, ואז אפשר
להסירו, אך 'חותם' שהוא על דבר רך, הרי הוא נחקק בפנים ואינו ניתן בקל
להסירו שנראה לכל, וכמו כן הרי הקב"ה עושה 'חותם בתוך חותם' – ובכך
הרי החותם נחקק בפנים, ואין המקטרגים רואים זאת לקטרג על ישראל.

והנה דרשו בספה"ק, כי ה'אתרוג' דומה ללב, וכן ה'לולב' מרמז על ה'לב',
וכן כי 'וטהר לבנו לעבדך באמת' הוי ר"ת 'לולב'. ובזה נדרוש כי
כאשר הוי לב האבן רך, אז נחקק ה'חותם' דיום הכיפורים – בחזקה כחקיקת
חותם על דבר רך שאי אפשר להסירו בקל.

א. כן היה דרכו של אדמו"ר מהר"ם לערוך שלחן 'לחיים' בהושענא רבה, לרגל ה'יארצייט'
של אמו הרבנית פייגא דבורה ע"ה. וכה היה פותח במילים אחדים, ואחר כך היה מורה
להחסיד הנודע רבי אלי' שידבר דברי תורה לפני הציבור.

בזאת אוחז ברכתי כנקיטת לשונה של זקנתי הרבנית פרידמן ע"ה, כי בארץ הולדתה – רוסיה, היה נוהגים לברך בהושענא רבה, 'א גוט קוויטעל מיט גאלדענע אותיות'. ונזכה שימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה, ולשמחת התורה בלבב שלם, ולהודות לה' 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו' – על הישועה העתידה לבוא במהרה בימנו, אמן.

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר

תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ד

חותם בתוך חותם – בכח הערבה

הנה מצינו בספה"ק על האי יומא כי הוא 'חותם בתוך חותם', כי בנוסף לחתימה שהיה ביום הכיפורים שעל זה מבקשים בתפלת נעילה 'וחתמנו', הוי ביום זה חתימה נוספת. והנה לכאורה צריך להבין כי כיון והכתיבה עצמה נעשית על ידי הקב"ה, מפני מה נצרכים לחתימה כלל.

ועל זה תירצו בספה"ק, כי לא די בכתיבה עצמה, מפני שעלולים המקטרגים לערער על כתב הדין לטובה, וכיון שחותם הקב"ה בחותמו שהיא 'אמת' – כדאיתא (שבת נה, א) 'חותמו של הקב"ה – אמת', וכח חתימת אמת זו עומדת להגן מפני המקטרגים. אך עדיין צריך להבין, כי תינח החתימה הראשונה נצרכת כדי להגן מפני המקטרגים, אולם חתימה שניה על שום מה היא באה.

ועל זה יש להקדים בביאור סגולת יום הושענא רבא שעבודתו היא ב'ערבה', כי הנה הערבה כוחה היא בביטול והכנעה, שמכרת בכך שאין לה לא טעם ולא ריח מה שיש לשאר המינים, ועל כן היא מבטלת את עצמה לפניהם, ובכח ביטול זה נעשית היא 'רך לבב', וממילא יש לה את כח התפלה, כמרומז במה שאמרו חז"ל כי ערבה דומה לשפתיים, שיש בה את כח התפלה שהיא בפה.

והנה ידוע כי כח החותם הוא רק בדבר רך, כי חתימה על דבר קשה כאבן אינו מחזיק, ובזה יתבאר כי כיון ויש לערבה את בחינת 'רך לבב' בכח הביטול שלה, הרי שיש בה הכח שיהיה החותם חזק ולא ימחה לעולם. ובזה יתבאר תוספת 'חותם בתוך חותם' בהושענא רבא, כי הערבה מוסיפה תוקף לחתימה שהיתה ביום הכיפורים – שלא יבטל גזר הדין הטוב לעולם.

היום הוי יומא דהילולא של זקנתי הרבנית פייגא דבורה ע"ה א"ח זקה"ק מהרג"ם זיע"א, שהיתה בתו של זקה"ק רבי דוד שלמה מקוברין זיע"א. היא היתה אשה צדקנית, ובכל השנים ששהה בעלה בארץ גזירה סיביר, החזיקה את צאצאיה במסירות נפש חרף קשיי הפרנסה והרדיפות.

יעזור השי"ת שנזכה לחותם בתוך חותם, וכמו שהיה מרגלא בפומיה דזקנתי הרבנית פרידמן ע"ה מאודסה, 'א גוט קוויטעל מיט גאלדענע אותיות'. ונזכה להשפעות טובות, וכל התפלות יתקבלו לרחמים ולרצון, בגשמיות ורוחניות, בני חיי ומזוני, עדי נזכה להוושע בגאולת עולמים, במהרה בימנו, אמן.

דא"ח לחיים טיש ביום הושענא רבא לאחר
תפילת שחרית - הושענא רבא תשפ"ה

ביום הושענא רבא נעשה 'חותם של אהבה'

הנה ידוע כי יום הושענא רבא נחשב יום החתימה, ודבר פלא הוא כי הלא יום הכיפורים נחשב יום החתימה, שעל כן בשעת תפילת נעילה אומרים 'חתמנו', והנה בבני יששכר מפרש הדבר כי החתימה דביום הושענא רבא הוא 'חותם בתום חותם', אך עדיין הדבר אומר דרשני, דאחר שנחתם הדין יום הכיפורים, למה נצרך עוד חתימה לדבר, וביותר קשה על פי שפירש האר"י כי החתימה ביום הכיפורים הוא חתימת האמת, שכן 'חותמו של הקב"ה אמת' (שבת נה.), ואם כן איך שייך עוד שינוי אחר שכבר נעשה חתימה בחותמו של הקב"ה.

ונראה לבאר, כי הנה החתימה ביום הראש השנה ד'נכתבין ונחתמין לאלתר' היא חתימה של דין, והחתימה דיום הכיפורים היא חתימה של יום הכיפורים, ועל באה תוספת החתימה דיום הושענא רבא להיות חתימה של אהבה, שכן היא חתימה שבאה לאחר ימי השמחה בהם שהינו בצל קורתו של הקב"ה, שעל ידי זה בוודאי זכו בני ישראל לעשות תשובה מאהבה הגורמת שזדונות יתפכו לזכיות.

עוד יש לבאר כי הנה 'חותם' הוא אותיות 'חומת', והנה דרש מרנא האר"י הק' זיע"א כי יש ב' בחינות ב'חומה', 'חומת ציון' היא חומה פנימית, ו'חומת ירושלים' היא חומה חיצונית, ובזאת יתבאר כי ה'חותם' דיום הכיפורים הוא בבחינת חומה פנימית, שהם העיניניים ושאר האיסורים, אולם ה'חותם' דיום הושענא רבא הוא בבחינת חומה חיצונית, כאשר הוא בא בעיצומו של יום חג הסוכות שבו נכנס האדם כל כולו אל תוך הסוכה, ונמצא כי האדם מוקף בחומה חיצונית בכל כולו.

וזהו מרומז במה דאיתא במדרש (בתי מדרשות ח"א לך לך, כד), כי אמר הקב"ה לאברהם אבינו, שכשם שהוא היה יחיד בדורו שהכיר את בוראו, כן

יתן לו יום שהוא יחיד ומיוחד, הלא הוא יום הושענא רבא שהוא יום כ"א בחודש כנגד אברהם אבינו שהיה בדור כ"א לבריאת העולם. כי כן יום כ"א מורה על שם אה"ה שעולה במספר כ"א, והרי כ"א פעמים כ"א עולה כמנין תמ"א שזהו כמנין אמ"ת, ובזה יתבאר כי ביום הושענא רבא נעשה חתימה בתוך חתימה בחותם של אמת שיש לו קיום לעולם.

יעזור השי"ת שנזכה ל'גוט קוויטעל מיט גאלגדינע אותיות'. והנה אמרנו היום [לאחר חביטת ההושענות] 'ותיטיב לנו החתימה', כי סמוכים ובטוחים אנו שכבר כתב וחתם ה' לנו שנה טובה ומתוקה, אלא שמבקשים אנו שנזכה להטובה יותר ויותר, ומה היא אותה ההטבה – הלא היא הישועה הגדולה שעליה ביקשנו היום 'קול מבשר מבשר ואומר', שנזכה בקרוב להתבשר על הגאולה השלמה במהרה בימנו.

